

Nhật ký
Vùng tâm chấn

Nhóm tác giả: Trương Quang Đức,
Nguyễn Thị Phương Dung, Bùi Phi Anh

6 ngày kinh hoàng ở Sendai

NHẬT KÝ VÙNG TÂM CHẤN

Chia sẻ ebook : <http://downloadsachmienphi.com/>

Tham gia cộng đồng chia sẻ sách :

Fanpage : <https://www.facebook.com/downloadsachfree>

Cộng đồng Google : <http://bit.ly/downloadsach>

Table of Contents

[LỜI GIỚI THIỆU](#)

[NHẬT BẢN, TẢN MẠN CÂU CHUYỆN THƯỜNG NHẬT](#)

[1.](#)

[2.](#)

[3.](#)

[Nhật Bản - Một đất nước thực sự vĩ đại](#)

[Tinh thần, ý chí người Nhật vượt qua thảm họa](#)

[Phụ lục](#)

LỜI GIỚI THIỆU

Độc giả thân mến,

Các bạn đang cầm trên tay cuốn sách Nhật ký vùng tâm chấn, 6 ngày kinh hoàng ở Sendai của nhóm tác giả Trương Quang Đức, Nguyễn Thị Phương Dung, Bùi Phi Anh. Cuốn sách ghi lại ký ức kinh hoàng của những người lần đầu tiên trải qua động đất, sống trong trại tị nạn và đối diện nguy cơ nhiễm phóng xạ. Mỗi nhật ký là một câu chuyện khác nhau, một người cha vật lộn tìm đường sống cho vợ con, một cô gái cô đơn chống trọi sự khốc liệt của động đất, một chàng trai với trái tim quả cảm sẵn sàng đương đầu với thách thức hiểm nguy. Cuốn sách là nơi lưu giữ rất nhiều những cung bậc cảm xúc, lúc hoang mang lúc sợ hãi lúc hồ thẹn, những trạng thái tinh thần từ bình yên đến hoảng loạn của những con người đã trực tiếp trải qua những cơn địa chấn dữ dội ở Sendai thời gian vừa qua.

Cuốn nhật ký không chỉ là lời tâm sự riêng của ba người, nó còn dung chứa câu chuyện về những con người khi đứng giữa lần ranh của sự sống và cái chết. Đó là câu chuyện về các du học sinh Việt Nam dù hoang mang, sợ hãi, đối diện hiểm nguy vẫn dũng cảm, đoàn kết, tương trợ lẫn nhau để dìu dắt nhau thoát khỏi vùng tâm chấn. Đó là câu chuyện cảm động về những người dân Nhật Bản luôn bình thản, giữ kỷ luật, phẩm cách và đặt tình yêu thương đồng loại lên trên sự sống của riêng mình. Cơn đại địa chấn có thể tàn phá, cuốn trôi tất cả, song không thể hủy diệt được ý chí, bản lĩnh con người sống trên đất nước mặt trời mọc.

Khi đọc cuốn sách này, chúng tôi một lần nữa thêm khâm phục tinh thần, ý chí của người dân Nhật Bản. Chúng tôi luôn tin rằng, bằng “trình độ dân trí và đạo đức công dân” hiếm dân tộc nào sánh được trên thế giới, nhân dân Nhật Bản sẽ vững vàng phục dựng lại đất nước sau tất cả những tổn thất, đau thương vừa qua. Và chúng tôi cũng thầm nghĩ, như một lời nhắn nhủ của chị Nguyễn Thị Phương Dung trong cuốn sách, “Sau một thảm họa thiên nhiên, thấy cuộc đời này ngắn ngủi và phù du như những cánh hoa anh đào. Xin hãy yêu thương nhiều hơn và hãy tha thứ nhiều hơn. Và ngày hôm nay hãy làm tất cả những gì mình có thể cho cuộc đời này tươi đẹp hơn.”

Alpha Books xin trân trọng giới thiệu cuốn sách đầy ý nghĩa này tới bạn đọc.

Trân trọng!

CÔNG TY CỔ PHẦN SÁCH ALPHA

NHẬT BẢN, TẢN MẠN CÂU CHUYỆN THƯỜNG NHẬT

Tốt nghiệp thạc sỹ tại đại học Thanh Hoa, Đài Loan, tôi có nhiều lựa chọn cho con đường sự nghiệp của mình. Bạn bè tôi, đứa đã sang Mỹ, đứa đã đi Úc, tôi quyết định chọn Nhật cho con đường học tập của mình bởi đất nước ấy có nhiều điều huyền bí, đất nước ấy nặng tình với dân tộc Việt Nam. Tôi muốn khám phá, muốn học hỏi, muốn là một phần trong mối quan hệ khăng khít giữa hai dân tộc.

Tôi đến Nhật Bản vào mùa đông năm 2009, để lại quê nhà người vợ đang mang thai tháng thứ tám. Đặt chân lên Tokyo, tôi háo hức bước vào hành trình mới. Cuộc sống mới mở ra nơi đây. Ngồi máy bay về sân bay Sendai, tôi miên man nghĩ về những ngày phía trước, những ngày tôi sẽ được thoả sức thực hiện ước mơ của mình. Dưới sân bay, hai người bạn cùng phòng thí nghiệm đang chờ đón tôi. Tôi được chào đón bằng một câu tiếng Việt: “Xin chào!” mà hai bạn của tôi học qua Internet. Những câu nói đầu tiên như thế làm tôi phấn chấn. Ngồi trên xe, các bạn hỏi tôi đủ chuyện. Các bạn thắc mắc ở Việt Nam người ở gọi là Osin, còn xe máy gọi là Honda (miền nam) à? những từ tiếng Nhật đã được Việt hoá. Tôi thì hỏi các bạn một số câu, về giáo sư, trường lớp, về giờ giấc sinh hoạt. Nhiều câu hỏi nhận được những câu trả lời không liên quan vì các bạn không hiểu được thứ tiếng Anh không qua trường lớp nào của tôi. Gặp giáo sư, sau những cái bắt tay nồng ấm, thầy dẫn tôi sang chào cả nhóm. Tất cả nhóm đứng dậy chào hỏi tôi. Tôi giới thiệu về mình, trao bức ảnh tranh thêu Chùa Một cột cùng bánh kẹo Việt Nam tôi mang theo. Một bữa tiệc nhỏ được tổ chức dành riêng cho tôi. Tiệc có món sushi truyền thống với bia Asahi, rượu sake uống thoả thích.

Cuộc sống mới bắt đầu. Tôi ngày ngày lên phòng thí nghiệm, tối về chat chit với vợ con. Trong công việc, tôi có một tutor, người hướng dẫn làm thí nghiệm và vận hành các thiết bị máy móc. Ở đây, hoá chất cho nghiên cứu rất sẵn, cái nào thiếu có thể fax mua sau 2 ngày sẽ có. Các trang thiết bị hiện đại nhất đều được trang bị, tất cả các thành viên đều phải học cách vận hành. Mỗi người có 6 tháng để học những điều cơ bản và tự vận hành máy móc, sau đó ai cũng phải tự làm công việc của mình mà không được hỏi người khác. Nơi đây, hỏi lại những điều đã hỏi là điều tối kị, nên những gì quan trọng đều phải ghi chép lại. Họ luôn đề cao tính trách nhiệm và sự tự lập.

Giáo sư của tôi còn rất trẻ. Thầy trưởng thành trong thời kỳ Nhật Bản đang học tập phương tây, nên cũng đã có thời gian tu nghiệp ở Thụy Điển. Thầy nói tiếng Anh lưu loát, và thường xuyên động viên sinh viên. Thầy rất thân mật và luôn khen sinh viên những khi ai đó có ý tưởng mới. Mỗi tháng tôi có 2h để thảo luận về công việc của tôi với thầy. Tôi luôn nhận được những lời khuyên hữu ích, những câu hỏi hóc búa cho công việc của mình.

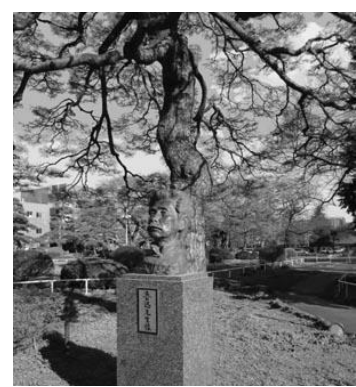
Xin nói qua về thành phố nơi tôi sinh sống. “Sendai là một thành phố khá hiện đại, xanh tươi với hơn 1 triệu dân, cách Tokyo khoảng 400km về phía Bắc. Diện tích thành phố là 788,09 km², chạy dài từ Thái Bình Dương đến núi Ou, vốn là những ranh giới Đông - Tây của tỉnh Miyagi. Dân số trên 1 triệu dân, mật độ khoảng 1305 người/km². Sendai thực sự đa dạng, đồng bằng ở phía Đông, vùng đồi ở giữa và núi ở phía Tây thành phố. Điểm cao nhất của thành phố là Đỉnh Funagata, cao 1.500 m so với mặt biển.

Sông Hirose có 45 km chảy qua Sendai. Dòng sông này được coi là biểu tượng của thành phố Sendai. Thành Sendai được xây dựng sát con sông, mục đích là sử dụng sông như một đường hào tự nhiên. Con sông Hirose nổi tiếng với nước sạch và cảnh đẹp tự nhiên, được Bộ Môi trường Nhật Bản bầu là một trong 100 con sông nổi tiếng nhất nước Nhật. Những ngọn núi ở Sendai là núi lửa ngừng hoạt động, tuy nhiên, nhiều suối nước nóng được tìm thấy ở đây. Khách du lịch thập phương đến đây rất đông vì ngoài thành phố tráng lệ còn có núi, có biển, có các đền thờ cổ kính... Có thể mua bán ở các phố sầm uất như Chuo-dor,

Dòng Hirose. Ảnh: Quang Đức.

Có thể leo núi Aobayama, đi thuyền trên sông Hirose và nhất là đi canot hay tàu thủy thăm vài chục đảo nhỏ nhắn nhưng xanh tươi trên biển Thái Bình Dương. Đặc biệt Sendai có khu đền cổ kính, thiêng liêng Aobayama với những cây thông cổ thụ cao vút và thẳng đứng, những vườn hoa Anh Đào và những ngôi đền có từ ngàn xưa. Sendai còn được gọi là “Thành phố Học viện” (Học Đô) vì thành phố này có rất nhiều trường đại học so với dân số của nó.”

Tượng Lỗ Tấn tại đại học Tohoku. Ảnh: Quang Đức.

Đó là miêu tả của giáo sư Nguyễn Lân Dũng dành cho Sendai sau những lần giáo sư ghé qua đây. Sendai, phiên âm tiếng Nhật nghĩa là “người đàn ông ngồi trên núi”, nơi tập trung của trường đại học Tohoku tôi đang theo học đã hơn trăm tuổi. Du khách có thể tìm thấy ở đây một không khí yên bình khác hẳn với sự nhộn nhịp của Tokyo hay Osaka. Trường Tohoku là nơi Lỗ Tấn học những bài học đầu tiên về y khoa và dược học. Ai có lần ghé qua đây vẫn có thể tìm thấy tượng của Lỗ Tấn và ngôi nhà trọ học của ông từ đầu thế kỷ trước.

Sống trong môi trường học thuật, tôi dần bị cuốn vào guồng quay của công việc. Lịch báo cáo kết quả nghiên cứu đã được sắp xếp từ đầu năm và bất di bất dịch. Hàng năm lại có lễ chia tay thành viên tốt nghiệp và đón sinh viên mới. Mỗi lần chia tay hay mừng gặp mặt là một lần cả nhóm đi party (ăn tiệc). Nói về đi ăn hàng hay nhậu nhẹt thì người Nhật cũng như người Việt đều ăn uống đến hết khả năng. Điều làm tôi bất ngờ là bấy lâu nay nghe người Nhật tiết kiệm nhưng số lượng rượu bia họ tiêu thụ cũng phải ngang ngửa dân Việt Nam mình. Điều bất ngờ hơn nữa là phụ nữ cũng uống rượu như nam giới. Họ uống rượu pha hoa quả gọi là umeshu. Thỉnh thoảng đi ngoài đường thấy chị em dìu nhau ra khỏi quán nhậu, lê lét về nhà mới biết cảnh trong phim Hàn là thật. Có lẽ phụ nữ ở xã hội phát triển cũng có quyền như nam giới, quyền được uống không say không về, và uống đến quên đường về. Nhớ party năm nào ở chân núi Phú Sĩ, tôi đã lôi kéo được khoảng ba mươi người Nhật cùng đi hội thảo hoà chung vào văn hoá uống rượu của Việt Nam “Một, hai, ba Zô....” Nhóm tôi rất thích thú phong cách này, và mỗi lần như vậy họ lại uống hết cốc bia, và rất hãnh diện về khả năng của mình. Cuối năm đó, nhóm đã bình chọn sự kiện văn hoá nổi bật nhất trong năm cho phong cách uống rượu Việt Nam.

Lại nói về ăn uống, người Nhật có những bữa tiệc dài thâu đêm. Họ chỉ ngồi ăn snack với nhâm nhi rượu rồi nói chuyện đến khuya. Nhiều lần đi với nhóm, sau một hồi sung sức, tôi không trụ được đành ngồi ngủ gật đợi các bạn về. Mỗi lần đi party là nhóm lại thử một quán khác nhau. Sau party lần thứ nhất, một số thành viên lại kéo nhau về quán quen thuộc (quán ruột) ngồi

đến khuya. Người Nhật thích ăn đồ tươi sống. Ví như rau cải bắp chỉ cần trộn với dầu vừng và rau câu là có thể dùng nhâm nhi với bia cả buổi. Hải sản tươi sống dùng làm sushi cuốn cơm hoặc sashimi ăn với gừng muối và mù tạt. Các loại cá hồi, tôm, mực, trứng cá đều có thể làm sushi. Thịt lợn sống thỉnh thoảng cũng trộn với rau ăn sống. Sushi ăn với dưa muối chua là nhất. Bia Asahi phải uống với sushi cá hồi, gỏi tôm thì cũng như thịt chó với rau thơm uống quốc lủi.

Tôi đã một lần được nghỉ tại khu resort ở Sendai sau một buổi ra mắt dự án. Nằm tại khu suối nước nóng, khu nghỉ dưỡng cung cấp các dịch vụ ăn uống, chăm sóc sức khỏe. Cả nhóm thuê chung một phòng lớn như một gia đình. Sau khi ăn uống no say những món ăn truyền thống của Nhật, một vài bạn cùng đi tắm suối nước nóng. Tất cả xiêm y được trút hết, cả hội không quần áo chạy lông nhông ra tắm sạch bằng vòi rồi ngâm mình vào hồ nước nóng tự nhiên. Người Nhật nói khi không còn quần áo, người ta không còn gì để giấu nhau, từ đó loại trừ được nghi kỵ. Tắm suối nước nóng là một hoạt động giao lưu hiểu biết lẫn nhau thắt chặt tình đoàn kết. Tắm xong cả hội lại kéo về ngồi nhậu đến khuya, nói đủ chuyện trên trời, dưới biển. Giáo sư lẫn sinh viên cùng ngồi tán gẫu trong một không khí thoải mái đầm ấm.

Lại nói về nhà cửa, người Nhật thích làm nhà nhỏ, một phần để chống động đất, một phần để tiết kiệm cho việc sưởi ấm hay làm mát. Khuôn viên nhà bao quanh bởi khu vườn nhỏ trồng rất nhiều hoa và cây cảnh. Nghệ thuật trồng cây bonsai đã được phổ biến khắp thế giới. Trong vườn rất nhiều các loại cây, hoa được sắp xếp kín lối đi. Người Nhật không lát sân, mà thay vào đó là lớp sỏi có xen kẽ những phiến đá lớn tạo lối đi. Buổi tối thường chỉ thấy những ánh sáng mờ từ các căn phòng nhỏ tạo cảm giác ấm cúng. Đến Sendai, có thể thấy những toà nhà cao trong khu phố hiện đại tọa lạc tại trung tâm thành phố. Đi ra ngoại ô, hay men theo dòng Hirose hay theo các sườn núi trong thành phố ta có thể thoả sức ngắm những ngôi nhà xây theo phong cách cổ xưa với cấu trúc sân vườn đẹp mắt. Tôi sống trên đồi Mukaiyama, nơi có rất nhiều không gian để xây dựng những ngôi nhà như thế. Từ đây, cũng có thể phóng tầm mắt bao quát toàn bộ thành phố. Một bên là thành phố hiện đại rực sáng trong đêm, một bên là những khu nhà cổ yên tĩnh lấp ló ánh đèn ấm áp.

Nói về ngắm hoa, người Nhật có lễ hội hanami, là một lễ hội tao nhã nơi đây. Từng nhóm chọn bãi cỏ dưới bóng hoa anh đào Sakura bày biện đồ ăn cùng với một bếp nấu trà và rượu sake. Người Nhật ngồi thưởng thức hoa, nhâm nhi chén trà từ bình minh đến khuất bóng hoàng hôn. Họ quý trọng vẻ đẹp, sự mong manh, trong trắng của loài hoa thoắt nở thoắt tàn này. Người Nhật thích khoảnh khắc hoa anh đào rụng, cũng là khi hoa nở tươi thắm nhất. Họ coi cuộc đời cũng như cánh hoa kia, ngắn ngủi mong manh có thể rụng xuống nhưng hương sắc còn mãi.

Điều đó cũng tượng trưng cho tinh thần sống của họ, nhạy cảm, quyết liệt và cao thượng. Những Samurai Nhật xưa kia luôn đề cao khí tiết danh dự hơn cả mạng sống của chính mình. Tinh thần võ sĩ đạo ấy vẫn còn ăn vào máu của thanh niên ngày nay, những người con nước Nhật dũng cảm, giàu lòng nhân ái, giàu đức hy sinh.

Hoa anh đào nở bên ngôi nhà ở Sendai, Nhật Bản. Ảnh: Quang Đức.

Hoa anh đào nở bên núi Phú Sĩ đã trở thành biểu tượng của ngành du lịch Nhật Bản. Giờ đây Sakura nở đang trở thành biểu tượng hồi sinh của nước Nhật.

Nói về thiên tai, không nơi nào nhiều như nước Nhật. Động đất, sóng thần là những tai hoạ ghê gớm nhất với con người thì nước Nhật thường xuyên gánh chịu. Người Việt mình sống chung với lũ thì người Nhật sống chung với động đất. Người Nhật luôn chuẩn bị kỹ càng cho điều tồi tệ nhất có thể xảy ra cả về tinh thần lẫn hành động. Học sinh Nhật được dạy không nao núng trước bất kỳ hoàn cảnh nào. Ở nơi tôi làm việc hàng năm đều có diễn tập động đất, hoả hoạn và chúng tôi được dạy hơn lúc nào hết, trong thảm hoạ, chúng ta cần giữ trách nhiệm đối với cộng đồng.

Đôi lời lăm lăm về đất nước và con người Nhật Bản để bạn đọc có thể hiểu phần nào về cuộc sống thường nhật của họ, về những con người hồn hậu nhưng rất kỷ luật và trách nhiệm từ tấm bé. Những phẩm chất ấy ít phát huy trong ngày thường, nhưng trong thảm hoạ xảy đến, nó như nội lực tiềm ẩn đưa đất nước vượt qua cơn bão tố, vươn lên từ đồng tro tàn.

6 NGÀY KINH HOÀNG Ở SENDAI

1.

Trương Quang Đức Học viên Tiến sỹ, Viện nghiên cứu vật liệu tiên tiến, Đại học Tohoku

Sendai, tháng 3, khi mùa đông đang đi dần đến cuối mùa, cây anh đào đã bắt đầu chớm nụ, đâm chồi sau một thời gian giá rét. Nhịp sống vội vã trên đất Nhật Bản vẫn không thay đổi theo thời gian. Những con người nơi đây luôn cặm cụi làm việc. Họ cần phải tận dụng thời gian khi trời đất cho họ sự yên bình.

Tháng 3, một vài rung động nhỏ dưới lòng đất làm một số ngôi nhà cũng dao động. Một vài chấn động tương đối lớn làm cả viện nghiên cứu bàn tán, giáo sư mình có hôm cũng chạy vào kiểm tra các thiết bị trong phòng thí nghiệm do ảnh hưởng của rung lắc. Mình có lần hơi hoảng cũng lấy mũ bảo hộ động đất úp vào đầu. Tần suất những trận động đất nhỏ ngày càng cao. Ai cũng biết rằng trong vòng 30 năm từ sau động đất 7.3 độ Richter tại Kobe năm 1995, một chấn động lớn đang đến, họ đã sẵn sàng đón nhận.

Thứ 6, ngày 11/3,...

Một ngày không bình thường ở Sendai. Buổi sáng tuyết bất ngờ rơi nặng hạt, trời âm u. 10h00 sáng, nhóm mình có buổi báo cáo thử cho hội nghị vật liệu gốm toàn quốc (Ceramics Society Meeting) được tổ chức vào trung tuần tháng 3 ở Tokyo. Nhóm nghiên cứu có vẻ căng thẳng vì tranh luận để làm tốt báo cáo. Mình được báo cáo trước, hoàn thành vào buổi sáng. Mọi người đều vội vã ăn cơm trưa để tiếp tục báo cáo vào buổi chiều. Xong cơm trưa, tuyết ngừng rơi, mình tranh thủ ra ga Sendai mua vé tàu cao tốc Shinkansen cho chuyến đi hội nghị tháng 3.

14h45...

Mình lấy vé Shinkansen xong, thông thả bước ra cửa tầng 2 nhà ga Sendai. Một loạt tiếng lạch cạch do sắt thép va đập vào nhau làm mình tưởng một đoàn tàu đang vào ga. Nhìn ra phía trước, một số người nằm rạp xuống, một số người chạy bám vào các lan can thép. Mình đã cảm nhận điều lo sợ nhất đang xảy ra. Dưới chân mình, nền sàn đã bắt đầu rung lắc như máy bay lúc hạ độ cao. Theo bản năng, mình cũng chạy, chệnh choáng như người say rượu vì nền sàn chao đảo. Mình bám vào lan can, bên cạnh một bạn người Nhật bám vào tay mình, nói gì đó mình không hiểu. Trong đầu mình là hình ảnh ngôi nhà mình, hai mẹ con đang trong đó, giờ này đang la hét vì tiếng đồ đạc rơi vỡ, cửa kính bắn ra khỏi tường nhà, mái ngói nhà bên cạnh đang trôi tuột xuống. Hai mẹ con đang ngủ, bị đánh thức bởi trái đất cựa mình. Mẹ ôm con vào lòng, khóc thét, ông trời ơi cứu con tôi. Con trai nhỏ bé chưa hiểu chuyện gì, thấy mẹ la hét cũng chỉ biết meo meo, không khóc lên tiếng... Mình bám lan can quan sát, trời ơi dừng lại đi, sao kéo dài lâu vậy. Phía xa, các nhà cao tầng đã bắt đầu nghiêng ngả, một số vật liệu đã rơi xuống đường, bụi bay mù mịt, tất cả các xe dừng lại trên đường phố rung lắc theo chấn động dưới lòng đường. Họ ôm vào lan can, nằm xuống đất, úp mặt xuống đầu gối, họ xì xầm, nhưng tuyệt nhiên không một tiếng la hét...

2 phút trôi qua, cơn địa chấn mạnh nhất đã qua. Mình không biết rằng sau lưng mình cách đó 20 km, biển Thái Bình Dương đang trút cơn sóng cao 10m vào bờ, ôm lấy tất cả những gì gặp trên đường đi, cuốn phăng, nuốt trọn vào lòng. Tiếng đổ vỡ sẽ át cả tiếng sóng, nhưng con

người thì không một tiếng hét, họ sẽ tìm kiếm sự sống nếu có thể trong sự bình tĩnh.

Cơn địa chấn đã qua, tất cả đèn đường đã tắt, mình lao khỏi nhà ga chạy về nhà. Đường phố trở lại bình thường, xe tiếp tục lưu thông nhưng không được bình thường vì không có đèn báo hiệu. Trên đường chạy về nhà, mình thấy một số nhà đã đổ xuống, cửa kính rơi vỡ khắp nơi, mọi người đã đứng lại gần nhau để xem những gì đã và sẽ xảy ra. Họ lấy điện thoại ra gọi điện, họ bật ti vi xem tin tức. Mình chỉ biết chạy nhanh nhất có thể, về nhà, nơi đó không biết chuyện gì đã xảy ra. Về đến gần nhà, phía xa hai mẹ con bế nhau ra chờ bố, mình đã yên tâm, chạy đến ôm con vào lòng mà tim vẫn chưa thôi loạn nhịp. Phía ngôi nhà mình, gạch ngói vỡ khắp nơi, ga xịt ra nòng nặc. Một vài xe công ty ga rú còi đến kiểm tra đóng tất cả các bình ga lại. Mọi người bật radio nghe tin tức, họ biết rằng cơn sóng 10m kia đang tiến lại gần họ... hơn bao giờ hết. Họ nhắc mình đừng quay lại nhà, ra chỗ trống đứng đi, vì có thể cơn địa chấn lớn hơn đang đến. Những đợt rung lắc tiếp sau nhỏ hơn, nhưng cũng làm dây điện trên cột lắc như võng. Gia đình mình đã yên tâm, giờ làm gì tiếp đây. Mình lấy điện thoại ra, màn hình hiện No service (không có dịch vụ), không thể gọi điện cho ai cả, mình cũng không biết làm gì. Một chút bối rối, thấy mọi người vẫn đứng đó chờ đợi, mình cũng đứng đó, dù sao thì làm theo người bản địa vẫn an toàn hơn làm tự phát.

Một tiếng trôi qua, vợ con mình rét run lập cập vì vừa trong chăn ấm chui ra nên mặc rất ít quần áo mà nhiệt độ ngoài trời đang 4°C. Vợ bảo “em về lấy quần áo”. Tất nhiên, mình đi lấy. Chạy vào nhà, đồ đạc nằm ngổn ngang trên sàn, chặn hết lối vào, mình gạt đồ đạc, dẫm lên đồng đồ vỡ, nhìn xung quanh, một cơn địa chấn mới lại đến, mình vợ vội đồng quần áo, nhảy ra khỏi nhà. Chạy thực mạng ra nơi vợ con đứng. Mặc áo xong, cơn đã đến giờ ăn, giờ không thể về nhà, thôi thì đi ra hàng tạp hoá kiếm cái gì đó cho con ăn. Cả nhà vào hàng tạp hóa, điện đã mất, nguồn điện phụ trợ đang chạy để giúp nhân viên bán hàng thanh toán tiền. Mọi người lấy rất nhiều đồ ăn, mình cũng xếp hàng lấy vài đồ có thể ăn được. Trong thâm tâm mình nghĩ, chắc tối nay lại có điện để mình về nhà nấu ăn. Một số rung động mới lại đến, nhưng họ vẫn xếp hàng ngay ngắn, không một chút xao động. Mình thì chạy ra ngoài, nhắc vợ nếu rung mạnh thì chạy ra khỏi hàng tạp hoá theo thói suy nghĩ bình thường. Ngoài trời tuyết bất ngờ rơi xối xả như muốn phủ trắng Sendai, mọi người lầm lũi ôm đồ đạc, chặn màn, đồ ăn đi đâu đó mình không biết. Xếp hàng chờ một tiếng đồng hồ, đến lượt mình được thanh toán, bất ngờ nguồn điện phụ trợ cũng hết. Nhân viên bán hàng nói gì đó với tất cả khách hàng, họ vẫn đứng xếp hàng, mình vẫn đứng đó chờ được thanh toán, nhưng mình không hiểu bằng cách nào đây. Nhân viên quay lại chỗ mình lấy máy tính (calculator) ra bắt đầu bấm, một nhân viên khác chạy đi kiểm tra giá của hàng theo tên đọc của nhân viên thanh toán. Việc thanh toán giờ rất

chậm vì làm thủ công. Nhưng họ vẫn đứng xếp hàng, không một lời ta thán.

Thanh toán xong, con cũng đã có đồ ăn. Giờ con cần bím để thay, cần thêm chăn để cuộn. Nhiệt độ ngoài trời đã xuống -1°C. Bố lại chạy về nhà. Thấy ánh sáng le lói từ phòng của T, người bạn người Việt cùng xóm, mình mừng quá gọi to. T ra mở cửa bảo tao về lấy đồ đạc. Mình hỏi giờ phải làm gì, T bảo đêm nay ra trại tị nạn ngủ. Mình về vợ lấy ít chăn, quần gói đồ đạc, ra dẫn vợ con vào trại tị nạn.

19h00..., trời tối đen như mực, chỉ còn ánh sáng từ đèn ô tô. Trại tị nạn đã sẵn sàng đón nhận người tảo cư. Họ ngồi quanh bếp sưởi, họ ngồi quây quần bên đống chăn, tiếng trẻ con cười đùa, tiếng trẻ sơ sinh khóc vì lạnh khắp nơi. Mọi người xếp hàng lên ghi tên để lấy phần bánh quy chống đói. Một đêm dài phía trước...

Dòng người kéo vào trại tị nạn ngày càng đông. Trẻ em và phụ nữ được ngồi chiếu. Đàn ông ngồi dựa tường, ngồi góc nhà hay ngồi bất kỳ chỗ nào có thể. Họ chuẩn bị lò sưởi, họ chuẩn bị nước vệ sinh, họ chuẩn bị đồ ăn. Tiếng loa gọi mọi người đi lấy nước. Tất cả cùng đứng lên xếp thành hàng kín từ bể bơi tới nhà vệ sinh. Từng thùng nước được truyền tay nhau tới khi bể nước trong nhà vệ sinh đầy. Một công việc tập thể biểu hiện tình đoàn kết của cộng đồng người gặp thiên tai.

Trời càng về đêm càng lạnh. Không ai ngủ được cả, họ nằm trong chăn mà run bần bật. Một số người ngồi quanh bếp sưởi không chịu được giờ đã nằm xuống gần bếp sưởi. Con trai rúc ngực mẹ nhưng ngủ vẫn không yên. Sợ con nằm đất ốm, mẹ bế con đến gần bếp sưởi. Một người bất ngờ đứng lên để nhường hai mẹ con vào. Ngồi bếp sưởi cũng không yên, vợ mệt quá lại bế con về chiếu nằm. Rồi không chịu được nữa, hai mẹ con thiếp đi lúc nào không biết. Gia đình nhỏ chỉ có 1 chăn, bố chỉ cho được 2 chân vào chăn, nằm co quắp hình con tôm chờ trời sáng. Một số dư chấn làm trại tị nạn rung lắc, tiếng cọt kẹt của sắt thép làm cho đêm nay dài hơn.

Thứ bảy, ngày 12/03...

5h00...

Bình minh đến sớm trên đất nước mặt trời mọc. Tiếng loa phóng thanh gọi mọi người đi lấy nước cho nhà vệ sinh đánh thức những ai còn ngủ. Mình lấy báo buổi sáng đọc tin. Tin tức nói trận động đất mạnh 9,0 độ Richter xảy ra ngoài khơi đảo Honshu, tâm chấn nằm sâu 10km dưới lòng Thái Bình Dương cách thành phố Sendai 100km về phía đông. Toàn bộ vùng đông bắc Nhật và thủ đô Tokyo chao đảo dữ dội vì trận động đất có cường độ chưa từng được ghi nhận trong lịch sử. Sóng thần cao 10m quét qua vùng ven biển Miyagi, nơi có thành phố

Sendai. Hiện chưa có thống kê về thương vong.

Lò phản ứng hạt nhân ở nhà máy Fukushima Daiichi ngừng hoạt động, tuy nhiên hệ thống cấp điện bằng diesel (dầu) và battery (pin) bơm nước làm mát đã bị phá huỷ, đe dọa nguy cơ rò rỉ phóng xạ do sự nóng lên của các thanh nhiên liệu. Hơi nước chứa phóng xạ đã được xả ra ngoài lò phản ứng để giảm áp suất tránh nguy cơ lò nổ.

Một ngày không định hướng đang chờ phía trước. Bụng đói vì đêm qua mới nhai nửa gói mì tôm khô với mấy cái bánh quy. Giữa lúc bối rối không biết làm gì tiếp, thì các thùng hàng cứu trợ được mang vào. Vợ nhắc mình lên xếp hàng để được lấy đồ ăn. Nhưng mình mệt quá, bảo vợ: “Em lên lấy đi”. Vợ lên xếp hàng, nhưng cơm giờ mới ở trong nồi, vợ cùng mọi người chia ra các gói nhỏ. Chẳng mấy chốc đã có cơm ăn. Ba người ăn ngẫu nhiên phần cơm nhỏ nhỏ khoảng một bát.

Trại tị nạn Mukaiyama, Sendai, Nhật Bản ngày 12/03/2011. Ảnh: Quang Đức.

Cơm nước xong, cả nhà kéo nhau về thăm ngôi nhà đổ nát. Trời nắng ấm, tuyết tan chảy trên các mái nhà. Mình lấy tay hứng lấy dòng nước từ mái ngói uống tạm. Những dư chấn vẫn tiếp diễn làm ngôi nhà rung lắc. Ngôi nhà may mắn còn nguyên nhưng đã sụt sâu xuống đất một khoảng, đất xung quanh nhà cũng sụt xuống để lộ ra cả móng nhà, mấy bình ga đứng nghiêng ngả đầu hồi. Trong nhà, đồ đạc nằm ngổn ngang. Những mảnh vỡ của bát đĩa, cốc chén vương khắp nơi trên sàn nhà, trên chăn màn, trên quần áo. Ngôi nhà lại rung lên bần bật vì cơn địa chấn mới, mình ôm vội con lao ra khỏi nhà. Vợ cũng hoảng hốt chạy theo sau. Cơn rung lắc trong vài giây làm ba người từ bỏ ý định trở lại nhà. Vợ xung phong chạy lên nhà lục lọi xem còn đồ ăn gì thì lấy. Mì tôm, bánh mì hết hạn, chuối, chai nước, sữa của con, tất cả được vợ vội vàng vào túi, rồi vợ nhanh chân chạy khỏi nhà. Ba người lại kéo nhau đi không định hướng. Đi đâu chưa biết nhưng không thể về nhà được. Bây giờ không biết kiếm gì cho con ăn, vợ bảo lên siêu thị xem có mua được đồ ăn không. Ba người lại dắt díu nhau ra siêu thị. Rất nhiều người cũng đang hướng về đây mua đồ. Thấy hàng dài những người xếp hàng vào siêu thị, vợ chồng thấy nản. Chỉ đứng được một lúc, vợ phải ngồi xuống vỉa hè bên cạnh cho con ăn bánh mì. Mọi người lũ lượt kéo đến xếp hàng, ai qua cũng hỏi vợ có xếp hàng không để họ xếp tiếp

vào hàng. Cô bạn Nhật hàng xóm đi qua gặp vợ, mừng quá hỏi han nhau, rồi cô xin cốc nước. Hết một cốc, có vẻ chưa đã khát nhưng cô không dám hỏi xin lần nữa. Vợ biết ý chặt cho bạn cốc nữa, uống xong cô lại bước đi, cô nói nửa tiếng Nhật nửa tiếng Anh nên vợ cũng không biết cô đi đâu. 30 phút trôi qua, mình cũng chỉ nhích được 1m. Mình nói vợ đi thôi, giờ đứng chờ đến lượt thì con cũng chết đói. Mình không biết rằng bây giờ siêu thị đang bán những chai nước cuối cùng, đồ ăn họ đã bán hết từ sau trận động đất chiều qua. Ba người lại kéo nhau về trại tị nạn, hy vọng kiếm được chút gì đấy để ăn. Về trại, một số người vác ba lô đi ra, rất nhiều người vác thêm chăn đệm, đồ ăn vào. Thanh niên trai tráng được huy động đi lấy nước sạch để nấu. Một số ấm nước đã được đun sôi nhờ hơi nóng từ lò sưởi. Mình không biết đó là nước sạch hay không, nhưng cũng phải liều pha mì tôm cho con. Con không biết đang thời kỳ thiếu đói nên vẫn chảnh ăn. Mình lại đi pha cho con cốc sữa, hy vọng có gì đó cho vào bụng con.

11h00...

Hai vợ chồng đã đói cồn cào. Mình không thể ngồi mãi đây được, phải làm cái gì đó. Mình quyết định về nhà lần nữa xem sao. Hai mẹ con ở lại trại tị nạn, mình chạy nhanh về nhà. Thằng bạn người Việt hàng xóm cũng đang ở nhà. Nó chắc cũng đang kiếm cái gì đó để ăn. Nó bảo mình vẫn còn nước với ga (còn lại từ trước động đất.) Mình mừng quá chạy lên nhà nấu cái gì đó để ăn. Bây giờ, nhà không còn rung lắc nên mình cũng yên tâm. Do lượng nước còn lại rất hạn chế nên mình chọn nấu món nào phải dùng ít nước nhất. Đang rán trứng thì vợ con kéo nhau về. Mình mừng quá vì mình đang không biết mang đồ ăn đi như thế nào. Bát đĩa đã vỡ gần hết, cái nào còn thì rất bẩn trong đồng đồ nát. Mình ăn vội bát mì tôm với ít thịt còn sót lại. Hai mẹ con ăn xong mệt quá lăn ra ngủ. Mình tranh thủ dọn lại nhà lấy chỗ đi lại.

16h00...

Vợ dậy, vợ đòi đi tìm chỗ gọi điện thoại về báo cho gia đình biết tình hình. Mình ở nhà bật máy tính, bây giờ điện đã bị cắt, máy tính chỉ còn chạy bằng pin. Internet đã bị cắt do mất điện, giờ chẳng thể liên lạc được với ai. Con trai ngủ đã no giấc, giờ bò lồm ngồm dậy. Mình bế con. Một vài rung lắc nhỏ làm mình bất an. Trước khi đi gọi điện thoại, vợ nói: “Hôm nay có khi có động đất mạnh hơn hôm qua giống như trận động đất năm ngoái ở Tứ Xuyên vào hai ngày liên tiếp.” Lo lắng, mình bế con đi tìm vợ, dù có chuyện gì bên nhau vẫn yên tâm hơn. Giờ mình hiểu tại sao sáng nay khi vợ ở lại trại tị nạn lại bế con về nhà với mình, chắc vợ cũng có cảm giác bất an như mình lúc này. Đang bế con đi, mình gặp vợ xách mấy mớ rau về. Vợ bảo giờ điện thoại công cộng cũng không dùng được nữa, em qua hàng rau mua nốt mấy mớ rau héo. Ba người lại kéo nhau về nhà. Vợ bảo nấu cơm bằng bếp ga, rồi nấu cháo cho con. Chẳng mấy chốc trời đã

tối. Sendai mùa này trời chuyển về đêm rất sớm. Nỗi lo mới lại đến, giờ không có ánh sáng để làm gì cả. Ánh sáng duy nhất còn lại là từ cái máy tính và điện thoại.

Ăn xong, ba người lại bồng bế nhau vào trung tâm thành phố để gọi điện. Tin tức nói gọi điện ra nước ngoài giờ đây miễn phí, các cuộc gọi có thể thực hiện được ở vùng có điện. Từ nhà vào thành phố chỉ có một con đường tắt, con đường ấy có ngôi nhà đã sập ra ngang đường. Tin tức lại nói có người vẫn còn trong nhà lúc động đất. Trời tối chỉ có ánh trăng mờ của đêm mùng 8 âm lịch. Cả nhà nín thở bước qua đồng đổ nát, nơi ấy có người chết đêm qua...

Mình gọi điện gặp bố. Bố nói bà ngoại cháu gọi điện lo phát khóc, lo lắng ghê lắm. Bố thấy hôm qua ti vi nói chủ yếu về động đất ở Tokyo, nghĩ bọn con không sao. Bố bảo mình gọi điện cho bà ngoại cháu cho bà đỡ lo. Mình gọi, bà giải toả được phần nào nỗi lo lắng, bảo vợ chồng con về nhà đi, ăn rau ăn cháo cũng được, chứ sống ở đó chết ngày nào không biết. Gọi xong, ba người lại bồng bế nhau vội vàng về vì khí lạnh đêm khuya đang phả vào mặt con. Trở về nhà qua con đường có căn nhà đổ nát, không một bóng người, giờ vợ chồng lại sợ hơn. Đi đến căn nhà ấy nhanh thoăn thoắt, rồi bỗng hai vợ chồng khựng lại. Xa xa có bóng người đang chênh choáng đi tới. Hai vợ chồng nín thở chạy nhanh qua căn nhà, tránh xa cái bóng người ấy. Trong đầu đang mừng tượng về người chết đêm qua hiện về...

Đêm nay, hai vợ chồng quyết định ngủ ở nhà vì không chịu nổi cái rét ngoài trại tị nạn. Trong xóm cũng tĩnh lặng, chắc họ ra trại tị nạn cả, chỉ có mình liều vì lần đầu đối mặt với động đất nên vẫn dám ngủ ở nhà. Thằng bạn người Việt hàng xóm cũng ngủ ở nhà làm mình yên tâm hơn. Một đêm bất an đang đến...

22h00..

Chẳng mấy chốc, máy tính cũng hết pin. Căn phòng chìm trong bóng tối. Không một âm thanh, chỉ có tiếng còi cứu hoả vẫn vang lên đều đều trong đêm. Hai mẹ con đã ngủ thiếp đi. Mình nằm đó, lạnh giá, không dám chớp mắt. Mình mặc nguyên quần áo ban ngày để sẵn sàng dậy kéo vợ con chạy. Cầu trời đừng động đất trong đêm nay, chúng con không còn chút ánh sáng nào để mà chạy trong đêm. Mỗi cơn dư chấn đến, mình lại đứng dậy cầm điện thoại, im lặng lắng nghe mức độ dư chấn. Chiếc chuông gió vang lên trong đêm mỗi lần ngôi nhà rung lắc. Rồi mình cũng thiếp đi.

Tin tức nói một vụ nổ lớn xảy ra tại lò phản ứng ở nhà máy Fukushima, khiến một toà nhà tại đây bị sập làm 4 công nhân bị thương. Vụ nổ do khí hydro rò rỉ phản ứng với oxy trong không khí khiến nhà bê tông bảo vệ lò sập xuống.

Chủ nhật, ngày 13/03...

10h00...

Bình mình hôm nay đến muộn, vì căn phòng không có ánh sáng nào lọt vào. Cả nhà thức dậy, không biết là đêm qua đã có bao nhiêu dư chấn. Sáng nay số cơn dư chấn đã giảm. Nước sinh hoạt bây giờ chỉ còn nhỏ giọt. Hai vợ chồng lôi đồ ăn còn lại trong tủ lạnh ra nấu ăn. Ăn xong, mình ra siêu thị gần nhà mua đồ vì lo sợ hết đồ ăn. Mình đứng vào hàng. Dòng người cũng ùn ùn kéo đến xếp hàng. Họ bàn tán về động đất, về sóng thần, về nhà máy điện hạt nhân. Xếp hàng hai tiếng, mình cũng được vào chọn mua hàng. Siêu thị giờ mất điện tối om, những mặt hàng thiết yếu giờ được kéo ra gần cửa nơi có ánh sáng. Nhân viên bán hàng vẫn tận tình tính tiền thủ công bằng tay, vẫn cúi rạp người cùng lời cảm ơn mỗi khách hàng. Mấy cháu bé con của các nhân viên cũng được huy động để phục vụ khách. Giờ đây mỗi người chỉ còn được mua 10 mặt hàng. Mình lấy mấy chai nước uống.

14h00...

Cả nhà kéo nhau xuống thành phố để xem xét tình hình. Mọi người cũng ùn ùn kéo xuống thành phố, đi một vòng quanh quanh. Từng hàng dài dòng người xếp hàng ở các cửa hàng dịch vụ. Họ xếp hàng vào siêu thị nhưng chưa biết trong đó giờ còn gì để mua không. Khuôn mặt ai cũng căng thẳng. Một vài khu vực đã có điện. Các điểm dịch vụ để ti vi ra đường để mọi người xem tin tức. Nước uống được bày ra để ai khát có thể uống, mình uống liền hai cốc, rồi đưa vợ một cốc. Tin tức nói thanh nhiên liệu trong lò phản ứng trong nhà máy điện Fukushima có nguy cơ tan chảy một phần, do không thể khởi động hệ thống làm mát. Nồng độ phóng xạ tăng vượt ngưỡng an toàn quanh nhà máy.

Ba người kéo nhau về công viên, chỗ đó đã có điện. Có thể lấy nước đánh răng, rửa mặt, vệ sinh. Mình lấy điện thoại ra sạc pin chuẩn bị cho một đêm không đèn sắp tới. Xong xuôi đâu đấy, để vợ con lại, mình đi vào trường nghe ngóng tình hình. Vừa vào trường, mình gặp được chị cùng phòng thí nghiệm. Chị hỏi đã liên lạc với thầy phó giáo sư Kato chưa (người phụ trách các công việc trong nhóm.) Rồi chị gọi điện để mình nói chuyện với thầy Kato. Thầy bảo thầy đang đi đến nhà mình, vì từ hôm động đất vẫn chưa liên lạc được với mình. Biết mình đang ở trường, thầy bảo mình chờ thầy quay lại trường. Thầy mang theo một balo thực phẩm cho gia đình mình. Ba gói cơm nắm, một chai nước, gói bánh xốp cho trẻ em, hộp giấy ướt và bím cho trẻ con. Mình cảm kích và xúc động vô cùng. Rồi thầy nói về tình hình của nhóm: thầy giáo sư của nhóm đã đi Hokkaido (phía Bắc Sendai 500 km), giờ không thể về được vì sân bay Sendai đã bị sóng thần cuốn qua, giao thông giờ đây tê liệt. Phòng thí nghiệm không có ai bị thương vong,

mọi người giờ sống theo nhóm, hai bạn người Hàn Quốc đã về nước. Thầy nhắc mình giữ liên lạc. Mình đã mua vé máy bay về Việt Nam cho vợ và con mình, mình hỏi thầy giờ làm sao đến được Tokyo. Thầy nói đường tàu cao tốc và đường bộ cao tốc đã bị hư hại, chỉ còn đường hàng không từ tỉnh Yamagata phía tây Sendai lên Tokyo.

Mình ra về, trong lòng thấy ấm áp tình người mà ngày thường mình chưa bao giờ nhận thấy. Ra công viên, hai mẹ con đang chơi đùa vô tư lự. Ba người đâu biết rằng đây là giây phút bình yên hiếm hoi còn lại...

Cho con ăn chút bánh của thầy Kato, con ăn rất ham thích, con bẻ cả bánh cho vào miệng bố. Ngày thường bố hay cho đồ ăn vào miệng con. Nay có đồ ăn ngon, con cũng biết bón cho bố. Ba người lại dắt díu nhau về nhà. Một đêm không đèn đang chờ phía trước.

18h00...

Trời chuyển về đêm. Không có chút ánh sáng nào, công việc nấu ăn vô cùng vất vả. Thỉnh thoảng vợ phải bật thêm một bếp ga để làm sáng khu bếp. Chỉ còn một chai nước sạch cuối cùng. Mẹ chăm chú nấu ăn, bố chỉ biết bông bế con chờ cơm chín. Cả nhà ăn tối trong bóng tối mập mờ từ máy điện thoại. Đêm nay số cơn dư chấn ít hơn, mình cũng thiếp đi vì quá mệt. Một vài dư chấn khua cái chuông gió làm mình tỉnh giấc. Nhưng đêm nay mình không đứng dậy sẵn sàng chạy như đêm qua nữa. Mình chỉ nằm nghe ngóng rồi lại thiếp đi.

Thứ 2, ngày 14/03...

Một tuần mới bắt đầu nghĩa là công sở sẽ đi làm việc lại. Mình có thể liên lạc với các nơi để tìm đường về Tokyo.

8h00...

Chuông đồng hồ reo, mình bật dậy. Xách máy tính lên trường hy vọng có thể truy cập được internet để tìm cách đưa vợ con về Tokyo. Lên trường, điện vẫn bị cắt, internet cũng chưa thể truy cập được. Không biết làm gì, giờ mình phải trực tiếp ra ga Sendai để hỏi thông tin về đường tàu cao tốc về Tokyo, do mình đã mua vé tàu cao tốc từ hôm động đất. Nhà ga điện vẫn tắt, chỉ có một vài công nhân vẫn túc trực kiểm tra an toàn các trục đường sắt và hệ thống điện. Thất vọng, mình quay về trường. Bất ngờ mình gặp thầy Kato cũng đang đi ra ga, nhưng mình chưa biết thầy ra làm gì. Mình cũng theo thầy ra ga, thầy hỏi gì đó với nhân viên nhà ga, được biết là nhiều hệ thống điều khiển tàu điện đã bị phá hủy, hôm động đất một số đoàn tàu bị chệch đường ray, hiện nay chưa rõ bao giờ khôi phục lại. Giờ mình mới nhận ra, thầy ra ga để

hỏi thông tin cho mình.

Rồi mình theo thầy về trường. Trên đường đi, mình hỏi thầy nghĩ sao về thực phẩm trong những ngày sắp tới, vì hiện tại thực phẩm trong các siêu thị giờ đã cạn kiệt. Thầy nói thầy chưa nghĩ đến điều đó, khi nào họp mặt đông đủ mọi người sẽ cùng nhau bàn bạc vấn đề này.

Mình nói mình cần Internet để xem thông tin về sân bay Narita và chuyến bay về Việt Nam ngày 16/03. Thầy gọi Kobayashi, một nghiên cứu sinh cùng phòng thí nghiệm để mình dùng máy tính của anh. Mình dùng được Internet, biết được các chuyến bay quốc tế ở sân bay Narita vẫn thực hiện bình thường. Mình gọi điện với công ty hàng không nói do điều kiện giao thông mình không thể về được Tokyo, công ty nói nếu không về được có thể huỷ vé.

11h00...

Một mối, mình bỏ về ăn trưa. Tin tức nói thêm một vụ nổ ở lò phản ứng hạt nhân với cột khói bốc cao khiến 7 người mất tích, 3 người bị thương. Tình hình giờ rất nguy hiểm, nếu tiếp tục ở lại Sendai có nguy cơ nhiễm phóng xạ. Lo lắng, mình trở lại trường nhờ thầy Kato dùng Internet để thử con đường duy nhất còn lại, mua vé máy bay từ Yamagata đi Tokyo. Nếu thất bại, cả gia đình sẽ phải ở lại Sendai đối diện nguy cơ phóng xạ. Còn hy vọng cuối cùng mình còn phải thử...

14h00...

Mình trở lại trường. Lúc này nguồn điện đã được khôi phục, một số thành viên đã vào phòng làm việc dọn dẹp đồ đạc. Máy tính đổ ngổn ngang, giấy tờ vương vãi khắp sàn nhà. Cả nhóm đang cần mẫn kiểm tra các thiết bị trong phòng, sắp xếp lại đồ đạc. Ai cũng đội mũ bảo hiểm bảo vệ đầu, đeo khẩu trang phòng tránh phóng xạ. Mình trở lại phòng, nói chuyện với Kobayashi về mong muốn đặt vé máy bay đi Tokyo. Anh bật máy kiểm tra ghế trống trên các chuyến bay. Vì mình đặt vé cho ngày 15, mà hôm nay là ngày 14 nên việc tìm vé vô cùng khó khăn. Hầu hết các ghế đã được đặt trước từ rất lâu. Lúc này mình muốn đặt vé đi Narita cho 2 mẹ con, rồi từ đó 2 mẹ con bay về Việt Nam. Mình thì sẽ quay lại Sendai. Xem thông tin, hiện tại sân bay Narita đã đóng cửa với các chuyến bay nội địa, chuyển sang sân bay Haneda cách Narita 100 km về hướng tây. Như vậy mình không để 2 mẹ con đi mà thiếu mình được, chắc chắn hai mẹ con sẽ không thể tự tìm đường đi từ Haneda đến Narita được. Vậy là mình phải đặt 2 vé. Mình sẽ đưa 2 mẹ con đến Narita, rồi tìm cách quay lại Sendai. Kobayashi chăm chú ngồi tìm vé. Căn phòng lại rung lên bần bật vì một cơn địa chấn mạnh. Tất cả bỏ dở công việc chạy ra khỏi toà nhà, và từ bỏ ý định quay trở lại. Ra ngoài, mấy bạn lại đứng bàn tán lo lắng.

Mình kịp hỏi thăm một anh đồng nghiệp Komukai. Gia đình vợ con anh đều ổn cả, nhưng chị gái anh đã mất tích trong đợt sóng thần. Anh nói với giọng cứng cáp, nhưng mình thấy dòng lệ trong mắt anh. Chỉ biết chia sẻ cùng anh, không biết nói gì hơn.

Sau đợt rung lắc, mình nghĩ Kobayashi đã từ bỏ ý định tìm vé máy bay cho mình. Mình tiến lại chỗ anh, không ngờ anh vẫn đang miệt mài tìm vé. Điều đó làm mình tiếp tục nuôi hy vọng, mình ngồi xuống bên anh, cùng anh xem kết quả tìm kiếm. A, có hai vé rồi, mình hô lên, anh nhanh tay nhấn đặt vé. Mình phải vào khai một số thông tin, khai xong nhấn xác nhận thông tin thì hệ thống báo lại, hai vé đó đã có người khác đặt. Dường như rất nhiều người cũng đang trong hoàn cảnh như mình. Mình thất vọng tràn trề, tình hình này thì vợ con mình mắc kẹt ở đây rồi. Kobayashi thì không biểu lộ cảm xúc, anh vẫn ngồi đó miệt mài thử lại, anh hy vọng ai đó huỷ vé, để mình có thể mua được. Anh vừa tìm kiếm vừa bàn tán gì đó với các bạn trong nhóm. Trời đang chuyển về chiều, nó làm mình càng như thiêu đốt. Tim đập thình thịch nhưng không thể làm gì cả. Thời gian càng trôi, nghĩa là cơ hội càng ít đi. Anh vẫn ngồi đó, miệt mài tìm kiếm. Như thể anh đang đang tìm kiếm cơ hội cho chính mình. Mình chỉ biết vò đầu ngồi bên anh. Trời càng trở về chiều, những rung lắc nhỏ dưới lòng đất càng làm mình thêm sốt ruột. Rồi anh bất ngờ hô lên:

- Yes, we did. (Thấy rồi)

Mình cũng sung sướng hô lên:

- Quickly, quickly. (Nhanh lên, nhanh lên).

Lần này mình điền thông tin rất nhanh vì máy tính đã lưu thông tin từ lần khai báo trước. Xong đâu đó, mình nhấn xác nhận. Máy tính hiện “Succeed” (thành công). Cả nhóm thở phào nhẹ nhõm, bàn tán rôm rả.

Giờ đối mặt với thử thách mới, mình cần chuyển tiền trong vòng 30 phút, bằng không vé sẽ bị huỷ. Kobayashi lấy xe ra cùng mình đi chuyển tiền. Đi một vòng, hiện tại tất cả các cửa hàng dịch vụ đều đóng cửa. Trong đầu mình đã mừng tượng chuyện gì sắp tới. Dường như mọi cánh cửa ra khỏi Sendai đều đóng lại. Kobayashi nhanh nhẹn quay lại trước khi hạn 30 phút kết thúc. Trở lại trường, anh tìm số điện thoại của hãng hàng không. Anh nhắc máy gọi, không thể bắt máy được vì hiện tại đường viễn thông cũng chập chờn. Anh đề nghị cả nhóm cùng gọi đến hãng hàng không. Một hồi lâu, một trong các máy cũng bắt được liên lạc với hãng. Máy được chuyển đến Kobayashi, anh cảm ơn hãng đã kết nối. Rồi anh nêu hoàn cảnh tại Sendai không thể thanh toán được vì hệ thống dịch vụ tê liệt. Anh không quên nêu trường hợp này có

một phụ nữ với cháu bé nhỏ. Cuối cùng hãng hàng không chấp nhận thanh toán tại sân bay. Mình reo lên vui sướng. Mình đang dần cảm nhận được ý chí của người Nhật. Họ sẽ chưa dừng lại nếu vẫn còn cơ hội.

Mình không nói được tiếng Nhật nhiều, nên chưa hình dung được con đường đi đến sân bay Shonai (tỉnh Yamagata) như thế nào. Cả nhóm giờ lại ngồi lại để xem đường xe bus và hướng dẫn mình cách đi. Anh viết ra một số câu tiếng Nhật để giúp mình hỏi đường đi. “Bạn có thể chỉ giúp tôi bến xe bus đến Yamagata”, “Tôi muốn đến sân bay Shonai, phiền bạn chỉ tôi bến nào tôi nên xuống”. Xong đâu đấy, thấy mình có vẻ lo lắng, Yamatani – một bạn trong nhóm nói ngày mai sẽ cùng mình đến sân bay Shonai, mình cảm kích vô cùng.

18h00...

Chẳng mấy chốc trời chuyển về tối, mọi chuyện giờ có vẻ đều ổn. Mọi người ra xe để ra về. Mình cũng định ra về, Kobayashi bất ngờ nói, giờ chúng ta ra bến xe bus xem thông tin. Vì hiện tại thông tin trên mạng không đáng tin, vì tình hình tê liệt hệ thống. Ra bến xe, một loạt thông tin viết bằng tay dán đầy các bến xe bus. Cuối cùng chúng tôi cũng tìm được một chuyến đi Yamagata. Yamatani hẹn mình sáng mai 8h00 ở bến xe bus, để bắt chuyến xe bus đầu tiên trong ngày.

Mình trở về nhà, nơi ấy hai mẹ con chắc đang chuẩn bị bữa tối. Hai mẹ con vẫn không rõ những gì đã, đang và sẽ xảy ra. Mình mở cửa, con trai thấy bố, tươi cười chào ba... ba...ba... Những âm thanh làm mình ấm lòng hơn, tiếp sức cho mình chuẩn bị cho ngày mai. Nhắc hai mẹ con chuẩn bị hành lý mai lên đường. Vợ hỏi: “Mai đi rồi à anh?” Mình bảo: “Ừ, mai đi...”

T cũng về nhà. Nó đang túc trực bên radio. Thông tin về lò phản ứng hạt nhân được cập nhật dồn dập. Tình hình đang xấu đi. Chánh văn phòng nội các Edano nói không cho phép lạc quan, mọi cố gắng dồn vào việc làm mát các lò phản ứng đang quá nóng. T chạy sang nhà mình cập nhật tình hình liên tục, hẹn mình sáng mai 6h cùng lên Tokyo.

Mình ăn vội bát cơm, rồi đi chuẩn bị đồ ăn cho mấy ngày sắp tới. Nấu một nồi cơm đầy, một nồi cháo cho con. Mình lấy hết đồ còn lại trong tủ lạnh, luộc hết lên rồi gói với cơm. Vợ cho con ăn xong, lấy hết đồ đặc cần thiết cho vào túi.

Chẳng mấy chốc đã 23h00, vợ đã cho con đi ngủ. Mình cũng tranh thủ đặt lưng một chút. Hẹn đồng hồ 5h00 sáng. Mình nằm hồi lâu nhưng cũng không thể chợp mắt được. Bất ngờ có tiếng bấm chuông. Mình ra mở cửa, T lên bảo: “Ông ơi, tin tức nói sáng nay hàng ngàn người xếp hàng chờ đi về phía tây qua ngả Yamagata. Mai bọn mình phải đi từ xếp hàng từ sớm thôi”.

Mình đồng ý: “Ừ, mai 5h đi nhé”.

Thứ 3, ngày 15/03...

0h00...

Mình nằm trong bóng tối, giờ không thể làm gì hơn. Chỉ biết nằm chờ đợi ngày mai tới.

Mình phải đón chuyển xe lúc 8h05 sáng, không thì muộn giờ máy bay. Vừa chợp mắt thì có tin nhắn: “Đi đây, hẹn gặp ở Tokyo”. Giờ là 3h00 sáng. Mình chạy sang nhà T, nó đã khăn gói dắt xe máy ra: “Tôi lo lắng không nằm yên được, giờ tôi ra bến xe bus có tình hình gì sẽ điện về cho ông ngay”, T nói. Mình trở về phòng. Cho cơm cháo vào túi, chuẩn bị nước nôi. Vợ bị đánh thức vì quá ồn. Vợ dậy chuẩn bị nốt những gì còn lại. Xong đâu đấy bế con ra cổng đón xe taxi. Con cũng thức dậy vì sôi sốc. Dường như con trai cũng cảm nhận được sự nguy cấp nên đêm nay chỉ im lặng nhìn bố mẹ, không khóc như mọi khi.

3h30...

Đứng hồi lâu, không một bóng xe nào đi qua, hai vợ chồng lo lắng. Có lẽ thời gian này sẽ chẳng có xe taxi nào làm việc. Vợ bảo: “Đi xuống thôi, đứng đây chỉ có mà chờ chết.” Mình đồng ý. Bất ngờ có ánh đèn xe phía xa xa, vợ bế con đứng vẫy không cần biết là xe gì. Chiếc xe phóng vụt qua trong giây lát. Tiếng gió xẹt qua mặt ba người làm cái lạnh mùa đông Sendai xuyên thấu da thịt. Chiếc thứ 2 cũng vụt qua, thời khắc này ai cũng vội vã lo việc gì đó. Giờ thì mình phó mặc cho số phận. Chiếc xe thứ 3 giảm tốc độ, mang lại hy vọng sống cho ba người. Mình nói với anh nửa tiếng Anh nửa tiếng Nhật rằng chúng tôi là người Việt Nam, cần đi đến bến xe bus để đi Yamagata. Anh lái xe bảo, giờ tôi đang đi phát báo trên con đường ngược lại, không thể giúp được. Mình cảm ơn anh vì đã dừng lại. Anh đứng lại một chút với vợ chồng mình. Bóng chiếc xe nữa đang tới, anh chạy ra vẫy, xe kia dừng lại, anh nói gia đình người Việt Nam này cần đi Yamagata, anh giúp họ được không. Nhìn qua gương, mình thấy có xe trẻ em trong xe. Có lẽ anh cũng có con nhỏ như mình, anh chạy xe trong đêm đi làm việc gì đó cho con anh. Biết hoàn cảnh, anh quay đầu xe, mở cốp xe nhanh thoăn thoắt. Mình nhanh chóng cho đồ đạc vào xe. Anh phát báo đứng nhìn gia đình một chút rồi nhanh chóng sang xe đi mất. Gia đình mình còn nợ anh một lời cảm ơn chưa kịp nói. Anh lái xe nhanh chóng di chuyển về bến xe bus. Mình hỏi anh cũng có con nhỏ à, anh nói con anh 17 tháng tuổi. Một sự trùng hợp đáng ngạc nhiên. Ngồi xe chưa ấm chỗ, mình lấy điện thoại ra gọi cho Yamatani, giờ này đang ngon giấc. Mình bảo mình đang ra bến xe bus, ở đó đã có rất nhiều người xếp hàng. Yamatani vô cùng ngạc nhiên bảo: “Thật à, tôi sẽ có mặt trong vòng 30 phút.” Chiếc xe lăn bánh, chẳng mấy chốc đã đến bến

xe bus. Lấy đồ đạc xuống xe, mình lấy 2 000 Yên (500 000 Đ) ra định đưa cho anh. Anh quát to: “Cất đi, tôi giúp thôi.” Vừa bối rối, vừa xấu hổ, mình cúi gập người trước anh. Arigato! (Cảm ơn!)

Đưa vợ con sang xếp hàng ở bến xe bus, ở đó đã có khoảng 200 người giữ chỗ. Họ đứng im trong giá rét, trùm kín từ đầu đến chân, họ đứng theo nhóm, từng tốp bạn bè cùng nhau đi di tản. Mình vừa đến nơi, có tiếng chuông điện thoại, mình không nghe được vì tay xách nách mang. Vừa đứng vào hàng có ai đó gọi mình. Yamatani đã đến đó, nhanh hơn cả ô tô đưa mình đi. Dòng người ùn ùn kéo đến, hàng người ngày càng nối dài. Đứng được một lúc, Kobayashi cũng đến. Anh đi đếm xem mình đứng thứ số bao nhiêu. Anh đến bên khuyên mình nên về Việt Nam cùng vợ vì trường Tohoku sẽ đóng cửa đến hết tháng 4. Mình nói mình sẽ ở lại và quay lại Sendai, thực tế mình chưa biết làm sao. Việc trước tiên là đưa vợ con về đã.

Đứng được hồi lâu, Kobayashi nói anh quay về nhà chuẩn bị ít thực phẩm cho mình.

Yamatani đứng xếp hàng để đưa cả nhà mình đến sân bay Shonai. Mình hỏi tình hình nhóm mình có đi tản cư không? Cả nhóm đang đợi mua đủ xăng, rồi tự lái xe về Tokyo, nhưng mọi người cũng chưa biết giao thông có thuận tiện không để đi. Hiện nay mỗi người chỉ mua được 40 lít xăng, nên chưa biết khi nào đủ xăng để khởi hành.

Trời về sáng lạnh buốt. Con sau một hồi thức giấc giờ lại thiếp đi. Vợ bế con trên tay. Mình ngồi chờ đợi chuyển xe bus đầu tiên. Dòng người đã xếp dài đến hàng ki lô mét.

Tin tức nói vụ nổ thứ ba ở lò phản ứng, khiến 15 người bị thương cùng 190 người có khả năng bị phơi nhiễm phóng xạ ở mức vượt quá an toàn cho phép. Các công nhân làm việc ở lò lập tức được sơ tán, chỉ 50 người có nhiệm vụ bơm nước biển để làm nguội lò tiếp tục ở lại.

Hoả hoạn xảy ra ở lò phản ứng, nồng độ phóng xạ quanh nhà máy tăng vọt đe dọa sức khoẻ người dân. Thủ tướng Kan kêu gọi người dân quanh nhà máy ở trong nhà để tránh nguy cơ phơi nhiễm phóng xạ.

Chuyến xe bus đầu tiên rồi cũng đến. Cả dòng người náo nức sau sự chờ đợi dai dẳng. Nhân viên hãng xe bus hướng dẫn mọi người xếp hàng thành hình con sông uốn khúc để rút ngắn khoảng cách xếp hàng. Từng tốp người vẫn tiến vào xếp hàng tìm đường đi tản cư. Đài truyền hình Sendai đến làm phóng sự, họ thấy vợ mình đang bế con nhỏ, liền đưa máy quay đến phỏng vấn:

- Bạn có thể trả lời một số câu hỏi của chúng tôi được không?

Vâng, tôi sẵn sàng.

- Bạn là người nước nào?

Tôi là người Việt Nam.

- Việt Nam? Đây là lần đầu bạn trải qua động đất?

Vâng, tôi rất sợ hãi và lo lắng cho con trai tôi. Nhưng bây giờ thì ổn rồi.

- Bạn đang đi đâu?

Tôi đi tới Tokyo, rồi về Việt Nam.

- Tại sao bạn lại đi di tản?

Tôi lo sợ sự thiếu hụt về thực phẩm. Chỗ chúng tôi ở không có nước, ga cho sinh hoạt.

- Bạn có lo sợ về phóng xạ không?

Có một chút thôi, tôi nghĩ phóng xạ vẫn chưa tới Sendai.

- Vâng, xin cảm ơn bạn. Bạn có nhắn nhủ điều gì không?

Tôi xin chia sẻ cùng nhân dân Nhật Bản, mong các bạn sẽ sớm vượt qua khó khăn này.

- Cảm ơn bạn rất nhiều!

Theo như thông báo trên website của hãng xe bus, chuyến xe bus đầu tiên sẽ đến lúc 8h05, nhưng 7h05 đã xuất hiện chiếc xe đầu tiên. Rồi cứ 15 phút lại có một chuyến. Gia đình mình lên được chuyến xe thứ tư đúng như dự kiến về thời gian. Chiếc xe bon bon trên con đường hẻo lánh phía tây Sendai. Con đường nhỏ xuyên qua nhiều quả núi, bám theo các dãy đồi rất hiểm trở. Chẳng mấy chốc xe đã đến được thủ phủ của Yamagata. Không khí ở đây rất ngọt ngào, quá nhiều xe bus đổ dồn về đây, đứng xếp hàng trả khách, nhả khí mùi nồng nặc. Mình phải xuống xếp hàng để đón một chuyến xe bus nữa để lên sân bay Shonai.

Đưa mình lên xe bus ở Yamagata, Yamatani sẽ ở lại để xem xét tình hình. Chia phần cơm Kobayashi nấu rồi đưa cho Yamatani, gia đình tiếp tục hành trình về Tokyo. Xe bus băng qua vùng rừng núi với những núi băng tuyết khổng lồ hai bên đường. Sau hơn 2 giờ hành trình, mình đã đến được sân bay Shonai, một vùng heo hút miền tây nước Nhật. Ngồi tại sân bay, vợ chồng mình giờ có thể yên tâm về chuyến đi. Lấy đồ ăn ra bón cho con trai, rồi hai vợ chồng

tranh thủ cho chút gì vào bụng. Ngoài trời tuyết rơi nặng hạt, miền tây bắc giá rét bình yên đến lạ thường.

Bản đồ vùng Tohoku. Nguồn: Envision Asia

17h30...

Xong các thủ tục kiểm tra hành lý, ba người bước vào phòng chờ. Loa gọi các bà mẹ có con nhỏ vào các ghế ưu tiên sau đó đến ghế hạng thương gia, cuối cùng đến ghế phổ thông. Mình xách đồ cho vợ con cũng được vào ké đầu tiên. Con trai ngủ thiếp đi khi máy bay cất cánh. Ngồi hàng ghế bên cạnh, một thương gia trông rất giàu có lấy gói cơm nắm ra ăn. Có lẽ ông cũng vừa ở trại tị nạn đến sân bay nên vẫn còn giữ phần cơm chống đói.

18h10...

Sau một tiếng, máy bay chuẩn bị hạ cánh xuống sân bay Haneda. Con trai cũng thức giấc khi máy bay hạ cánh. Thấy cô bé ngồi bên giờ chạy tung tăng trong nhà ga hàng không, con trai cũng đòi xuống đi bộ. Lấy hành lý xong, mình đi tìm mua vé xe bus để về Narita. Vợ vào quán ăn hỏi mua mì cho con trai. Nhân viên nhất định không chịu cho mang mì ra khỏi quán. Mà xe bus sắp chuyển bánh, hai vợ chồng không đủ thời gian để cho con ăn. Bực dọc, hai vợ chồng bỏ đi với khuôn mặt vô cùng tức giận. Đói, mệt, thất vọng, ba người lại bồng bế nhau lên xe bus tiếp tục cuộc hành trình.

Chuyến xe bus đi Narita băng qua phần lớn thủ đô Tokyo. Cả một vùng tối tăm lấp ló một vài nhà có ánh đèn. Chắc họ cũng đi di tản. Thủ đô hoa lệ, vẫn được ví như the capital of the world, thủ đô của cả thế giới nay chìm trong bóng tối.

21h40...

Chuyến xe bus cuối cùng đã tới Narita. Ba người nhanh thoăn thoắt tiến về phía hàng ăn hy vọng mua được gì cho con, giờ này chắc cu cậu cũng đói cồn ruột. Bao quán ăn ngày nào giờ chỉ

còn một quán duy nhất mở cửa. Tất cả các bàn ăn đã kín, hàng dài người vẫn xếp hàng chờ được phục vụ. Tình trạng có vẻ lộn xộn, người hỏi mua đồ ăn, người hỏi xin nước uống, người hỏi nhà vệ sinh. Mua được cái bánh mì cho con, ba người ra một góc bày đồ ăn ra nuốt chống đói. Narita la liệt những người nằm, người ngồi, người gọi điện. Các công nhân vẫn miệt mài sửa chữa các thiết bị, khu vực bị phá huỷ. Một dư chấn làm sàn nhà ga hàng không rung lắc mạnh, mình lại đứng lên để theo dõi. Con trai đang chạy lăng xăng khắp nơi, chắc lần đầu tiên cu cậu được đến một nơi rộng lớn đến như vậy. Một nhân viên sân bay đến nói với vợ rằng nhà ga hàng không có chỗ ngủ cho trẻ em. Vợ gặp người cảm ơn rồi rít.

Vợ cho con vào phòng ngủ đặc biệt dành cho trẻ em, rồi trải mấy tấm bìa catton ra nằm ngủ dưới giường của con. Mình trải túi nilon mang theo lấy chỗ ngả thân gần lối đi vào phòng.

Đêm nay mình được ngủ ngon, vì đã đến được đích của hành trình. Tiếng người qua lại, tiếng trẻ em khóc, sân bay Narita ồn ã đến lạ thường. Mình trở mình, thỉnh thoảng lại mở mắt nhìn hành lý. Nằm trên đất Nhật nhưng trên sân bay không có người Nhật làm mình không yên tâm. Các biển báo cẩn thận mất cấp đồ, càng làm mình thêm bất an.

Tin tức nói mức độ phóng xạ ở Tokyo tăng gấp 10 lần bình thường, còn mức độ phóng xạ tại nhà máy Fukushima liên tục tăng cao khiến các công nhân ở lại không thể ngồi lâu trong phòng điều khiển.

Thứ 4, ngày 16/03...

7h00...

Bình minh đến sớm. Mình trở dậy lấy máy tính ra truy cập mạng. Lần đầu tiên mình truy cập được kể từ sau động đất. Nhà ga Narita hiện tại mở cổng Internet miễn phí. Xem tin tức trên báo chí tường thuật như ngày tận thế đang đến. Có báo đưa tin, có khi phải bỏ toàn bộ vùng Đông Bắc Nhật Bản. Mình ở ngay tâm chấn mà chưa biết gì cả, đúng là trong nhà chưa rõ ngoài ngõ đã tường.

Dòng người đang đổ dồn về Narita, rất nhiều người đã đứng vào hàng để check in khi nhân viên vẫn chưa đến. Mình sắp xếp lại hành lý cho vợ con, chuyển hết đồ ăn sang túi của mình để chuẩn bị cho những ngày tản cư sắp tới. Mình sẽ xuống Osaka với T để phòng tránh nguy cơ phóng xạ bị gió thổi đến Tokyo.

Vợ dậy, đánh răng rửa mặt sau mấy ngày chạy loạn. Đánh thức con dậy, hai mẹ con đi ăn sáng. Mình thì đi liên lạc với hội người Việt Nam xem tình hình. T đã xuống Osaka bằng tàu điện từ

Yamagata. Nhóm T đi có 8 người, hiện đã mua vé máy bay ngày 19/03 về Việt Nam. Xe đại sứ quán đã lên đến Sendai đón được hầu hết các bạn còn lại, hiện đang đi về Tokyo, mọi người sẽ tập trung sống ở chùa Nisshin Kutsu. Gọi điện cho Q, hội trưởng Sendai, xem tình hình gia đình bạn. Q khuyên, nếu ở Narita rồi thì có thể hỏi mua vé máy bay tại các quầy check in của hãng hàng không. Mình bảo thôi đợi mọi người lên Tokyo rồi mình cũng về chùa Nisshin sống cùng mọi người. Trong lòng mình vẫn đang phân vân chưa biết là ở Tokyo hay xuống Osaka. Nhưng mình vẫn ra hỏi thử quầy bán vé, xem có vé về Việt Nam trong thời gian sớm nhất không. Nhân viên trả lời, hiện tại chưa trả lời được, phải đợi check in hết các hành khách mới có thể biết được. Mình chẳng hy vọng gì, vì thời điểm này chẳng có ai có vé mà lại không di chuyển khỏi Tokyo. Mình đi lòng vòng, rút hết tiền từ tài khoản. Gọi vợ con xuống xếp hàng để check in. 8h30, hàng người xếp hàng dài dằng dặc cho chuyến bay 11h30.

9h00...

T gọi điện nhắc tin tức nói nồng độ phóng xạ quanh nhà máy Fukushima tiếp tục tăng cao, phóng xạ đã đo được tăng 10 lần ở quận Saitama – phía tây Tokyo và Chiba – phía đông Tokyo, nơi có sân bay Narita. Mình giật mình hoảng hốt, giờ chạy về Tokyo mình sẽ có nguy cơ nhiễm phóng xạ. Vợ con khóc lóc bên cạnh: “Anh không sợ chết à? Anh không định sinh con nữa à?” Quyết định cuối cùng đã được đưa ra, mình sẽ về Việt Nam ngay lập tức. Giờ ngồi chờ tin tốt từ quầy bán vé. Nếu ai đó huỷ vé, mình sẽ được thể chân.

10h00...

Vợ con vào check in, mọi việc suôn sẻ cả. Xong đâu đấy cả nhà ra đứng góc bên cạnh chờ đợi...

10h50...

Việc check in đã kết thúc, nhân viên bán vé gọi mình lại bảo lấy hộ chiếu ra (passport), mình đã đặt một chân lên máy bay.

11h00...

Trả tiền vé xong, gửi hành lý, ba người chạy học tốc vào làm thủ tục hải quan. Dòng người xếp hàng làm thủ tục hải quan dài dằng dặc, lòng mình nóng như lửa đốt. Chỉ còn 20 phút nữa là máy bay cất cánh, mà giờ mình vẫn đứng đây.

Xong thủ tục hải quan, vợ đặt con vào xe đẩy chạy theo mình. Mình vác đủ thứ đồ linh kính vừa chạy vừa nhìn bảng hướng dẫn đường đi. Thỉnh thoảng nhầm đường lại phải quay lại. Loa phát thanh đã đọc tên gia đình mình cần vào máy bay gấp, mình vẫn chạy thục mạng. Các nhân viên

hàng không đã giờ bảng ghi tên chuyến bay chạy đi tìm gia đình mình.

11h30...

Chìa vé máy bay tại khu phòng chờ, cả nhà lao vội vào máy bay trước khi cánh cửa đóng sập lại. Ngồi yên vị trong máy bay, nhân viên nhắc hành khách thắt dây an toàn trước khi máy bay cất cánh. Mình quay sang nói với vợ: “Sống rồi em ạ.”

Máy bay Boeing 777, với 324 hành khách bon bon trên đường băng. Thân xác mình đã được nhấc khỏi đất Nhật Bản, trong đầu mình, hiện lên hình ảnh các bạn trong nhóm vẫn cần mẫn đi xếp hàng mua mấy chai nước chống đói. Nói gì đây với các bạn, ngày trở lại. Một cảm giác xấu hổ của một kẻ phản bội chạy trốn chiếm lấy tâm can...

2.

Nguyễn Thị Phương Dung *Học viên Tiến sỹ, Khoa Kinh tế & Quản trị, Đại học Tohoku*

Ngày 9/3

Lúc gần trưa, chồng gọi bảo là vừa động đất đấy, có thấy rung rinh không, ôi chuyện thường ngày ở huyện, lên FB bạn bè hỏi thăm nhiều quá. Thấy thông báo cường độ 7,2 Richter trên TV, chắc đây là trận động đất lớn theo chu kỳ 30 năm như người Nhật vẫn dự báo đây.

Ngày 11/3

Sáng nay ngủ dậy thật muộn, sao im ắng thế, chồng đâu rồi nhỉ, sau vài giây buồn ngủ đã kịp nhớ ra hẳn đã lên trường, uh thôi lên sớm mà về chuẩn bị cỗ bàn ngày mai chứ. Chà chà... Nghĩ đến bữa tiệc ngày mai đã thấy mệt đây, 5 người, toàn đàn ông và người Nhật, lại toàn khách “quý” của ông chồng nữa chứ. Cũng may mắn làm sao tối qua đi dạy tiếng Việt, chị học trò của mình đã tư vấn cho một loạt các thực đơn phù hợp với khẩu vị người Nhật, thức ăn đã mua chất đầy một tủ lạnh, bây giờ ngâm ít gạo đỗ chuẩn bị cho nấu xôi vò hạt sen thôi. Một buổi sáng thanh bình! Đọc nốt bài báo đã in ra, kiểm tra nốt giấy tờ cho giáo sư ký, đầu tuần sau phải nộp vì hạn cuối rồi. Nhiệm vụ của mình giờ là ngồi nhà và chờ thùng hàng mà dì L đã mang tận sang Nhật và gửi bưu điện cho. Vậy là mai sẽ có bánh đa nem, bánh phở Việt Nam đãi bạn đây.

Ăn trưa xong vẫn không thấy hàng đâu. Đến giờ đi câu lạc bộ tiếng Anh với một người bạn rồi.

Tự dưng mấy hôm nay cứ thấy động đất suốt, nên chủ đề câu lạc bộ hôm nay là động đất, có một điều hay là hôm nay mình đã phân biệt được 2 từ chỉ mức độ động đất: magnitude and seismic intensity (shindo). Cũng hay, kết thúc lớp, mình đi COOP nào, hỏi thăm về giá vé máy bay cho 1 cô bạn trên Tokyo, COOP của trường tiện thật, có rất nhiều thông tin giá vé rất rẻ cho sinh viên, bạn tốt nghiệp lên Tokyo làm việc rồi mà vẫn phải gọi về đây hỏi giá vé.

Xong xuôi rồi, thôi lên tầng 5 gặp Giáo sư. Có lẽ đây là lần cuối gặp Giáo sư ở văn phòng này. Chắc tuần sau sẽ chuyển sang Katahira campus, một campus mới rộng rãi hơn, chứ tòa nhà 5 tầng cũ rích này mỗi lần leo lên leo xuống là thở phì phò. Vào toa lét đã nào, vẫn hơi sớm. Tự dưng thấy rung rinh, càng lúc càng lắc mạnh, tôi ngồi thụp xuống dưới, lấy ngay túi xách bảo vệ đầu, nhưng quan sát hai bên... Thôi chết! Tình đang ở dưới một tấm gương, sàn vẫn cứ lắc nhưng tôi ngồi xuống và lao ra phía gần cửa. Trời ơi sao tòa nhà nhảy disco à, mọi lần một tí là dừng mà! Không xong rồi, ra khỏi đây thôi! Hồi đi học phòng chống động đất đã được dạy là tránh xa gương kính và có thể cánh cửa sẽ bị kẹt không thể ra được. Lao ra ngoài hành lang, tòa nhà rung lắc điên cuồng, nhìn lên trần xem nào, liệu tôi có chết ở đây không nhỉ. Hành lang dài không một bóng người. Trời ơi! Sao mọi người đi đâu hết rồi, không thấy ai chạy ra cửa, mọi cánh cửa đều im ỉm!

Trời ơi, dừng lại đi! Sao mãi không hết lên cơn thế này! Tòa nhà như một ban nhạc rock nhảy điên cuồng. Chưa bao giờ tôi gặp một tình huống thế này. Liệu có khi nào nó không dừng lại không? Tôi có chết một mình nơi đất khách quê người thế này không, trong khi ước mơ cháy bỏng vẫn còn dang dở? Dừng lại một giây, rồi chạy. Đến tầng 2, thấy bọn bề giá sách. Sách vở của một văn phòng đổ ào ra hành lang. Có người rồi, tôi nhìn thấy người rồi! Hóa ra không phải một mình tôi ở trong tòa nhà này, daizobu (ồn) chứ. Mặt mũi ai nấy tái xanh. Thôi chết 3h rồi! Cứ phải lên tầng 5 xem Giáo sư thế nào đã. Tôi lại lao lên đến tầng 4. Trời ơi, gì thế này! Tòa nhà lại tiếp tục rung lên bần bật. Tôi bị lắc không thương tiếc. Ngồi đây hay là phi xuống, lúc đó cái cảm giác muốn sống lại trỗi dậy mạnh mẽ, tự dưng lại chết thế này sao! Cố lên, phi xuống. Ra đến cầu thang thoát hiểm, gặp các bạn người Nhật cũng đang chạy ầm ầm xuống. Chạy nào, chân tay run bần bật, tim đập loạn xạ. Đây rồi! Đông người quá, hóa ra mọi người cũng chạy được hết xuống rồi. Mặt đất vẫn rung rinh, từng tòa nhà rung lắc. Tòa nhà khoa tôi kia rồi, chạy sang chỗ đó xem mọi người ra sao.

Ôi may quá, có vẻ như không ai bị sao cả. Một nhóm nhân viên của trường đã hướng dẫn tất cả mọi người đang ở campus di chuyển ra Hagi hall. Đứng trên một khoảng đất trống và rộng, lại vẫn rung rinh, mọi người bảo dư chấn đấy, không sao đâu. Từng tòa nhà vẫn rung bần bật, ai cũng cầm điện thoại trên tay, tôi cố gắng liên lạc với chồng, liên tục, nhưng không có tín hiệu.

Gặp chị L đây rồi, may quá, hai chị em mừng rỡ, dù gì cũng có 2 người Việt. Giáo sư của tôi cũng đứng gần đó. May quá, không ai bị làm sao.

Sau gần một tiếng, có hiệu lệnh quay trở lại phòng nghiên cứu lấy đồ và tự di chuyển về nhà.

Mặc dù thỉnh thoảng có vạch sóng điện thoại nhưng gọi mãi không được. Sao gọi ai ở trên Aobayama Campus cũng không được nhỉ? Gọi về khu nhà mình đang ở xem nào, toàn bà mẹ trẻ em không biết có sao không, mà mãi không được. Chị L bảo không sao đâu, sóng kém một tí rồi lại được ấy mà, quay về nhà em có khi nguy hiểm hơn ấy chứ.

Một số sinh viên về nhà luôn. Hai chị em lên lab. Đồ vỡ ngổn ngang, giấy tờ sách vở trên giá rơi lung tung không thể phân biệt được của ai nữa. Máy photocopy trước ở sát tường, giờ đã dịch chuyển cách tường khoảng 1m. Tôi đi vào khu bếp giặt khăn lau đồ, toàn bộ đồ đạc trong tủ bếp đã rơi vỡ hết. Các bạn khác chỉ lên lấy túi đồ rồi về. Còn tôi và chị L dọn dẹp bàn làm việc. Ngoài trời tuyết bắt đầu rơi, càng lúc càng nhiều, chỉ trong thời gian ngắn đã trắng xóa khoảng sân, đất trời hôm nay làm sao thế nhỉ! Thôi thì chắc cũng chỉ là một ngày xấu trời đến vậy, động đất và tuyết rơi.

Vẫn chưa thể liên lạc được với chồng. Cảm giác bất an khó tả xâm chiếm lấy tôi. Tôi thấy hối hận quá! Lúc 2h30 chồng gọi điện, tôi lại vội, chỉ kịp nói một câu là: “Anh gọi lại sau nhé, em đang bận chút việc.” Nhưng chị L vẫn thật bình tĩnh, và chị đang sống một mình thế này, dù gì tôi cũng phải đi với chị chứ.

Gần 7h tối 11/3, sau một hồi đi bộ tìm trường tiểu học, chị L chắc chắn đây là trường tiểu học, và mình có thể trú ẩn ở đó. Nhưng ngoài cổng có ai đâu, không khí thì rất trật tự. Tôi vẫn đi vào theo chị, khoảng 100m thì đến tòa nhà hội trường khá rộng. Mở cửa bước vào đã thấy rất đông người, có lẽ khoảng mấy trăm người rồi, tất cả đều ngồi trên ghế hoặc trải bạt ngồi ngay ngắn, quàng chăn ngồi rất trật tự và yên lặng. Có những tiếng trò chuyện thì thầm nhỏ nhỏ nhưng đều toát lên một vẻ trật tự. Sau một lúc, hai chị em cũng tìm được một chỗ ngồi nhờ vào một tấm bạt của một đôi bạn trẻ. Vì thiếu kinh nghiệm và cũng không trở về nhà được nên chúng tôi không mang theo tấm chăn hay miếng bạt nào. Chị L vẫn liên tục nghe radio và cập nhật tin tức. Những tin tức vẫn chung chung, chủ yếu nói về vùng nào bị ảnh hưởng, chưa có số liệu cụ thể về số người thương vong, chết.

Nhận được tin nhắn của chồng rồi, ơn trời, nhưng mãi mà không thể nhắn lại thế này. Tôi muốn nhắn để chồng biết tôi không thể về được vào lúc này, và cũng có chị L làm bạn rồi.

Ngồi một lát lạnh quá và cũng đói bụng, thấy xung quanh mọi người xách các gói đồ ăn từ

ngoài vào, hai chị em quyết định đi ra ngoài tìm xem sao. May sao đối diện trường tiểu học là một siêu thị “Lawson” nhỏ. Hai chị em hăm hở chạy sang. Mất điện tối om, nhưng họ vẫn thấp nển bán hàng. Sao đông quá! Một dãy hàng dài xếp hàng. Hai chị em cũng xếp vội, các kệ hàng trống trơn. Đây là lần đầu tiên sang Nhật tôi nhìn thấy những kệ hàng như vậy. Dù sao hai chị em kiếm được một ít hàng rồi, cơm khô và mì gói, một ít socola nữa, rồi lại hòa vào dòng người đang xếp hàng chờ thanh toán. Mọi người mua rất nhiều thứ đồ ăn khô, quầy tính tiền phải tính bằng máy tính thường, không có điện máy tính tiền không hoạt động được. Chúng tôi mua hết 920 yên, tôi trả 1000 yên và nhận lại 100 yên. Ra khỏi cửa hàng, mặc dù vẫn chưa hết bàng hoàng dư âm của trận động đất vừa qua, tôi vẫn thấy lạ kỳ. Sao họ lại xếp hàng trật tự như vậy?! Camera thì không hoạt động, cũng chẳng có nhân viên nào đứng canh cửa, bất cứ ai cũng có thể vào cửa hàng lấy một số đồ và đi ra, vậy mà dòng người cứ thế tiến về phía trước, xếp hàng mua đồ ăn rất lặng lẽ, trật tự... Lại thêm một điều khó hiểu về nước Nhật.

Quay trở về chỗ ngồi cũ, vẫn còn nguyên vẹn không ai chiếm mất, tôi lặng lẽ ăn, lặng lẽ nghe radio. Món cơm nguội trộn canh trà sữa thật không thể nào quên. Trời tối mò, nhưng hai chị em vẫn cố chụp vài bức ảnh. Mặc dù không nhìn thấy gì nhưng vẫn ước lượng trúng người, thế cũng tốt quá rồi. Liệu có ai vô tư như vậy không! Có biết đâu ngoài kia, khu biển Sendai, nơi mùa hè tôi vừa đi biển, vui đùa với các bạn, những ngôi nhà xinh xắn đã bị cuốn phăng không thương tiếc, những con người ven biển đó đang bị chôn vùi trong con sóng thần hung dữ, khu cảng cá Sendai nhộn nhịp là thế giờ đi đâu về đâu...

Đêm 11/3 lạnh quá chị ơi, trời âm mấy độ thế này mà không có lò sưởi. Hai chị em ra ngoài và nhìn hai bếp lò, xung quanh là một vòng tròn mọi người đang đốt lửa sưởi. Gia nhập thôi! Họ đốt bằng củi. Chà hay quá nhỉ, sao họ lại có cái lò như vậy.

Tôi hỏi thăm và được hướng dẫn là ngoài tòa nhà hội trường, 3 tầng tòa nhà còn lại phòng học đều có thể ở được. Tất cả các phòng đều lặng lẽ và rất trật tự. Dùng đèn điện thoại soi ô cửa kính các phòng học thấy phòng nào cũng đều rất đông người nhưng tất cả đều trật tự, chỉ có những tiếng thì thầm khe khẽ phải để ý kỹ mới thấy.

Không gian lặng lẽ, lên đến tầng 3, phòng cuối cùng của dãy là thư viện. May quá! Có vẻ ấm hơn bên dưới và vẫn còn chỗ. Hai chị em nằm trên 3 chiếc ghế ghép lại, radio bật suốt đêm, cái lạnh buốt xương.

Một lúc sau, không chịu nổi cái lạnh, hai chị em lại quay lại bếp lửa sưởi dưới sân trường. Đứng trên tầng 3, tôi đã phát hiện ra xung quanh đây cũng có rất nhiều những bếp lửa đốt lập lòe như vậy. Giờ thì tôi đã hiểu. Thật bài bản quá, họ đều làm theo một hướng dẫn nhất định.

Một đêm trắng trong cái lạnh buốt, trong tiếng radio chập chờn, trong cái cảm giác bất an vô cùng. Không biết giờ này chồng đang làm gì, bạn bè thế nào nhỉ? Cứ thỉnh thoảng căn nhà lại rung lên bần bật, mọi người đều bình tĩnh vì đã được học rằng đó là những dư chấn của một trận động đất mạnh mà thôi. Tất cả đều nằm im, căn phòng im phăng phắc.

Đến giờ tôi vẫn không thể tin được là sau mấy phút động đất, chúng tôi lại lâm vào cảnh vô gia cư thế này.

Ngày 12/3

Sáng: điện thoại đã có thể liên lạc được, đã có thể nói chuyện được với chồng. Vậy là dù gì cũng thở phào nhẹ nhõm.

Hóa ra ngay gần nhà tôi có trại tị nạn. Tình hình có vẻ ổn hơn ở đây. Tôi và chị L quyết định đi bộ về trường lấy xe của chị về khu nhà chúng tôi ở.

Mọi người đã tập trung ở đây đông quá. Mọi chuyện có vẻ ổn rồi đây. Người Nhật ở đó chuẩn bị đầy đủ đồ ăn và máy sưởi dầu, máy phát điện. Họ cung cấp cho cả những người nước ngoài tị nạn ở đây. Hai chị em nằm ngủ một chút. Ở đây gần nhà, mọi người đều mang chăn đệm ra được. Qua một đêm trắng, tôi vẫn chưa hết bàng hoàng, cứ hy vọng rằng sau khi ngủ dậy thì mọi chuyện vừa xảy ra chỉ là một giấc mơ mà thôi.

Sáng hôm đó, chúng tôi tập trung hết mỳ tôm và thực phẩm lại. Mọi người ở xa khu Hachiman về nhà lấy chăn mền, đón thêm một số bạn nữa ở các khu trại tị nạn gần đó đến khu này trú nạn. Nhà tôi ở tầng 1 đã vô tình trở thành trung tâm chứa đồ. May sao cái tủ lạnh mới đã chất đầy thức ăn cho bữa tiệc, vậy là đủ chất đạm rồi.

Chỗ chúng tôi trú nạn là một nhà thi đấu bóng đá trong nhà. Hay quá! Anh em lôi bóng ra đá nào! Chiều hôm đó, mấy anh em cùng chơi bóng. Chả là Hội sinh viên thanh niên vùng Tohoku có một đội bóng rất chuyên nghiệp, chúng tôi có cả áo đồng phục, cứ hết mùa đông là một mùa bóng sôi nổi sẽ bắt đầu. Mọi người vừa đá vừa trêu nhau rằng đây là trận mở màn mùa bóng năm nay đây. Tất cả đều nghĩ rằng điều kinh khủng nhất đã qua và chúng ta đã được an bình.

Đến chiều tối chúng tôi đã có thể liên lạc điện thoại được nhiều hơn. Từ hôm qua tới giờ toàn ăn mỳ gói và đồ lung tung. Thế là tối 12, tôi quyết định nấu cháo cho cả nhà ăn.

Đêm: ngủ chập chờn trong những cơn dư chấn động đất. Thỉnh thoảng mặt đất lại rung chuyển. Tôi đã chấp nhận đây là sự thật. Như vậy trận động đất lớn nhất ở Sendai thỉnh thoảng lại được Chính phủ cảnh báo đã xảy ra. Vẫn chưa có internet, chưa có điện, tin tức chủ yếu vẫn là từ

những tờ báo hàng ngày, từ radio. Công nhận họ làm bài bản, khi thảm họa xảy ra vẫn cung cấp đủ thông tin cho người dân. Cả nhóm người Nhật tị nạn bật cả tivi xách tay và radio để nghe thông tin. Một tin rất mới mà trước đó chúng tôi không hề biết: lò phản ứng số 1 nhà máy điện hạt nhân Fukushima (thành phố bên cạnh) đã xảy ra một vụ nổ lớn.

Ngày 13/3

Sáng: các anh em quyết định xếp hàng đi mua đồ, chia thành nhiều nhóm nhỏ, mỗi nhóm đến một siêu thị và mua đồ ăn về tích trữ cho mấy ngày sau nữa. Tôi đã được chứng kiến một câu chuyện rất cảm động về nhóm chị L và em K mà chắc rằng tôi sẽ không thể nào quên được. Số là chỗ khu nhà tôi ở có một em bé người Việt cần mua sữa. Chúng tôi xếp hàng mua đồ ăn dự trữ và tranh thủ mua luôn sữa cho cháu. Khi mang hộp sữa ra thanh toán, vì không có điện, nên nhân viên bán hàng không thể sử dụng máy đo mã vạch để biết được giá tiền của nó. Thật bất ngờ, người bán hàng bảo với chị L và em K rằng cứ mang hộp sữa về cho đứa trẻ ăn trước và lúc nào thuận tiện thì mang vỏ hộp đến thanh toán sau. Điều này hoàn toàn trái ngược với phong cách làm việc theo nguyên tắc nghiêm ngặt hàng ngày thường gặp ở người Nhật. Nhìn hộp sữa mà một cảm giác xúc động dâng trào trong chúng tôi.

Buổi sáng hôm đó còn có một câu chuyện không thể nào quên đối với riêng gia đình chúng tôi. Khoảng 10h sáng, lúc đó chồng tôi đi xếp hàng siêu thị để mua đồ dự trữ. Còn tôi ở nhà lo cơm nước chuẩn bị bữa trưa cho mọi người. Đang chuẩn bị đồ nấu ăn, có tiếng chuông gọi cửa. Tôi nhìn thấy một chàng thanh niên người Nhật gương mặt mệt mỏi. Đang trong trạng thái sốt, mất vài giây định thần tôi mới nhận ra đó chính là Tomi – một người bạn cùng phòng nghiên cứu của chồng tôi. Anh đã tốt nghiệp hồi tháng 10 năm ngoái, và nhân dịp đó chúng tôi đã tổ chức một bữa tiệc nhỏ với món ăn Việt Nam chia vui với anh. Anh nói điện thoại không thể liên lạc được nên đến hỏi thăm về chồng tôi, về tình hình chúng tôi trong trận động đất vừa qua. Sau vài phút biết chúng tôi ổn và tạm trú ở trại tị nạn gần nhà, chỉ thỉnh thoảng mới đảo qua nhà, anh trao cho chúng tôi một túi đầy chuối và nói rằng thực phẩm khó khăn, chúng tôi hãy cố gắng nhé. Tôi lặng người, không biết nói gì hơn, sau đó ít phút tôi mới hỏi thăm xem anh thế nào, anh sống ở xa nơi tôi, anh đi xe đạp đến, anh nói mọi chuyện vẫn ổn, anh không ở trại tị nạn mà vẫn ở trong căn hộ của mình. Tôi hỏi anh về thực phẩm và đồ sưởi, anh nói đừng lo, anh có đủ đồ ăn và không bị cảm lạnh đâu. Sau đó anh đạp xe đi, nhìn theo bóng anh và nhìn túi chuối đầy, tôi cảm thấy lòng mình ấm áp lạ kỳ, tôi muốn khóc...

Tình người trong lúc hoạn nạn sao quý thế.

Chiều: một buổi chiều yên lành và người Nhật đã khuyên các sinh viên Việt Nam có thể về nhà

ngủ tối nay. Cả bọn thở phào nhẹ nhõm, có vẻ mọi chuyện sẽ dần dần ổn hơn rồi. Chúng tôi vui vẻ thu dọn chăn mền, đồ khô về căn phòng nhà mình. Địa điểm tị nạn mới. Tối nay có internet rồi, tôi vẫn bị sốt do cảm lạnh từ đêm trắng hôm trước. Chị L đánh gió cho tôi. Tụ đọng trong lúc thế này cả hội lại ngồi tụ tập được với nhau... Cứ như đi cắm trại ấy. Mọi người tranh thủ có Internet, mỗi người một máy tính, rồi gọi điện, rồi nhắn tin thật rôm rả. Tivi bật thật to để nghe thông tin cho đã. Vì không thể gọi, tôi tranh thủ nhắn tin, viết thư hỏi thăm tất cả những người bạn chưa liên lạc được và chờ đợi tin tức của mọi người.

Bỗng dưng đến khoảng 8h tối, em P.A lại nghe nói nhà máy điện Fukushima Daiichi đang trong tình trạng nguy hiểm hơn. Thật trùng hợp! Chiều nay đã có hai người bạn chạy trước lên Yamagata rồi. Cả bọn lại tiếp tục lo lắng. Một cuộc họp được tổ chức khẩn cấp ở nhà tôi. Sau một hồi cả nhóm quyết định ở lại và vẫn giữ liên lạc với Đại sứ quán, với Vysa Việt nam, và vẫn chuẩn bị sẵn sàng hành lý trong trường hợp phải di tản. Vì theo thông tin từ những người bạn nước ngoài, một số đại sứ quán đã di tản hết công dân rồi.

Có lẽ tình hình căng thẳng thật. Tôi và chị L đi ngủ. Các bạn nam ở phía ngoài vẫn thức đêm và ôm máy tính, chờ thông tin mới, các thông tin về lò phản ứng hạt nhân vẫn ò ạt.

Lại một đêm ngủ chập chờn và căng thẳng.

Ngày 14/3

Ngay buổi sáng đã có thông tin về lò phản ứng số 1 nổ, và các lò phản ứng số 2 và số 3 cũng đang trong tình trạng có thể phát nổ bất kỳ lúc nào. Đồng thời chúng tôi nhận thêm một tin là trường sẽ cho nghỉ ít nhất là đến cuối tháng 4 để sửa chữa hậu quả của đợt động đất. Cảm giác vẫn như một cơn ác mộng. Mọi việc có vẻ như đang rời khỏi tầm kiểm soát của tôi. Việc học vậy là sẽ phải gián đoạn một thời gian.

Sáng hôm đó, một số bạn đã quyết định tự di tản khỏi Sendai và tìm hiểu cách đi ra khỏi thành phố. Tình hình lúc đó rất bi quan vì không cảng và hải cảng đã bị tàn phá toàn bộ, xe điện thì không thể chạy vì mất điện, ô tô cá nhân thì không thể mua được xăng, con đường và phương tiện duy nhất có thể đi được là chuyển xe buýt sang thành phố bên cạnh Yamagata. Tuy nhiên, mọi ngã đường đi tiếp từ thành phố Yamagata như tin báo về là hoàn toàn không thể. Vé máy bay đã được đặt hết cho đến cuối tháng 3, tàu điện không thể hoạt động vì thiếu điện, còn xe buýt cũng hết chỗ. Có nghĩa là có thể thoát khỏi Sendai nhưng tiếp đó là một viễn cảnh màn trời chiếu đất ở thành phố bên cạnh.

Những thông tin đó làm hai chúng tôi không biết nên quyết định ra sao. Chiều hôm đó tôi đã ra

bến xe buýt xếp hàng vẫn trong tình trạng sốt cảm lạnh từ đêm 11/3. Chồng tôi cũng ra đó sau tôi ít phút. Cảm giác bất an tràn ngập và chúng tôi quyết định sẽ trở về ngôi nhà của mình, nơi duy nhất mà tôi còn có chút cảm giác an toàn trong thời điểm đó.

Lại tiếp tục thu thập thông tin và chuẩn bị cho một chuyến đi có thể dài hơn và khó khăn hơn suy nghĩ ban đầu.

21h: gọi cho T, một người có kinh nghiệm rất lâu năm sống ở Sendai, vẫn được khuyên nên ở lại.

22h30: vẫn là T, một cuộc gọi đến: “Anh chị thu xếp đi ngay sáng mai với bọn em, phải đi tán gẫu thôi.”

... “Đi đâu em?” “vẫn Yamagata” ... “sau đó thì sao?” “cứ đi rồi tính tiếp.”

Niềm tin ít ỏi cũng bắt đầu lung lay. Vẫn có những người quyết định ở lại và chờ đợi. Nhưng ngay cả những người bạn đó cũng khuyên tôi nếu có điều kiện thì nên đi. Tôi nghĩ đến những người bạn, những đứa trẻ nếu ở lại sẽ ra sao, nếu họ đi với chúng tôi thì liệu có tốt hơn không, chính tôi cũng không biết và họ cũng không chắc chắn. Đi là tốt hay ở lại là tốt??? Giống như một sự may rủi 50/50. Cuối cùng vẫn cần đến một quyết định cho từng cá nhân, không ai có thể quyết định được cho ai.

23h30: Một quyết định quan trọng được đưa ra. Tôi tin vào kinh nghiệm của T. Đi.

Tôi nhìn quanh căn phòng ấm áp yên bình lúc đó, có lẽ nào lại phải rời khỏi nơi đây mà không biết sẽ đi về đâu. Có thể chỉ đêm mai thôi chúng tôi sẽ ngủ ngoài đường ở một thành phố xa lạ trong cái đêm đầy tuyết giá lạnh này. Biết đâu chưa tránh được bụi phóng xạ thì đã bị chết rét ngoài đường.

Tôi chuẩn bị đồ trong cảm giác bất an và luyến tiếc tràn ngập. Biết khi nào tôi mới trở lại nơi đây...

1.00 sáng: lại điện thoại của T: lại thay đổi kế hoạch, phải đi sớm hơn thôi, chậm nhất 4.00 có mặt ở bến xe buýt để có thể kịp xếp hàng cho chuyến đầu tiên vào lúc 7.00. Như vậy là cảnh cái rét âm độ ngoài đường đã đến sớm hơn chúng tôi nghĩ.

Lại một đêm trắng trong sự bất an, liệu quyết định này có đúng không?

Ngày 15/3

4.00 sáng: ra bến xe, đã thấy một dòng người trật tự và lặng lẽ xếp hàng phía trước. Một sự im lặng nặng trĩu trong tâm hồn. Rét. Thậm chí một em trong đoàn đã bắt đầu sốt vì cảm lạnh. Mọi người bắt đầu bàn bạc về kế hoạch và cách thức di chuyển.

7.00 sáng chúng tôi bắt được chuyến xe buýt đầu tiên. Ít nhất là một sự may mắn nho nhỏ. Xe bắt đầu lăn bánh, chạy dọc theo một vài con phố chính, thành phố thân quen vẫn yên bình thế, vài người Nhật đi bộ rất bình thản trên phố. Tự dưng tôi lại muốn xe dừng lại, biết khi nào tôi sẽ trở lại nơi đây, một thành phố xinh đẹp với những người bạn hiếu khách đã giúp đỡ tôi. Cảm thấy hổ thẹn với những người bạn Nhật. Nhưng biết sao được, những người thân ở quê đang lo lắng cho chúng tôi.

Đến Yamagata chúng tôi nhận được tin lò phản ứng thứ 2 vừa phát nổ. Những cuộc điện thoại hỏi han những người bạn còn ở lại Sendai liên tiếp được thực hiện.

Nhờ thông tin từ nhóm tiền trạm đi từ chiều hôm trước của P.A, chúng tôi quyết định xếp hàng chờ xe buýt đi ngược lên vùng tây bắc của Nhật (nghĩa là đi xa hơn hướng di chuyển cần đi lên Tokyo.) Vì đó là con đường duy nhất thoát khỏi Yamagata. Lại 4 tiếng chờ đợi và cuối cùng cũng lên được xe buýt. Ngồi trên xe buýt, biết tin những người bạn còn ở lại Sendai cũng đã được Đại sứ quán thông báo là trong tối nay hoặc sáng mai sẽ có xe buýt đưa di tản lên Tokyo. Một cảm giác nhẹ nhõm tràn ngập. Vậy là mọi người sẽ cùng được thoát khỏi vùng nguy hiểm.

Đến được Tsuruoka, đoàn chúng tôi tiếp tục chờ nhóm 10 bạn phía sau. Sau đó chúng tôi nhập thành một nhóm, cảm giác đông vui bắt đầu xuất hiện, nhà ga đông nghẹt nhưng mọi người vẫn xếp những hàng dài theo thứ tự đợi mua vé. Một khó khăn mới xuất hiện, không đủ tiền mặt để mua vé tàu trong khi không thể rút tiền từ ngân hàng vì hệ thống mạng liên ngân hàng bị ngưng hoạt động.

Mọi người phải tập trung nhau lại và vét những đồng xu cuối cùng để đủ tiền đi đến ga tiếp theo với hy vọng ở đó sẽ rút được tiền để đi tiếp. Thế là hy vọng lên Tokyo vẫn còn xa vời vì không ai dám chắc ở ga tiếp theo chúng tôi có thể rút được tiền để mua vé đi tiếp.

Chúng tôi lại đứng chen chúc trên tàu điện. Sau khoảng 3 tiếng, cuối cùng chúng tôi cũng đến được Niigata.

Mọi người đổ xô đi tìm nơi rút tiền. May mắn thay cuối cùng chúng tôi cũng có thể rút được tiền cho mình và cho bạn vay. Nhưng chưa hết, tin xấu từ Tokyo truyền đến, bụi phóng xạ đã có mặt ở Tokyo và tình hình giao thông ở đó có thể xảy ra sự hỗn loạn. Vậy thì có lẽ chúng tôi không nên đi Tokyo nữa. Kế hoạch mới lại được bàn bạc, và hướng di chuyển tiếp theo sẽ là

Osaka. Các cuộc điện thoại từ Việt Nam liên tiếp gọi đến. Mọi người ở nhà rất lo lắng qua những tin trên phương tiện thông tin đại chúng và đều yêu cầu chúng tôi nên về nước. Chúng tôi phân vân, có lẽ chúng tôi nên về nước để người thân yên tâm hơn thay vì chỉ lánh nạn ở Osaka. Một lý do nữa cũng ủng hộ cho ý định này vì trường đại học đã chính thức thông báo cho sinh viên nghỉ đến cuối tháng 4 do thiệt hại của động đất và sóng thần.

Lại một đêm thức trắng trên tàu xuống Osaka.

Ngày 16/3

Sân ga Osaka, mệt mỏi, buồn ngủ, đói. 6h sáng, người Nhật thì hối hả chuyển các làn tàu còn chúng tôi thần thờ tìm một quán ăn mở sớm.

8 người chúng tôi lại lần mò giữa một thành phố xa lạ, với sự trợ giúp từ những người bạn Osaka không biết mặt của P.A, để tìm đến Lãnh sự quán Việt Nam. Tại đây chúng tôi cảm thấy một sự ấm áp của quê nhà. Được nói tiếng Việt, được trợ giúp về thông tin đến Cục xuất nhập cảnh làm các thủ tục cần thiết trước khi về Việt Nam.

Bỏ qua bữa trưa, chúng tôi đến luôn Cục xuất nhập cảnh. Bước vào phòng, người, xung quanh toàn người là người, sao mà đông thế. Chúng tôi nghĩ khéo tất cả người nước ngoài ở Nhật đang xếp hàng ở đây.

Đông thế này không biết chúng tôi có kịp làm visa trong hôm nay không trong khi vé bay về VN ngày mai đã được thanh toán. Tuy nhiên người Nhật vẫn nhận hồ sơ và chúng tôi cũng biết nguyên tắc của họ: sẽ hoàn thành kịp hôm nay kể cả phải làm việc muộn. Cuối cùng cũng đã có visa cho cả đoàn, chúng tôi sẽ quay về Việt Nam vào sáng hôm sau. Mọi người tạm thời chia nhau về chỗ người quen để nghỉ qua đêm. Chúng tôi về nhà một người bạn và được ăn một bữa cơm nóng sốt và ngon lành nhất kể từ hôm động đất.

Ngày 17/3: Sân bay Kansai

Bước chân ra sân bay Kansai, chỉ ít phút nữa thôi tôi sẽ có mặt ở Việt Nam. Nhưng Nhật Bản ơi, Sendai ơi, biết ngày nào mới gặp lại đây? Tôi vẫn cầu mong rằng biết đâu đây vẫn chỉ là một cơn ác mộng đáng ghét,, tuy vẫn phải tin rằng đây là sự thật. Chưa một chuyến trở về nhà nào mà lòng tôi nặng trĩu thế này. Tôi gọi điện cho hết những người bạn Nhật, những người bạn thân đã sống cùng tôi những ngày vừa qua tại Sendai. Cảm ơn T đã dẫn chúng tôi chạy đến đây, cảm ơn P.A và rất rất nhiều người bạn nữa đã cung cấp thông tin, để chúng tôi tới được đây. Cảm ơn em K, cảm ơn em DMQ - những em giỏi tiếng Nhật đã tình nguyện ở lại giúp những

người bạn cuối cùng rời khỏi Sendai, để chúng tôi có thể an tâm hơn khi đi trước.

Trong lúc hoạn nạn thế này, tự dung sinh viên người Việt lại cảm thấy xích lại gần nhau hơn, chúng tôi có thời gian hiểu thêm về nhau.

Tôi nhắn cho Hajime. Từ hôm động đất xảy ra, chúng tôi chỉ có thể liên lạc qua email điện thoại vì gia đình anh vẫn đang phải trú nạn trên núi, sóng rất kém. Anh là người đã liên tục nhắn cho tôi những thông tin hữu ích, động viên hai vợ chồng tôi trong suốt cuộc di tản vừa qua. Tôi thật cảm động với đoạn tin mà anh đã nhắn khi chúng tôi quyết định tự di tản “nếu trong đoạn đường di chuyển tới những thành phố xa lạ mà không tìm được chỗ ở, hoặc không thể mua vé đi tiếp, hãy nhắn cho anh bất cứ lúc nào ...”

Tôi nhắn cho Nandi, cô bạn thân người Ấn Độ. Cô đã di tản cùng tuyến đường với chúng tôi, nhưng vì đi trước nên cô liên tục cung cấp thông tin và hỏi thăm chúng tôi - những người đi sau, trong những ngày vừa qua...

Cách đây chưa đầy một tuần thôi, có nằm mơ tôi cũng không dám nghĩ rằng hôm nay mình sẽ có mặt ở nhà và ăn bữa cơm chiều cùng bố mẹ, anh chị và các cháu của tôi... Tạm biệt Nhật Bản, hẹn ngày sớm trở lại....

Ngày 21/3: Chuyển đi lỗi hẹn

Quần đảo Uratononoshima 4/2010 (Ảnh: Phương Dung)

Sáng thức dậy, tôi đang ở Việt Nam rồi. Lẽ ra hôm nay tôi đang ở quần đảo Uratononoshima - cách cảng Sendai khoảng 10km. Hôm nay là ngày hẹn với T-san và nhóm bạn đi trồng cây đầu xuân tại khu vườn xinh xắn của bà trên hòn đảo đó. Tôi nhớ không khí trong lành và yên bình của hòn đảo nhỏ xinh đẹp. Năm trước, chúng tôi đã đi cùng nhau cũng vào dịp đầu xuân này, cùng trồng cây trên hòn đảo. Từ cảng Sendai, chúng tôi sẽ đi tàu biển đến đảo. Một nét đẹp rất văn hóa của người Nhật. Họ bận rộn với công việc là thế, vậy mà họ vẫn dành thời gian cho việc bảo vệ môi trường, cho thiên nhiên.

Quần đảo Uratononoshima sau trận sóng thần ngày 11/3 (Nguồn Internet)

T-san, hiện giờ bà đang ở đâu? Nhà bà ở ngay gần biển, tôi nhớ cái phòng khách có thể nhìn ra biển, tiếng đàn của mẹ T-san, bà năm nay hơn 90 tuổi nhưng vẫn còn rất khỏe và mê đánh đàn. Năm nay chúng tôi đã dự định sẽ trồng thật nhiều hoa trên đảo. Hy vọng vẫn lấp lóe đâu đó vì tôi đã nhận được một tin nhắn ngắn ngủi từ máy của bà: “Arigato, daizobu deshita”. Tôi đã cố gắng liên lạc lại mà không thể. Không biết mẹ bà và các con của bà ra sao? Ngôi nhà có còn không?

Giờ này tôi lại đang ở đây, Hà Nội quê nhà. Thật có mơ 1000 lần cũng không thể tưởng tượng nổi cảnh này.

Ngày 25/3:

Lễ trao bằng tốt nghiệp không thể tới....

Đọc FB của một người bạn cùng khoa đang ở Tokyo, lễ ra hôm nay là lễ trao bằng tốt nghiệp của toàn bộ sinh viên khóa này đây, bạn nói rằng lễ ra ngày này bạn đã được mặc Hakama và nhận tấm bằng tốt nghiệp mà đã bỏ bao công sức để hoàn thành. Còn mình, mình đã chuẩn bị sẵn sàng mọi thứ cho một party chia tay, máy ảnh pro đã chuẩn bị, vậy mà chả còn gì nữa...

Đây là khu bãi biển hè năm ngoái cả hội tụ tập

Bờ biển Arahama trước và sau sóng thần (Nguồn Internet)

Bây giờ là đầu tháng 4. Lại sắp một mùa hoa anh đào. Hoa sẽ nở dọc từ Bắc xuống Nam trong vòng khoảng một tháng thôi. Nhớ lại cảnh nhộn nhịp và đông vui là thế của mùa hoa năm trước, năm nay mùa hoa anh đào cũng đến, lễ hội ngắm hoa anh đào (Hanami) vẫn cứ diễn ra, nhưng có những con người sẽ không bao giờ có thể ngắm hoa được nữa, có những người bạn ta sẽ không thể cùng họ đi Hanami nữa...

Khu Ishinomaki chúng tôi đã đến năm ngoái

Thành phố Ishinomaki trước và sau trận sóng thần (Nguồn Internet)

Hàng ngày tôi vẫn theo dõi tin tức từ Nhật Bản. những hình ảnh quen thuộc trên tivi. Dòng người vẫn đi lặng lẽ và bận rộn. Thay vì cái cảm giác trước đây khi nghĩ tại sao cuộc sống bên đó lặng lẽ thế, cứ lặp đi lặp lại, tại sao họ có thể chịu được phong cách làm việc kéo dài nhiều tiếng trong một ngày như vậy, tự dưng tôi hiểu ra và khâm phục họ làm sao. Người Nhật rất quý thời gian, họ luôn có một quyển sổ lịch bỏ túi ghi các kế hoạch công việc cho từng ngày. Họ biết rằng thời gian quý lắm, sáng thế này, chiều biết đâu ta đã chẳng còn trên thế gian này nữa. Họ sinh ra trong một đất nước nghèo tài nguyên và đầy thảm họa thiên nhiên, vậy mà họ vẫn vượt lên trở thành một cường quốc như ngày nay, một nền giáo dục ưu việt chỉ trong lúc hoạn nạn thế này mới thấy sáng rõ, phẩm chất của họ mới bộc lộ, họ không hoảng loạn, hèn nhát như chúng tôi. Họ không hề mất thời gian vào than phiền, vào than thân trách phận và oán than ông trời tại sao lại để họ chịu nhiều thảm họa thế. Họ chịu đựng, họ vui vẻ sống vì họ hiểu rằng chỉ có hành động của con người mới làm cho cuộc sống tốt đẹp hơn.

Sau một thảm họa thiên nhiên, thấy cuộc đời này ngắn ngủi và phù du như những cánh hoa anh đào. Xin hãy yêu thương nhiều hơn và hãy tha thứ nhiều hơn. Và ngay hôm nay hãy làm tất cả những gì mình có thể cho cuộc đời này tươi đẹp hơn.

Nhật Bản ơi, chắc chắn chúng tôi sẽ trở lại. Để tiếp tục theo đuổi những ước mơ, để cùng chia sẻ khó khăn với các bạn, và để học cách đứng dậy sau nỗi đau tốt cùng.

3.

Bùi Phi Anh *Sinh viên khoa Công nghệ thông tin, Đại học Tohoku*

Động đất xảy ra lúc gần 3h chiều ngày 11 tháng 3. Trước đó ngày 9 tháng 3 đã có một trận động đất vào buổi trưa. Tuy nhiên trận động đất lần này thực sự mạnh.

15 giây đầu: chờ xem động đất có giảm hay không.

15 giây sau: lấy được ba lô và 3 pack bánh mì, chạy ra khỏi nhà kịp lúc giá sách đổ xuống đúng chỗ đang ngồi cách đó 15 giây.

15 giây sau nữa: chạy ra khỏi chỗ cửa sổ, vừa kịp lúc cửa kính các nhà đang bật tung ra vì rung lắc quá mạnh.

Sau đó thì đứng ở giữa bãi để xe, đất rung lắc mạnh khủng khiếp, tuyết bắt đầu rơi ngay sau đó. Vẫn kịp thời liên lạc được cho bạn bè để liên lạc về Việt Nam (VN) và một vài người xung quanh bật ti vi lên để xem tin tức, chúng tôi đã không hề biết rằng cách chỗ chúng tôi chỉ vài km, hàng ngàn người đã chết.

Dư chấn liên tục và một số nhà đã có cháy nhỏ. Xe cứu thương cứu hỏa và cảnh sát chạy khắp nơi. Liên lạc bị đứt liên tục và đến chiều thì các đường liên lạc đều đã bị đứt hết. Ngay lúc đó tôi và những người xung quanh đã biết rằng những đêm không ngủ bắt đầu.

Cho vào túi một ít đồ ăn nước uống, tôi bắt đầu đi tìm những người bạn của mình. Gần nơi tôi ở là kí túc xá (KTX) quốc tế của trường đại học Tohoku, tôi tìm đến phòng một người bạn, tủ và đồ đạc đã bị đổ hết xuống đất, các thứ khác trong phòng đều bị xô lệch. Đã có khá nhiều người tập trung tại phòng lobby của KTX. Ai cũng vô cùng lo lắng. Mỗi một lần dư chấn tất cả đều lao ra cửa. Một bạn Trung Quốc (TQ) vẫn rất bình tĩnh ngồi trong phòng đọc sách một mình, tuy nhiên nói chuyện với bạn ấy mới hiểu, bạn ấy đã không còn biết làm thế nào khác.

2011/03/11

4h chiều

... Tôi đến từ Việt Nam. Nơi không có động đất bao giờ...

... Còn tôi đến từ Trung Quốc, nơi có động đất cũng khá lớn đấy...

Chúng tôi quen nhau chỉ bằng hai câu nói như thế. Quốc tịch, tên, và động đất. 4h chiều, Sendai tuyết rơi trắng xóa. Chúng tôi bình thản ngồi nói chuyện với nhau và thỉnh thoảng ngược nhìn những tấm cửa kính rung lắc vì dư chấn. 危ないだぞ (Nguy hiểm đấy!) Thực sự tôi không sợ vì đã có được thức ăn, nước uống cho bản thân đủ cho một vài ngày, hơn nữa những câu chuyện của người bạn ngồi bên cạnh cũng phần nào trấn an cả hai đứa. "Tôi tên là Minh Minh, M2, và tôi sẽ đi tới Kyoto để làm việc trong một vài ngày nữa, thật xui xẻo". Tôi im lặng nhìn ra ngoài, mùa đông, trời bắt đầu tối.

7h chiều

Những người Việt đến 国際交流センタ (Trung tâm giao lưu quốc tế) gồm có sáu người, hai người tên là T và N, một cô bạn học cùng cấp 2 với tôi tên Nh (cô gái này sẽ được nhắc tới trong phần sau), một anh tên là T và một cậu bạn tên DMQ. Chúng tôi gom góp đồ ăn vào túi xách của tôi, mì gói, nước hoa quả, bánh mì và có cả bánh đậu xanh (mang sang để làm quà, nhưng giờ không ăn thì chắc không bao giờ ăn mất). Chúng tôi còn nhớ đến cả bếp ga du lịch và 5 hộp ga để ở nhà tôi và nhà DMQ. Tuy nhiên giờ thì hãy đợi ở lobby của KTX quốc tế đã. Tôi vẫn ngồi nói chuyện với Minh Minh trong phòng đọc sách, 7h tối, đã không còn nhìn rõ mặt nhau nữa rồi...

"Minh Minh, giờ cô định thế nào?"

"Tôi không gọi được bạn."

"Vậy cô định ăn uống ra sao?"

"Banana (cười)"

"Thế thì đi với group của tôi, ok?"

"Uhm, ok."

Vậy là chúng tôi kéo nhau ra trường cấp 2 gần đó tị nạn, đã có hàng trăm người Nhật mang chăn chiếu mềm mùng ra đó, còn chúng tôi vì thiếu kiến thức và thiếu chuẩn bị nên chỉ mang được vài chiếc chăn rất mỏng, ba chiếc vải bạt để nằm. Minh Minh, cô bạn mới quen đã may mắn tìm được group của cô ấy.

9h tối

Có thông báo rất cần tình nguyện viên làm lương thực và phân phát cho mọi người. Chúng tôi được phát lương thực là cơm gạo sấy (chỉ việc đổ nước vào gạo là ăn) cùng với wakame. Mỗi người được một suất bằng một nắm tay. Ăn đúng 3 phút là hết. Trời lạnh.

11h tối

Người Nhật rất pro trong chuyện chạy nạn. Ba anh chàng lái xe đến chỗ chúng tôi đang lánh nạn, đầu tiên xách vào 2 bộ futon. Sau đó một anh chàng xách vào một chiếc lò sưởi bằng dầu. Một anh chàng khác đã lấy được một ấm nước. Họ đốt lò sưởi dầu, đặt ấm nước lên trên đọi nước sôi cho vào phích. Anh chàng còn lại đặt tiếp một ấm trà lên trên và bắt đầu nghe tin tức từ ti vi bằng điện thoại, tất nhiên họ không lo thiếu điện, vì đã có sạc pin mặt trời.

Điện thoại chập chờn, chúng tôi bấm trong vô vọng mong nhận được một chút hồi âm của gia đình và bạn bè. Tôi may mắn dùng điện thoại không phải Iphone, vì thế tôi có thể liên lạc được khá thông suốt (Iphone mã đẹp nhưng bắt sóng kém nhất bọn.) Những tin nhắn động viên, những câu nói quan tâm khiến chúng tôi dần yên tâm (gia đình tôi chắc chắn biết tin động đất sớm nhất VN, trong lúc bắt đầu rung lắc, tôi đã có thể nhờ bạn bè liên lạc về cho gia đình yên tâm).

Tuy nhiên liên lạc nội bộ Sendai không thể được, chúng tôi lạc nhau mất rồi, thực sự chúng tôi lo lắng. Có ai bị làm sao không? Có ai bị mất liên lạc không? Sau đó thì phải làm sao? Trẻ con phụ nữ phải làm thế nào? Những câu hỏi ám ảnh.

Còn chúng tôi, không lò sưởi, không chăn đệm, và không có đồ nóng. Chúng tôi co ro dưới trời lạnh, xung quanh thỉnh thoảng lại rung lắc ghê người. Nh không ngủ được, ngồi nói chuyện với tôi, với mọi người và với chính bản thân đến tận sáng. Trong giấc mơ chập chờn, tôi thấy mình đang đưa theo những dư chấn nhỏ. Giữa những giấc mơ, tôi choàng tỉnh với những cơn rung lắc lớn cứ thế rập rình. Vẫn tự dặn mình sẽ phải cố tỉnh giấc đúng lúc để còn lao ra kịp lúc, tuy nhiên cơn đói ngủ cũng thắng. Một đêm ngàn thiên thu, hay cũng chỉ là phù du khoảnh khắc.

2011/03/12

6h sáng

Mất thâm quầng sau một đêm chập chờn, chúng tôi quyết định họp ngắn. Kết quả là có thể sẽ phải ở lại đây trong nhiều ngày. Đồ ăn và nước uống không đáng ngại, tuy nhiên phải ấm nếu không sẽ chết lạnh mất. Chúng tôi về nhà, mang theo nhiều chăn ấm và đệm tới. Vì quá mệt nên tôi, Nh và chị N đã ngủ một chút. Lại bỗng bình trong giấc mơ chập chờn.

Một lúc sau có một anh tên là anh N đi xe máy tới gặp nhóm chúng tôi. Thực sự rất cảm động. DMQ cũng đi xe máy để tìm những người Việt Nam rải rác khắp Sendai. Chúng tôi gặp nhau, những lời dặn dò, sau đó điện thoại liên lạc bắt đầu ổn định. Chúng tôi đã có thể biết có ít nhất 3 nhóm ở Sendai, một nhóm ở khu Hachiman chủ yếu là nghiên cứu sinh, một nhóm có 3 người gồm một cặp đang yêu và một cô bé tên Tr. một nhóm có tầm 10 người gồm các em học tiếng do anh TR lãnh nhóm. Theo suy luận về nơi ở thì có thể có 2, 3 nhóm khác nhau, nhưng chúng tôi không thể tìm cách liên lạc được hết do mạng di động lại chập chờn.

Anh K (một Sempai của tôi ở đây) mang xe ô tô đến nơi chúng tôi ở, lại họp ngắn và quyết định DMQ và Nh sẽ tới nhóm ở một nhà gần Kawauchi campus. Tôi và những người còn lại sẽ đi theo anh K về với nhóm Hachiman. Anh T đã lên lab để gặp thầy nên chúng tôi đi trước. Dọn dẹp đồ đạc rất nhanh, chia thức ăn và nước uống, tôi theo xe ô tô anh K lái về Hachiman nơi có lò sưởi và có cả máy nổ phát chút điện buổi tối. Đi qua nhóm của Minh Minh, cô gái kéo tôi lại gần hỏi có thích xem anime không, cô sẽ copy cho 100GB để xem cho tới khi hết động đất.

Đến với nhóm Hachiman, chúng tôi nhanh chóng sắp xếp chỗ chiếu, anh em gặp nhau rất cảm động. Chúng tôi ở cùng với những người Nhật ở quanh đấy, họ tổ chức rất tốt, nói chung là rất ok so với khi ở trường cấp 2. Chúng tôi có lò sưởi, có bếp ga, có ti vi và máy nổ, lại gặp anh chàng lai tên Rei người Nhật da trắng mũi cao. Thế nên chúng tôi đã nghĩ rằng có thể ăn ở ngày này qua ngày khác ở đây. Buổi tối ăn cháo, không có điện, các anh em không còn việc gì khác ngoài đánh bài. Tôi ngủ lúc 9h, lần đầu tiên sau 15 năm. Một giấc mộng chập chờn ám ảnh, những tin nhắn thỉnh thoảng vẫn tới.

2011/03/13

Tỉnh dậy lúc 6h sáng vì quá lạnh, và một phần cũng vì ngủ sớm, tôi ra ti vi ngồi cùng với người Nhật xem tin động đất. Dân Nhật đều đã dậy từ 5h và nấu ăn bên ngoài. Họ ý kiến với chúng tôi vì chúng tôi đã ăn rồi mà chưa kịp dọn bàn. Mọi người dọn rồi rửa bát, quyết định bàn bạc với nhau xem nên làm gì.

Coop đã bắt đầu mở cửa. Chúng tôi quyết định đi xếp hàng mua lương thực và thực phẩm. Tiền mặt được tập trung, tôi cầm một mảnh giấy ghi những nhu yếu phẩm cần thiết. Chúng tôi có vẻ đã quá lạc quan khi muốn mua gạo, thịt, rau, thậm chí cả hoa quả. Đến lúc chúng tôi ra đến Coop thì mới biết họ chỉ có cơm mì hộp và rau, thêm một ít những đồ vặt vãnh. Tôi quyết định mua đủ cơm và rau, đúng theo lý thuyết của anh N: có đủ nước uống cơm và thịt rau thì đi cuối trời cuối đất cũng không sợ. Còn tìm mua gas, thì sáng ngày mai 7h sẽ có. Chúng tôi gặp nhóm couple, các bạn ấy góp đồ ăn mấy nhà lại, đủ cầm cự cả tuần. Bên đó lại có gas và nước, cuộc

sống thật là thông dong, sáng ăn mì trưa ăn phở, hôm sau còn nấu cả xôi gấc, ôi các tình yêu của tôi.

Nói qua một chút để thấy người Nhật rất kiên cường. Họ rất có kỷ luật, nói 1 là 1, 2 là 2. Giờ thì tôi đã hiểu vì sao nước Nhật cường thịnh và ngày xưa quân đội Nhật nổi tiếng dũng cảm, có lẽ vì ngay trong bản thân nhiều người Nhật đã có sự dũng cảm ấy. Họ có thể không còn gì ăn, nhưng vẫn kiên nhẫn xếp hàng dài hàng trăm người để mua nhu yếu phẩm. Họ không lợi dụng thiên tai để làm hàng nâng giá (vụ việc này tôi sẽ nhắc tới sau). Họ tình nguyện thức canh cho cộng đồng ngủ cả đêm mà chỉ sưởi ấm bản thân bằng củi. Họ liều chết để sửa lại lò hạt nhân. Nhìn những hàng dài xếp hàng ở Sendai, tôi biết rằng nước Nhật không bao giờ có thể chết vì tinh thần Nhật dũng cảm.

Chúng tôi đi cùng nhau về nhà, vừa đi vừa trò chuyện vui vẻ. Tinh thần lạc quan tràn trề, tôi nhận được điện thoại của một ai đó muốn hỏi tình hình sinh viên Sendai. Trả lời ngắn gọn, chúng tôi quay về và ăn mì gói cùng với một chị tên D. Ngoài trời có vẻ hơi mưa mưa.

Buổi chiều thực sự chẳng còn việc gì làm, chúng tôi lên ga Sendai để xem xét tình hình. Một hàng dài đang xếp hàng đi Yamagata. Điện đã có ở ga Sendai và dần dần lan ra nhiều khu khác. Chúng tôi hết sức vui mừng khi bắt được sóng wifi free ở gần một cửa hàng của softbank. Những người Nhật tụ tập ở các ổ cắm công cộng. Nhà cửa cũng bị hư hại một chút. Người ta đang phát thức ăn miễn phí cho người Nhật ở quanh ga Sendai và đường đi bộ. Chúng tôi online một lúc lâu, sạc pin điện thoại và nhắn về khắp nơi. Cuộc sống có vẻ đã sắp sửa trở lại bình thường. Xe bus chạy theo lịch thường nhật, chúng tôi đã hy vọng sẽ được về nhà.

Tối hôm đó...

Ăn xong, chúng tôi nhận được tin lò hạt nhân bị nổ.

Ý nghĩ đầu tiên đến với tôi là sẽ phải tìm cách để chạy khỏi Sendai càng nhanh càng tốt. Mọi người rất hoảng hốt và sợ hãi theo dõi thông tin trên tivi. Chỉ là nổ hidro, tuy nhiên vẫn không thể dập tắt được nỗi lo của mọi người. Tôi nhìn bản đồ nước Nhật, không thể chạy qua Fukushima được nữa. Chỉ có đường chạy qua Yamagata, sau đó tìm cách để chạy tới Aomori hoặc xuống Tokyo từ đó. Cả hai nơi đều có người Việt, tuy nhiên tại Yamagata tàu điện đã ngừng hoạt động. Xe bus thì bị dừng và có vẻ như là đường sân bay là đường duy nhất. Sau nửa giờ gọi điện thoại và thu thập rất nhiều thông tin, một cuộc họp đã được tổ chức giữa đại diện nhiều nhóm. Chúng tôi phân tích tình hình, và có ý kiến cho rằng chính phủ Nhật rất có trách nhiệm, họ sẽ không bỏ người dân. Còn việc tổ chức đi với số lượng lớn thì vì có trẻ em và phụ

nữ, nên nếu đi bằng ô tô riêng thì không đủ, hơn nữa nếu đi bus thì phải ở lại Yamagata, mà sau khi nếm mùi ở Sendai thì có vẻ việc ở một nơi lánh nạn nào đó thì đúng là không ổn. Mặt khác có ý kiến cho rằng chúng ta đi không hề có một sự chứng nhận nào về giấy tờ, như vậy sẽ khó có giúp đỡ từ chính phủ Nhật. Vì thế sau khi tổng hợp các ý kiến, chúng tôi quyết định sẽ ở lại để xem xét tình hình.

Riêng cá nhân tôi nghĩ rằng họ có lý do để có thể không tuyên bố đầy đủ. Vì thế cho dù nước Nhật kiên cường nhưng tôi vẫn phải ra đi nếu cần thiết. Tìm cách liên lạc với rất nhiều người bạn Nhật ở Yamagata, tôi nhận được lời hứa sẽ đảm bảo chỗ ở cho tầm 40 người và sẽ tìm được một số cách để đi về Niigata hoặc men theo Akita để đi lên Aomori. Dù như vậy nhưng tôi cho rằng đây sẽ là phương án 2 và nếu có vấn đề gì thì tôi sẽ phải tìm cách để nhiều người có thể chạy trốn thảm họa. Những cuộc điện thoại, những tin nhắn cứ thế ám ảnh tôi suốt trong giấc mơ ngắn ngủi và chập chờn. Trong giấc mơ ấy, trên bàn học trong căn nhà bừa bộn sau động đất của tôi có cuốn sách của Jiro Asada, "Người đón tàu".

Tại khu Hachiman, đại diện các nhóm không thể tập trung lại được nên chúng tôi quyết định sẽ liên lạc và họp qua điện thoại. Có rất nhiều ý kiến khác nhau, tuy nhiên sau khi bàn bạc với nhau, chúng tôi kết luận có 3 dòng ý kiến chính.

Một nhóm ý kiến cho rằng tình hình vẫn trong tầm kiểm soát, vẫn có thể trông mong vào chính phủ Nhật và chính phủ Việt trong việc cứu trợ. Theo nhóm ý kiến này thì người Nhật rất có trách nhiệm, họ không bao giờ bỏ mặc dân chúng dù chỉ là một người. Mặt khác khi bỏ chạy khỏi Sendai, không có giấy tờ gì thì nhớ có vấn đề gì ta sẽ chết kẹt, đường thì không ăn chắc, mò mẫm đi một hội rồi nhớ cái hỏng xe, nhớ cái động đất thì "có mà cắm trại ở giữa trời". Nói chung phái kiên định chỉ đi khi ăn chắc.

Một số thì cho rằng tình hình vẫn nguy hiểm, tuy nhiên nếu có thể bỏ chạy được thì cũng nên bỏ chạy, còn không thì ở lại vẫn an toàn.

Một nhóm thì nhất quyết cho rằng phải bỏ chạy. Không thể tin được rằng phóng xạ sẽ tới hay là không, không tới thì cũng tốt, nhưng nếu nó tới thì chúng ta nguy đến nơi. Nói tóm lại cần phải rời khỏi Sendai càng sớm càng tốt.

Biểu quyết cho thấy 80% theo nhóm kiên định. Vậy là quyết định ở lại Sendai.

2011/03/14

11h

Đang làm cơm ăn tạm với cá hộp thì có điện thoại, Minh Minh gọi.

"Đang ở đâu thế?"

"Đang ở nhà"

"Đi đi, ở làm gì?"

"Ở lại đi, đi làm gì?"

"Một nửa dân Trung Quốc đi rồi, còn cố mà ở lại à?"

Một nửa dân Trung Quốc tức là tầm nửa vạn người đã rời khỏi Sendai tới Yamagata bằng nhiều cách như xe bus, taxi hay xe tự lái, quay sang anh Đ:

"Anh, tụi Tầu chạy một nửa rồi"

"Ơ thế à, để anh gọi bọn Tầu xác nhận lại đã"

Blah blah blah, một em gái tên là Rin cuối cùng cũng xác nhận đang trên taxi đi Yamagata, nửa vạn dân Trung Quốc theo khuyến cáo của sứ quán đã lên đường rồi.

Hai anh em nhìn nhau. Sao họ lại đi nhanh thế được nhỉ. Đúng lúc đấy anh Đ nhìn thấy tin ở trên ti vi:

"Nổ lò tiếp theo rồi em ơi..."

Chúng tôi căng tai ra nghe, tin tức cực kỳ không tốt. Mới hôm qua thôi còn xác nhận kiểm soát được, đến hôm nay đã có tin lò nổ là sao? Tôi nghĩ ngay tới chuyện phải rút khỏi Sendai, không nên ở lại đây. Tôi sẽ đi trước vừa đi vừa tìm đường, sau đó sẽ liên tục gửi các thông báo về cho những nhóm đằng sau để họ có thể rời khỏi Sendai một cách an toàn và nhanh chóng nhất.

Chúng tôi rời khỏi Sendai một buổi chiều, đã có hàng trăm người xếp hàng để đi tới Yamagata. Xung quanh Aobakuyakusho, xe cứu thương và xe cứu hỏa rú còi ầm ĩ, chắc đã có cháy lớn và có người bị thương ở đâu đó. Chúng tôi thấy cả xe cứu hỏa từ các thành phố lân cận đã tập trung tại trung tâm Sendai, cảnh tượng ấy làm cho tôi lo lắng. Càng về chiều trời càng lạnh, gió và tuyết tiền chúng tôi rời khỏi Sendai.

Sendai

Đây là một thành phố nhỏ ở vùng đông bắc Nhật Bản. Tuy nó không phải là một thành phố có

thể so sánh với Tokyo, Nagoya hay Osaka, nó vẫn được đặt là thủ phủ của miền đông bắc bao gồm Aomori, Iwate, Akita, Miyagi, Yamagata... Sendai có khoảng 1 triệu dân, diện tích khoảng 800 km². Phía đông giáp biển là đồng bằng, phía tây là núi, chính là nơi đặt trường đại học Đông Bắc nổi tiếng.

Có một con sông có tên là Hirose chảy qua thành phố, được chọn là biểu tượng của Sendai. Sông Hirose mà đôi khi chúng tôi vẫn gọi đùa là sông lớn, thực chất chỉ lớn vào mùa mưa, còn vào mùa khô nó chỉ như một con suối hơi rộng một chút, thậm chí có đoạn có thể lội từ bờ bên nọ qua bờ bên kia. Nước sông rất sạch, trong vắt, nhìn thấy cả những hòn sỏi lấp lánh mỗi buổi chiều mùa hè.

Tôi đã biết những điều trên từ trước khi lên Sendai, khi đi tìm một thành phố cho 4 năm tuổi trẻ của mình. Tôi thích Sendai ngay từ khi nghe giới thiệu về nó, một thành phố không quá lớn, nhưng cũng không quá nhỏ, gợi cho tôi một chút gì đó về Hà Nội. Những ngày lang thang một mình trên những con đường ở Sendai, tạt vào một quán ăn nào đó và nói chuyện với người bán hàng về Sendai, tôi có cảm giác Sendai thật thanh bình và lặng lẽ, khác hẳn với Tokyo rộng lớn hay Osaka phồn hoa.

Trên chiếc xe bus rời khỏi Sendai, tôi nghĩ đến tất cả những kỷ niệm của mình ở nơi đây, tâm hồn trở nên nặng trĩu. Tôi đã nghĩ, liệu tôi có còn quay trở lại đây nữa không?

5h chiều

Chúng tôi tới Yamagata. Không phương hướng, không lối thoát, thậm chí điện thoại của chúng tôi cũng hết cả pin, mọi người bàn bạc rất nhiều về việc nên đi đường nào và các phương án để đi. Nổi lên trong số đó là phương án chạy tới sân bay Yamagata, sau đó ở lại đó hòng lọt vào danh sách chờ để được bay. Thông tin đường xe bus đi Tokyo mãi tới 17 mới có và chỗ ở cũng chưa có nốt làm mọi người khá hoang mang.

Còn tôi thì đã liên lạc với một anh tên H, anh nói một câu nói mà tôi sẽ nhớ mãi không quên:

"Tại sao các em lại không ra sân bay Sendai để bay xuống đây nhỉ?"

Thật sự biết ơn anh, anh H ạ, không có anh thì em đã không quyết tâm tìm đường ra khỏi Yamagata đến thế.

Anh chàng bán khoai

Lúc đến ga Yamagata, chúng tôi đứng trước một xe khoai của anh chàng ngoài cửa ga. Anh

chàng chừng 30 tuổi, trông có vẻ tốt bụng thân thiện. Cứ đứng đó mãi thì ngại, tôi biết ý hỏi mua anh ta vài củ, biết chúng tôi là người nước ngoài... anh chàng đáp lại bằng tiếng Anh: 20 phút mới được cơ. Vì không đói và phải đợi lâu quá nên tôi bảo thôi anh ạ. Thấy chúng tôi đang bàn luận tìm đường, anh chàng bỏ cả hàng khoai chạy vào ga hỏi cho chúng tôi. Một lúc sau quay ra hớt ha hớt hải, thông tin mà anh cung cấp trùng khớp với thông tin của Rin. Chúng tôi cũng yên tâm phần nào.

Vào một quán ăn trong ga Yamagata ăn tối. 6 người - va ly hành lý chật cả quán. Bà chủ quán tóc ngắn đúng kiểu phụ nữ Nhật hỏi chúng tôi đến từ đâu, biết là đến từ Sendai, bà liền bảo nhân viên mang cho chúng tôi 8 cái bánh làm mọi người ai cũng cảm động.

Nước Nhật hùng mạnh là vì đâu? Theo tôi chắc chắn không phải từ những huy chương vàng olympic toán quốc tế, hay vô địch robocon(thành tích thi quốc tế của Nhật luôn kém hơn Việt Nam rất nhiều) mà từ những người bình thường như anh bán khoai và bà chủ quán. Sự dũng cảm của họ toát lên từ chính vẻ bình tĩnh và lịch thiệp. Tôi nhìn lại chính bản thân mình, hơi có một chút xấu hổ khi mình đã vội vã rời khỏi Sendai. Tôi nhìn xung quanh, có rất nhiều người Nhật cũng rời khỏi Sendai cùng với chúng tôi. Nhưng họ vẫn rất bình thản, như câu chuyện xảy ra vốn nó phải như thế. Nước Nhật mạnh mẽ, có lẽ một phần vì sự bình thản của họ trước tai ương nghịch cảnh.

Viện trợ thông tin

Cuộc chiến thông tin bắt đầu. Sau một hồi hỏi han khắp nơi, nhờ bạn Rin của anh Đ mà nhóm đã biết con đường chắc ăn nhất chạy thoát khỏi Yamagata đã được xác định đó là đường đi lên Tsuruoka, sau đó đi tàu điện lúc lắc xuống Niigata. Một cô gái tên Satomi ở tại Yamagata cũng đã giúp đỡ các thông tin về các tuyến xe bus. Tuy vậy phải kể đến anh chàng lái xe tên Yagi, chính anh chàng này đã cho tôi biết thông tin về tuyến xe bus đi thẳng từ Yamagata tới Niigata sáng mai, và tuyến xe này có tới 5 xe. Nh cũng đã liên lạc được với Lâm, một sinh viên ở Yamagata. Vậy là tuyến đường, chỗ ăn ở đều có. Chúng tôi vào một quán ăn vừa ăn vừa sạc pin điện thoại, sau đó đi theo Lâm về khu ký túc xá trường Yamagata ngủ.

Trong khi đó thì ở Sendai cũng có nhiều cuộc điện thoại, từ báo chí, sứ quán và từ nhiều người khác nữa rất quan tâm đến chúng tôi.

Tối hôm đó tôi cùng các bạn đã ở lại nhà của Lâm. Vysa cũng gọi cho Lâm, nhờ giúp đỡ mọi người và nhờ Lâm làm hướng dẫn cho mọi người chạy khỏi Yamagata. Rất biết ơn Lâm, vì không có em chắc bọn anh đã cắm trại ở bến xe bus như các bạn TQ. Ngủ muộn hơn mọi người

vì phải xác định tuyến tàu và giờ tàu từ Tsuruoka đi Niigata, tôi đã nhận được một cú điện thoại của một bạn ở Vysa hỏi chúng tôi có cần gì không.

Tohoku cần gì? Vysa cung cấp gì?

Thông tin là quan trọng nhất, xe là quan trọng thứ hai, những cái khác thì nào ai đã vội nghĩ đến. Kinh nghiệm cho thấy trong tình huống khẩn cấp, phải có những người thông thạo địa hình và có các mối quen biết rộng với người Nhật, rải họ đến các tỉnh để trực tiếp nắm thông tin và trực tiếp chỉ dẫn cho anh em tại tỉnh đó. Không thể ngồi net để tra ra được các tuyến bus khẩn cấp, cũng không thể ngồi net để nắm được lượng xe bus và lượng tàu tăng cường. Rất may người Việt ở Tohoku quá ít, nếu không thì cuộc tháo chạy tán loạn sẽ bắt đầu ngay từ lúc nhóm scout của tôi ra đi.

2011/03/14

12h đêm

"A lô anh Thành à."

"Ừ."

Một cuộc điện thoại ngắn, thông báo lộ trình đi Tsuruoka rồi vòng xuống Niigata. Sau đó là việc bus đi Yamagata từ sáng sớm đã có cả trăm người đứng đợi. "Anh định 7h đi ạ? Thôi anh dậy đi từ 4h đi cho nó chắc ăn". Sau đó thì cập nhật thông tin những người đi cùng. Khoảng 20 người sẽ đi cùng anh sáng hôm sau, một số lượng người khá đông.

Tôi lại chập chờn với những giấc mơ ám ảnh. 4h sáng mai sẽ phải dậy để đi chờ đợi xe bus từ Yamagata đến Tsuruoka, hoặc đến Niigata, chúng tôi không dám chắc 100% vào những con đường chúng tôi chọn. 2h sáng, tôi biết cô bạn nằm trên giường đang rét run lên vì phải nhường chăn cho tôi và anh Đ nằm dưới đất, đêm không ngủ thứ 3.

2011/03/15

4h sáng

"Nh ời, dậy đi."

Chúng tôi đều không ngủ, vì thế chỉ cần gọi một tiếng thì cả ba cùng dậy. Căn phòng của Lâm ở Yamagata nhỏ xíu, mọi người vệ sinh cá nhân nhanh chóng rồi ôm bụng đói đi ra bến xe bus thật nhanh. Minh, một cậu sinh viên ở Yamagata cũng đi cùng chúng tôi. Bến xe bus có tầm ba

chục người, chúng tôi đứng ngay sau họ. Chỉ nửa tiếng sau đã có tới hàng trăm người xếp hàng sau lưng chúng tôi. Trời bắt đầu sáng dần.

5h30 sáng

Có người của bến xe cầm loa đi thông báo rằng sẽ có xe đi trực tiếp đến Niigata, vậy là thông tin từ bạn tôi là chính xác. Chúng tôi bắt đầu lấy vé, một xe chỉ đi được 45 người, người số 45 là Minh, người cuối cùng trong nhóm VN. Vậy là một lần nữa chúng tôi lại may mắn khi có thể đi được cùng với nhau. Tôi thông báo lại tình hình cho những người đi sau, đồng thời gọi điện thoại cảm ơn những người bạn Nhật ở Yamagata đã giúp đỡ thông tin cho chúng tôi. Book một vé xe bus thì thật là dễ dàng trong những ngày bình thường, tuy nhiên kiếm được thông tin về một chuyến xe bus khẩn cấp trong những ngày chạy loạn là không thể, nếu không có sự giúp đỡ của bạn Nhật. Nh đi mua đồ ăn sáng, suýt nữa bị lạc khỏi nhóm. Tôi đã nghĩ đi cùng con gái thì thật vất vả trong những ngày như thế này, nhưng đi cùng Nh tôi cảm thấy khá an tâm.

8h sáng

Sau 4 tiếng chờ đợi dưới giá lạnh gần 0 độ ở Yamagata, chúng tôi đã lên được xe bus để đi tới Niigata. Những con đường lòng vòng đi qua các rặng núi, cảnh tượng thiên nhiên rất đẹp, tuyết phủ kín những đỉnh núi gần cách Niigata với phần phía đông, những con sông lớn và những chiếc cầu vẫn đứng vững trong trận động đất kinh khiếp cách đó hơn 100 km. Xe chúng tôi im lặng theo dõi tin tức trên bảng điện tử treo trên xe. Nhìn những người Nhật và Trung Quốc xung quanh tôi, tự nhiên tôi có cảm giác yên tâm hơn rất nhiều. Nh ngồi cạnh tôi, mắt nhìn ra cửa, máy ảnh cả hai đều mang theo, nhưng tôi hoàn toàn không có tâm trạng muốn chụp bất cứ thứ gì hết. Ảnh của tôi sẽ ảm đạm, u buồn, khắc khoải, mà tôi thì hoàn toàn không muốn như thế.

Một cuộc điện thoại

"Em ơi đang ở đâu?"

"Em đang đi Niigata ạ."

"Xong rồi sao?"

"Em định về Tokyo."

"Đừng về Tokyo, lò số 2 lại nổ rồi, mọi người ở đây đang chạy chỗ khác, các em đổi hướng đi đi nhé."

Chúng tôi nghe tin, xông xáo cả lên. Nếu không về Tokyo thì chúng tôi chưa biết tính đường nào khác. Nh gọi cho giáo sư và được hướng dẫn hãy đặt vé máy bay đi từ Niigata về Osaka, tuy nhiên Nh từ chối vì không thể book vé cho nhiều người như thế. Minh, cậu sinh viên đi cùng chúng tôi từ Yamagata lo lắng, tuy nhiên cậu có vé đi về VN từ Narita nên không có vấn đề gì lắm. Anh T đã quyết định đặt vé về VN từ Narita nên sẽ đi Tokyo luôn. Vậy là chúng tôi còn có 5 người. Đặt 5 vé đi vòng xuống Nagoya, sau đó đi tàu từ Nagoya về Osaka là kế hoạch của nhóm chúng tôi. Tôi thông báo tình hình cho nhóm đi sau, sau đó Nh đã nhờ giáo sư đặt được vé cho cả 5 người. Mọi người đều vô cùng lo lắng, riêng tôi cảm thấy bình thản. Đã qua được những ngày sóng gió, thêm một ngày sóng gió thì cũng thế thôi mà.

13h chiều

Niigata là một thành phố khá lớn ở phía tây Nhật Bản, chúng tôi đặt chân đến đây trong một ngày âm đạm. Trời mưa, lạnh buốt thấu xương, còn tôi thì chỉ có đúng một bộ quần áo trên người. Chúng tôi nhận báo miễn phí, thông báo về tin nổ lò số 2, chỉ sau đó 5 phút đã có 200 người xếp hàng mua vé Shinkansen để chạy về Osaka hay đâu đó. Tôi gọi điện thoại cho các sempai và bạn bè ở Tokyo, họ đều đang lên Shinkansen để về Osaka. Mọi người kéo nhau vào một quán ăn Trung Quốc, chúng tôi ngồi ăn và ngồi nghỉ ở đây vì đều đã kiệt sức sau một chuyến đi quá dài.

Tôi update tình hình nhóm đằng sau, họ đi theo hướng Tsuruoka vì đông người quá. Chỉ sau vài tiếng nữa chúng tôi sẽ gặp nhau, vậy là quá ổn. Những người đi theo làm sao biết được sự lo lắng và vất vả của tôi, của Nh, của anh Đ, của anh Thành để có thể tìm ra được con đường đi khỏi Yamagata? Nếu không có sự giúp đỡ của Rin bạn anh Đ, không bao giờ chúng tôi biết có thể đi vòng lên Tsuruoka và vòng xuống Niigata. Nếu không có sự giúp đỡ của Satomi và Yagi, không bao giờ tôi biết có thể có tới 10 chuyến bus cấp cứu đi từ Yamagata xuống Niigata. Nếu không có tin dân Trung Quốc chạy tới 6000 người, chúng tôi hẳn sẽ vẫn ôm nhau ở trên Sendai và thấp thỏm chờ đợi. Chúng tôi, những người tìm đường không dám ngủ, vì khi không chắc chắn đường đi thì chúng tôi rất có thể bị rớt lại và bị kẹt. Những người như tôi thì không sao, tôi có bạn bè, tôi có thể ngủ lại và kéo theo Nh và Đ là những người thân với tôi hơn trong nhóm. Thậm chí có những người tôi mới gặp lần đầu, trước đấy tôi chưa hề nói chuyện, vậy tôi có nên làm như thế không? (câu hỏi sẽ có người trả lời hộ ngay sau đây).

Hai nhóm chúng tôi gặp nhau chỉ sau đấy vài tiếng. Tôi gặp anh T và chị D, rất vui mừng vì đã thoát khỏi Yamagata. Những em đi cùng thì nhẹ nhàng thôi, chỉ giống một chuyến đi nghỉ mát ngắn ngày. Chúng tôi ăn, nói chuyện và bàn bạc về những kế hoạch sắp tới. Một anh chàng tên

Gi sinh năm 83 ra nói chuyện với chúng tôi, nghe đâu cũng là con nhà thế gia lắm. Nhóm chúng tôi ngồi bàn bạc, tôi, Nh, anh Đ, và anh Thành. Chúng tôi hỏi ý kiến mọi người xem họ định như thế nào, có nhiều người muốn về VN ngay, chúng tôi quyết định liên lạc đến VNAirline để đặt vé cho mọi người. Đúng lúc đấy...

Anh chàng tên Gi, không hiểu bằng cách nào đã bán được cả chục vé cho những em công tử bột đi cùng chúng tôi. Các em ấy mới sang được mấy tháng, không biết tiếng Nhật, ở nhà thì được chiều, nên chỉ nghe nói có vé về ngay VN là trả tiền lấy vé liền mà không hề suy nghĩ. Một vé tới hơn 2000\$, một con số kinh khiếp. Đến lúc đã có gần chục em mua vé, rồi một em vào nói chúng tôi mới biết có chuyện đẩy giá vé lên cao. Lập tức điện thoại đến VNAirline để check giá vé, 6 man 3 dưới 26 tuổi và 7 man 3 trên 26 tuổi, như vậy anh chàng tên Gi đã kiếm được hơn 400 triệu nhờ vụ nổ vụ ở đâu đó. Chúng tôi im lặng nhìn nhau. Nếu biết có người như thế, chúng tôi đã vớt anh ta ở Yamagata cho chết đói và chết rét ở đó. Chúng tôi lại im lặng và rất buồn khi phải đối diện với sự thực, là chúng tôi đã không làm sạch được tinh thần của dân Việt Nam. Một kẻ như thế nhẽ ra nên giết đi ở Yamagata, chứ không nên vớt hắc lên đến tận Niigata. Thật nhục nhã. Nhìn gương mặt những em "tưởng" là may mắn mua được vé về VN, tôi buồn, buồn vì một thế hệ thiếu kiến thức sống, buồn vì một thế hệ quá ngây thơ, buồn vì một thế hệ thiếu sự dũng cảm, buồn vì một thế hệ thiếu sự kiên cường. Chúng ta vẫn nghĩ chúng ta kiên cường và dân tộc chúng ta là một dân tộc vĩ đại, tuy nhiên giờ đây tôi đang đứng trước sự kiên cường và vĩ đại của người Nhật Bản, tôi tự hỏi nếu có một thảm họa như thế ở VN, sẽ có bao nhiêu người tên Gi? Và có được bao nhiêu người như Satomi hay Rin hay Yagi?

Hơn lúc nào hết, ngay trong lúc này, tinh thần Nhật thể hiện vô cùng mạnh mẽ. Từ những người đang liều chết quên mình để sửa nhà máy điện tại Fukushima, cho đến những người đang tình nguyện thức thâu đêm suốt sáng để canh gác cho đồng bào ngủ trong các trại tị nạn. Từ những người lính làm việc ngày đêm trên những bờ biển phía đông phủ tuyết cho đến những đoàn dài đang xếp hàng trật tự kiên nhẫn hàng tiếng đồng hồ để mua vài hộp thịt, vài pack bánh mì. Họ có kỷ luật, và họ quyết tâm sống chết với nơi mình sinh ra. Tôi cảm nhận được trong ánh mắt của họ sự dũng cảm, không biết họ cảm nhận được trong tôi điều gì không?

Chúng tôi chia nhóm ở Niigata. Trời mưa lâm thâm. Chúng tôi ăn thêm một bữa nữa trước khi chia thành 4 nhóm, một nhóm đi xuống Osaka bằng tàu đêm, một nhóm đi Nagoya về VN, một nhóm đi Tokyo về VN và tôi đi cùng 4 người nữa, đi bus đêm tới Nagoya rồi đi tàu về Osaka.

Lại một đêm không ngủ, những giấc mơ cứ thế chập chờn theo xe bus, lại động đất ở Shizuoka,

tôi đang đi qua Shizuoka, điện thoại của tôi liên tục có những tin nhắn muốn nhận được route để đi khỏi Sendai. Họ muốn nhưng họ không thể, tôi cũng biết thế. Lại một đêm không ngủ trên chuyến xe bus may mắn tới Nagoya.

2011/03/16

Chúng tôi đến Nagoya vào 6h rưỡi sáng. Tôi chỉ cần ra mua vé tàu và chúng tôi lại lúc lắc với nhau đi tới Maibara, sau đó thì về Osaka. Một phần chúng tôi đi bằng vé 18 là vì đã an toàn, đầu cần phải đi nhanh. Một phần nữa vì chúng tôi đã hết tiền. Bỏ mất vé máy bay ở Yamagata, bỏ lại xe máy và tất cả đồ dùng ở lại Sendai, chúng tôi còn đúng máy ảnh và bộ quần áo trên người. Tôi đã 1 tuần không ngủ, 5 ngày không tắm và cũng chừng đó thời gian không giặt quần áo và cạo râu. Nhìn lại mình qua kính khi đi tới Maibara, mắt tôi đã trũng sâu và thâm quầng vì quá mệt mỏi, tôi chỉ ước ao tới Osaka thật nhanh, tôi sẽ đến nhà bạn, và ngủ một giấc thật say, thật lâu ở đó.

Chúng tôi chia tay nhau ở Shinosaka. Anh Đ dẫn 2 người nữa đi tới nơi đã được sắp xếp. Tôi và Nh đi cùng nhau gặp một người phụ trách học bổng của Nh và một chị ở Yamagata cũng đang ở đây. Sau đó chúng tôi đi Hankyu về tới Ishibashi, đến một ngã ba, tôi đi về một hướng, về nhà bạn tôi, Nh đi về nhà chị gái.

Nhóm ở lại Sendai cuối cùng cũng được sứ quán cứu thoát. Họ đi ô tô trong đêm, từ 1h sáng tới Tokyo. Một số người mua vé về VN ngay. Số còn lại được anh Tính liên hệ đã ở tại chùa Nisshin kutsu ở Tokyo. Nghe nói Tokyo cũng đang chạy loạn, những việc đơn giản như nấu cơm ăn hay làm reentry hay ngay cả gia hạn Visa cũng đã có người lo lắng giúp.

Tôi một mình kéo va li về đến nhà người bạn tôi ở Osaka. Không thể tin được, 3 ngày trước tôi còn đang bước chân trên những con đường ở Sendai, 3 ngày sau tôi đã vượt hơn hàng trăm km để về được tới Osaka. Oh-Saka, Oh-Saka, những con dốc cao thế nhỉ, tôi lại nhớ lần đầu tiên đặt chân đến Nhật Bản, chính là Osaka. Về đến Osaka tức là về đến nhà, có bao nhiêu Sempai và Kohai ở Osaka sẵn sàng giúp đỡ chúng tôi.

Vậy là cuộc tháo chạy kết thúc. Ngày hôm sau, tôi được tin khá nhiều anh chị em ở Sendai đã về được đến VN. Tôi vì còn vướng bận nhiều chuyện nên chưa thể về ngay, một phần khác vì tôi nghĩ người Nhật sẽ kiểm soát được tình hình. Một dân tộc vĩ đại như thế, chắc chắn sẽ không bao giờ bị khuất phục.

Tôi nhớ Sendai một thành phố nhỏ, tôi nhớ Tohoku Uni với những người bạn bây giờ đã tan tác khắp nơi. Tôi nhớ những ngày tan học, chúng tôi đi bộ dọc theo sông Hirosegawa, yên bình

và lặng lẽ. Tôi nhớ Minh Minh cô bạn tôi mới quen bây giờ đã không biết đi đâu. Tôi nhớ cả những người bạn mãi mãi không bao giờ có thể liên lạc lại được nữa.

Di chuyển theo quãng đường hơn 1000km để chạy về được Osaka trong vòng 3 ngày thật là một kì tích! Ngày 17 tháng Ba, sau khi yên ổn ở Osaka, ngồi nghĩ lại, tôi bỗng thấy bồi hồi. Tất thấy những xúc cảm trong sáu ngày vừa qua ùa về trong tâm trí tôi. Kết quả là bài thơ này ra đời :

Em ở Sendai chạy nạn về

Anh Bùi tháo chạy cũng ra đi

Cách biệt bao ngày vì đất động

Chiều xanh không thấy bóng Tiên Đài

Ngồi bus hôm nay người tha hương

Nhóm ta cùng chạy về Tây phương

Ta thấy Tiên Đài mây trắng lăm

Em có bao giờ em nhớ thương?

Nhà máy bây giờ tan hết cả

Điều tàn thôi lại nổi điêu tàn

Mỗi bữa lại thêm nhiều vụ nổ

Ta nghĩ Tiên Đài lệ chứa chan

Bạn tôi em có gặp đâu không?

Những xác người đang ngập cánh đồng

Có những người đang còn kẹt lại

Mấy ngày rồi mắt ngóng trông?

Đôi mắt người Sentou

U uẩn chiều lưu lạc

Buồn viễn xứ khôn nguôi

"Cho nhẹ lòng nhớ thương

Em mơ cùng ta nhé

Bóng ngày mai quê hương

Đường Nội Bài ráo rệ"

Bao giờ trở lại về Thanh Diệp

Ngồi ngắm rừng xanh ngắm nắng vàng

Sông lớn rộng nguồn quanh cầu đá

Đêm dài khuya khoắt mãi online

Bao giờ tôi gặp em lần nữa

Ngày ấy ta cùng đi ngắm hoa

Đã hết những ngày cùng loạn lạc

Còn có bao giờ em nhớ ta...

Tôi đã không khóc trong suốt những ngày vừa qua, nhưng tôi đã khóc khi ở Osaka, tôi không thể nào gọi được cho một người bạn.

Chỉ là những câu trả lời auto vô vọng của tổng đài...

Số điện thoại này không thể liên lạc được.

Phần kết

Chúng tôi đã tháo chạy. Tôi phải dùng từ tháo chạy, vì đơn giản nó đúng là một cuộc tháo chạy, dù là có kỷ luật. Chúng tôi học tập được người Nhật sự kỷ luật, nhưng chúng tôi thua kém người Nhật về tinh thần. Chúng tôi hoang mang, chúng tôi thiếu tin tưởng, chúng tôi thiếu kiên cường và mạnh mẽ.

Vì thế, nên gọi đây là cuộc tháo chạy thì đúng hơn.

Tuy nhiên tôi cũng muốn nói rằng chúng tôi cũng đã rất dũng cảm. Những người ra đi cùng với

tôi dũng cảm, không phương hướng, không rõ ràng về đường đi lối lại, họ vẫn đặt niềm tin và đã đi cùng với tôi vượt gần một ngàn cây số để về được tới phía nam. Tuy thế những người ở lại còn dũng cảm hơn chúng tôi nhiều lần. Anh K, bạn Q, họ hoàn toàn có thể ra đi một cách nhanh chóng nhưng họ đã ở lại chỉ vì vẫn còn nhiều người ở lại, còn nhiều người không nói được tiếng Nhật, những người đó cần có người giúp đỡ. Chúng tôi đã cùng nhau vượt qua được thảm họa nhờ sự dũng cảm như thế.

Mặc dù vậy, sự dũng cảm của chúng tôi rất nhỏ so với sự dũng cảm của người Nhật xung quanh chúng tôi. Tôi kính phục họ, một dân tộc vĩ đại. Những người Nhật tại Sendai đã rất bình thản nói với tôi rằng họ sinh ra lớn lên ở đây, họ sẽ gắn bó với mảnh đất này mãi mãi. Người Nhật nhanh chóng khôi phục các tuyến đường với tốc độ chưa từng thấy, nửa triệu người đang lánh nạn được cung cấp gần như đầy đủ những nhu yếu phẩm cần thiết, trật tự vẫn được duy trì trên khắp các đường phố, còn lò phản ứng hạt nhân đang được phục hồi nhờ tinh thần quả cảm của một những người cảm tử. Khắp nơi từ phía bắc cho tới phía nam, người Nhật kêu gọi đồng bào mình đóng góp hết sức cho công cuộc tái thiết.

Tôi và bạn bè tôi đều nghĩ rằng nước Nhật sẽ vượt qua được thảm họa và lại trở nên hùng cường.

Chúng tôi đều chờ đợi và hy vọng...

TINH THẦN NGƯỜI NHẬT

Nhật Bản - Một đất nước thực sự vĩ đại

Nguyễn Đình Đăng *Tokyo 13/3/2011*

3:40 chiều hôm qua (Thứ Bảy, 12/3/2011) đã xảy ra một vụ nổ trong một toà nhà tại lò phản ứng số 1 của nhà máy điện nguyên tử Fukushima 1. Nguyên nhân của vụ nổ là do khí hydro thoát ra từ lò đã hoà với khí oxy trong không khí gây phản ứng toả nhiệt (exothermic reaction) hay phản ứng cháy (combustion reaction). Nhà máy điện nguyên tử Fukushima có hai tổ hợp: Fukushima Daiichi (Fukushima 1) và Fukushima Daini (Fukushima 2), gồm tất cả 10 lò phản ứng hoạt động (6 lò tại Fukushima 1 và 4 lò tại Fukushima 2), và là một trong 25 nhà máy điện nguyên tử lớn nhất thế giới. Nhà máy được thiết kế chịu được động đất 7.9 độ Richter. Trận động đất kinh hoàng giáng xuống Nhật Bản một ngày trước đó có sức mạnh tại tâm động đất (cách bờ 126 km) 9 độ Richter, vượt hơn 30 lần sức chịu đựng theo thiết kế nhà máy. Vào đến bờ, sức mạnh của động đất còn khoảng 6.5 – 7 độ Richter. Vụ nổ đã làm mái cùng toàn bộ phần

tường bao bọc phía trên toà nhà đổ vỡ tung, chỉ còn trơ ra cái khung sắt. Nhưng lò phản ứng số 1 không bị hư hại và phóng xạ thoát ra không lớn. Thực tế ngay sau vụ nổ người ta đo thấy các nguyên tố phóng xạ giảm đi so với trước vụ nổ, và mật độ phóng xạ không tăng lên. Hiện thời mức độ phơi nhiễm phóng xạ lên một người trong một ngày bên ngoài nhà máy bằng mức độ phơi nhiễm cực đại mà không ảnh hưởng tới sức khoẻ một người có thể chịu trong một năm. Vào 8:30 sáng hôm nay phóng xạ ngay bên ngoài nhà máy điện nguyên tử Fukushima đo được là 1024 microsieverts, tức hơn gấp đôi mức cho phép trong vòng một tiếng. Tuy nhiên một giờ sau, con số đó đã giảm xuống còn 70 microsieverts. Khoảng 200,000 người dân được sơ tán ra ngoài vùng bán kính 20 km quanh Fukushima 1 và Fukushima 2.

Tuy lõi các lò phản ứng không (chưa) chảy (hoặc có thể mới chỉ bị chảy một phần) nhưng người ta chưa làm nguội được chúng nên tất cả vẫn đang ở trong tình trạng nguy hiểm. Người ta đã bơm nước biển và nước ngọt vào để làm nguội lò phản ứng số 1 và số 3 nhằm cứu lõi lò khỏi bị nóng chảy. Đó là biện pháp cuối cùng và có lẽ sẽ làm hai lò này ngừng hoạt động vĩnh viễn, miễn là thảm hoạ hạt nhân đừng xảy ra. Nước Nhật đã ban bố tình trạng hạt nhân khẩn cấp. Từ ngày mai, 14/3/2011, điện sẽ bị cắt luân phiên trên toàn vùng Kanto.

Động đất đã làm 3000 người chết và mất tích. Con số này đang tiếp tục tăng lên, có thể tới trên 10 ngàn người. Trả lời hợp báo, thủ tướng Nhật Bản Naoto Kan cho rằng động đất, sóng thần, và sự cố ở nhà máy điện hạt nhân đã đẩy Nhật Bản vào tình trạng khủng hoảng tồi tệ nhất trong 65 năm kể từ sau Đệ nhị thế chiến.

Vé máy bay từ Nhật về Việt Nam đã bán hết sạch. Người Việt đang bỏ nước Nhật chạy. Còn người Nhật thì vẫn kiên cường chịu đựng. Họ chạy đâu nữa? Họ rất bình thản. Các cửa hiệu tại Tokyo vẫn bán hàng. Thức ăn, đồ dùng vẫn đầy ắp. Người bán hàng vẫn lễ phép cúi rạp người chào khách. Người tính tiền vẫn quay mặt đi không nhìn lúc khách hàng bấm mật mã sau khi quẹt thẻ tín dụng để trả tiền. Xem trên TV thấy một cụ già được quân lính công ra khỏi khu nhà đổ nát, vẫn mỉm cười trả lời phóng viên. Một phụ nữ nhận cơm nắm người ta phát trong căn nhà mất điện tối om, vẫn cúi lạy cảm ơn dưới ánh đèn pin. Cũng thấy có người khóc (cụ già và trẻ con). Toàn bộ nội các Nhật Bản làm việc hầu như 24/24 từ thứ Sáu. Tất cả, từ thủ tướng, chánh văn phòng chính phủ, các bộ trưởng đều vận đồng phục bảo hộ lao động màu xanh nước biển khi xuất hiện trên truyền hình. Tin tức và hình ảnh được cập nhật từng phút. Các nữ phát thanh viên ngày thường vốn đã xinh đẹp, bây giờ trông lại càng tao nhã hơn bởi vẻ mặt nghiêm trang, áo ngoài đen màu áo tang, áo lót trắng, đọc tin rõ ràng, giọng không hề xúc động.

Một đất nước mà người dân thực sự bình thản, lịch sự, giữ phẩm cách, rất trật tự, tử tế với

nhau trong thảm họa có thể so với ngày tận thế là một đất nước thực sự vĩ đại.

(Blog Nguyễn Đình Đăng)

Tinh thần, ý chí người Nhật vượt qua thảm họa

Điều gì giúp Nhật Bản vực dậy và vươn lên mạnh mẽ?

Thảm họa hạt nhân lơ lửng tỏ ra ngày càng nghiêm trọng ở Nhật và người Nhật vẫn đang vật lộn từng ngày để khắc phục hậu quả sau trận động đất, sóng thần ngày 11-3-2011. Tuy nhiên, người ta vẫn tin rằng Nhật không chỉ có thể khắc phục mà còn hồi phục kinh tế quốc gia. Điều gì có thể khẳng định gần như chắc chắn như vậy?

Vấn đề tinh thần với ý chí duy tân

Thảm họa thiên tai 11-3-2011 không phải là vụ thảm họa nghiêm trọng đầu tiên xảy ra đến nước Nhật. Năm 1995, một trận động đất kinh hoàng đã san thành bình địa phố cảng Kobe, ở thời điểm mà Kobe là một trong những trung tâm sản xuất quan trọng nhất của kinh tế Nhật và là cảng thương mại lớn thứ sáu thế giới. Trận động đất làm thiệt mạng 6.400 người, khiến hơn 300.000 nạn nhân khác trở thành vô gia cư và làm tổn thất hơn 100 tỉ USD. Người ta cứ nghĩ đồng hoang tàn nát vụn sau trận động đất Kobe sẽ làm Nhật mất nhiều năm, nếu không nói nhiều thập niên, mới có thể hồi phục. Thế nhưng, như James Surowiecki viết trên New Yorker (28-3-2011), chỉ 12 tháng sau thảm họa, mậu dịch tại cảng Kobe bắt đầu hoạt động gần như bình thường và chỉ trong 15 tháng, khu vực sản xuất đã chạy đều ở mức bằng 98% thời điểm trước khi xảy ra động đất. Ở cấp độ quốc gia, sản xuất công nghiệp Nhật thậm chí tăng nhanh trong những tháng sau thảm họa Kobe; và tỉ lệ GDP quốc gia tăng trong hai năm sau đó đã vượt ngoài mọi dự đoán. Làm như thảm họa càng khiến người Nhật mạnh mẽ và ngoan cường hơn. Với một số dân tộc, tinh thần người dân có thể bị bẻ gãy và đổ sụm khi đối mặt thực tế quá kinh khiếp. Nhưng với người Nhật, sự đau khổ tột cùng lại mang đến cho họ sự cứng rắn dữ dội trong ý chí, như những mảnh nham thạch nguội cứng sau vụ phun xuất núi lửa. Ở một nước đối mặt thiên tai thường trực như Nhật, thống khổ đã hun đúc nên một tinh thần thép...

Năm 1923, trận động đất Kanto khủng khiếp mạnh 7,9 độ Richter đã xảy ra tại khu vực Tokyo. 90% ngôi nhà trong khu vực bị đổ nát trong tích tắc. Xe lửa hành khách bị lật khỏi đường ray

và bị hất tung xuống biển như món đồ chơi. Vài phút sau, một trận sóng thần cao khoảng 10m kéo vào, cuốn trôi vô số xe hơi, nhà cửa và con người rồi chôn hàng loạt thị trấn ngập kín trong đồng bùn đen. Chưa hết, lửa cháy ngùn ngụt và lan rộng với tốc độ kinh hoàng được đẩy mạnh thêm bởi cường độ gió, và trở nên hung hãn hơn khi được châm thêm từ những ngôi nhà gỗ. Nhiều người đã chết chỉ bởi chạy trốn trên con đường nhựa đang bị nóng chảy. Hình ảnh kinh hoàng nhất của thảm họa là vụ chết cháy tập thể với khoảng 38.000 người khi họ chen chúc tại siêu thị Rikugun Honjo Hifukusho ở trung tâm Tokyo... Đó là sự kiện ngày 1-9-1923 tại Tokyo theo lời thuật của Joshua Hammer, nguyên tổng thư ký tòa soạn tờ Newsweek, viết trên trang blog New York Times ngày 13-3-2011. Không chỉ Tokyo, thảm họa thiên tai nói trên cũng nghiền nát thành phố cảng Yokohama. Tổng cộng, khoảng 145.000 người bị thiệt mạng, 570.000 ngôi nhà bị phá hủy và 1,9 triệu người bị vô gia cư. Gần như toàn bộ hệ thống điện tín và điện thoại đều bị hỏng và tờ báo in đầy đủ tường thuật sự kiện, phát hành đầu tiên sau thảm họa, chỉ xuất hiện được vào ngày 4-9-1923... Ấy vậy, không đầy một thập niên sau, Nhật không chỉ hồi phục mà còn phát triển để trở thành một cường quốc kinh tế (lẫn quân sự). Đầu thập niên 1930, kinh tế Nhật mạnh đến mức họ đủ lực đề kháng để cản lại ảnh hưởng từ cuộc Đại suy thoái Mỹ lan rộng toàn cầu. Trong thực tế, sản xuất công nghiệp Nhật đã tăng gấp đôi vào thập niên 1930. Sản lượng sắt tăng từ 3.355.000 tấn năm 1937 lên 6.148.000 tấn năm 1943. Sản lượng thép tăng từ 6.442.000 tấn lên 8.838.000 tấn trong cùng thời gian. Đến năm 1941, công nghiệp máy bay Nhật đã có khả năng sản xuất 10.000 chiếc/năm (Wikipedia)...

Thế rồi Thế chiến thứ hai xảy ra. Nước Nhật sau năm 1945 trở nên tiêu điều khi phải trả giá cho giấc mộng bành trướng chủ nghĩa. Bao nhiêu công sức tích góp và xây dựng kể từ thời Minh Trị bị tan tành theo bóng ma phát xít. Hơn 3 triệu người chết, khoảng 40% nhà máy và hạ tầng công nghiệp bị phá hủy; và sản lượng công nghiệp rơi xuống mức bằng 15 năm trước. Nhiều người tin rằng một thế kỷ sau Nhật cũng không thể lấy lại hình ảnh huy hoàng của thời trước 1945. Thế mà, người Nhật đã làm nên những kỳ tích không tưởng. Những năm đầu sau chiến tranh, họ tập trung tái thiết, đặc biệt lĩnh vực điện, công nghiệp nặng và phân bón. Một thập niên sau, sản lượng kinh tế đã bắt đầu ngang bằng giai đoạn trước chiến tranh rồi từ từ lấy đà tăng tốc. Từ 1953-1965, GDP Nhật tăng hơn 9%/năm; sản xuất và khai thác khoáng sản tăng 13%; xây dựng 11%; hạ tầng 12%... Đến năm 1965, các khu vực sản xuất trên đã sử dụng hơn 41% nhân lực (chỉ 26% là cho nông nghiệp).

Ở đây, cần nhắc lại, chính tinh thần tôn trọng duy tân và mở cửa đã giúp Nhật lập được một nền tảng vững như bàn thạch cho phát triển kinh tế. Từ thời Minh Trị (1868-1912), người Nhật đã mở rộng tay đón nhận những tư tưởng khoáng đạt từ phương Tây khi khuyến khích

thể hệ trẻ tiếp thu cái hay trong kiến thức khoa học phương Tây. Trong giai đoạn này, hàng ngàn sinh viên Nhật đã được gửi sang Mỹ và châu Âu; trong khi Nhật thuê hơn 3.000 người phương Tây đến nước họ để dạy khoa học hiện đại, toán, kỹ thuật và ngôn ngữ. Sau năm 1945, tinh thần duy tân Minh Trị, thật ra được thai nghén từ thời tướng quân Tokugawa (1600–1868), bắt đầu tái hiện, bằng chính sách giáo dục với mục tiêu cốt lõi và tối thượng là hiện đại hóa đất nước. Ý chí kỷ luật cùng chính sách đề cao giáo dục đã trở thành hai trong số yếu tố bản lề mang lại sự thịnh vượng cho Nhật sau Thế chiến thứ hai. Công nghiệp Nhật bùng nổ còn, một phần, nhờ họ tạo ra được “triết lý” riêng cho hệ thống doanh nghiệp, với chủ trương Kaizen (改善 – “Cải thiện”), tức phải đổi mới và cải tiến liên tục, làm nền tảng. Tóm lại, có thể thấy, nếu thiếu đi cái nền căn bản của tinh thần duy tân được “đổ bê tông” từ thời Minh Trị – như một phần trong chính sách tầm quốc gia xuyên suốt lịch sử Nhật Bản hiện đại – Nhật khó có thể tạo nên được cái gọi là “điều kỳ diệu” vào những năm sau Thế chiến thứ hai, cũng như sau những trận thiên tai với hậu quả kinh khủng...

Còn nữa – đó là vấn đề trong sạch!

Về mặt kinh tế học, hai nhà kinh tế Mark Skidmore và Hideki Toya – sau khi nghiên cứu 89 quốc gia – kết luận rằng đất nước nào chịu nhiều thiên tai hơn thường có khuynh hướng phát triển nhanh và hiệu quả hơn. Lập luận này dường như gần với lý thuyết “cửa sổ vỡ” được xác định bởi kinh tế gia Frédéric Bastiat vào thế kỷ 19, với khái niệm cơ bản rằng việc đập vỡ cửa sổ thật ra là hữu ích xét về kinh tế, bởi nó mang lại việc làm cho thợ lắp kính. Nói cách khác, đổ nát mang lại tái thiết và tất nhiên đưa đến những chuyển động kích thích kinh tế. Không có khắc phục, sao có hồi phục?... Skidmore và Toya nhấn mạnh thêm, nền kinh tế của các quốc gia chịu nhiều thảm họa thiên tai tất nhiên không chỉ hồi phục nhờ việc “thay kính vỡ” mà còn được thúc đẩy bởi việc nâng cấp hạ tầng và kỹ thuật, chuyển hướng đầu tư sang các lĩnh vực mang lại tính hiệu quả cao hơn (sau thảm họa Kobe, thành phố này bỏ hẳn các nhà máy sản xuất giày cao su). Nói gọn lại, kế hoạch tái thiết của quá trình khắc phục thường đưa đến việc điều chỉnh lại, tái cơ cấu và thậm chí định dạng lại tư duy đầu tư cho phát triển...

Tất nhiên khả năng hồi phục còn tùy thuộc vài yếu tố khác. Dù ý chí người dân có bằng thép chẳng nữa cũng chẳng giúp được gì cho công cuộc khắc phục, nếu một trong những vấn đề cốt lõi – là nguồn vốn tái thiết – bị cắt xén để đút vào túi bọn quan tham nhũng. Với một số nước, việc xử lý, tức phân bổ, nguồn vốn tái thiết là cơ hội bằng vàng để bọn “nha lại” địa phương rút rĩa và ăn đầu ăn đuôi. Sự “chăm mút” của bọn này, “ăn trên đầu trên cổ người dân” – như cách nói phổ biến – càng khiến kinh tế quốc gia “tăng tốc” đi mau đến chỗ phá sản!

Nguồn:

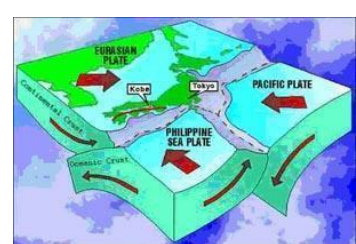
<http://www.foreignaffairs.com/articles/67665/christian-caryl/japans-rebound>, bản dịch Mạnh Kim.

Phụ lục

I. Lịch sử những trận động đất, sóng thần lớn ở Nhật Bản

Động đất là một trong những thiên tai gây thiệt hại và tổn thất lớn nhất cho con người và cơ sở hạ tầng. Động đất xảy ra khi các lớp địa tầng ở phía dưới mặt đất chuyển động gây ra va chạm giữa các địa tầng. Có hai loại chuyển động giữa các địa tầng là chuyển động dọc và chuyển động trượt diện. Va chạm giữa các lớp địa tầng khi chúng di chuyển tạo ra khối năng lượng khổng lồ trong một thời gian ngắn. Khối năng lượng này được giải tỏa trên mặt đất tạo ra các cơn địa chấn. Nếu va chạm giữa các địa tầng nằm xảy ra dưới biển, động đất sẽ kéo theo hiện tượng sóng thần.

90% các trận động đất xảy ra tại biên giới, tại rìa của các kiến tạo địa tầng (tectonic plate). Khu vực Thái Bình Dương là khu vực có nhiều kiến tạo địa tầng bao gồm các địa tầng Thái Bình Dương, địa tầng Philippin, địa tầng châu Úc, địa tầng Nam cực, địa tầng Juan de Fuca, địa tầng Cocos, địa tầng Nazca ... và tiếp giáp với các địa tầng như địa tầng Caribbean, địa tầng Ấn Độ, địa tầng Âu-Á (Eurasian Plate). Các địa tầng này va chạm tạo ra các vết nứt gãy và các trận động đất khủng khiếp.

Các lớp địa tầng bên dưới đảo Nhật Bản. Ảnh: Internet.

Quần đảo Nhật Bản nằm trên địa tầng Bắc Mỹ và địa tầng Âu Á. Bị vụn ép bên dưới các địa tầng này là địa tầng Thái Bình Dương và địa tầng biển Philippin, khiến cho mặt đất không ổn định, gây ra nhiều vụ động đất. Gần 10% năng lượng thoát ra trên toàn thế giới mỗi năm do các vụ động đất tập trung ở trên và xung quanh quần đảo Nhật Bản. Mỗi năm, số lượng những cơn địa chấn mà con người ghi nhận được khoảng 7500 địa chấn. Trong vòng 1 thế kỷ qua, Nhật Bản đã bị 24 vụ động đất mạnh từ 6 độ trở lên (tính theo thang độ của Cục khí tượng Nhật Bản,

cũng tương tự như thang độ Richter của phương Tây).

Bản đồ vùng của Nhật bản. Ảnh: Internet.

Trận động đất đầu tiên được ghi chép và nghiên cứu trong lịch sử xảy ra năm 869. Ông Okamura làm việc tại Trung tâm nghiên cứu động đất và hoạt động đứt gãy, Viện Khoa học và công nghệ công nghiệp tiên tiến Nhật Bản cho biết ông đã nghiên cứu từ năm 2004 về các dấu vết của một cơn sóng thần lớn được cho là đã cuốn trôi khoảng một nghìn người vào năm 869 sau khi một trận động đất 8,3 độ Richter xảy ra ở phía đông bắc Nhật Bản. Ông Okamura phát hiện rằng sóng thần từ trận động đất dữ dội đó đã tràn vào một vùng ven biển rộng lớn ở đông bắc Nhật Bản, từ Miyaki đến Fukushima ngày nay, gần nơi có nhà máy điện hạt nhân Fukushima bị phá hủy ngày 11-3-2011 vừa qua. Theo ông, sóng thần thời đó đã quét sâu vào đất liền đến 3-4km.

Ngày 15-6 năm 1896, 22 nghìn người chết bởi động đất và sóng thần ngoài khơi Sanriku. Động đất 8,5 độ Richter kéo theo sóng thần cao 25 m đã cuốn theo tất cả nhà cửa và con người khi nó tràn vào đất liền.

Ngày 1-9-1923, trận động đất kinh hoàng với cường độ lên đến 7,9 độ Richter dường như cào nát cả Kanto; 145.000 người bị thiệt mạng, 570.000 ngôi nhà bị phá hủy và 1,9 triệu người bị vô gia cư.

Năm 1927, thành phố Tango chứng kiến trận động đất 7,6 độ Richter, khiến hơn một nghìn người chết và 98% ngôi nhà ở Mineyama bị phá hủy.

Năm 1933, hơn 3.000 người ở thành phố Sanriku chết trong trận động đất 8,4 độ Richter, gây sóng thần, phá hủy và cuốn trôi khoảng năm nghìn ngôi nhà. Tâm chấn nằm khoảng 300 km ngoài khơi đảo Honshu, gây sóng thần cao 30 m tại vịnh Ryori.

Năm 1943, trận động đất 7,4 độ Richter ở thành phố Tottori làm 1.190 người chết, phá hủy khoảng 7.500 ngôi nhà.

Năm 1944, động đất 8,1 độ Richter ở thành phố Tonankai làm gần một nghìn người chết và

khoảng 73 nghìn ngôi nhà bị phá hủy và khoảng 3000 ngôi nhà bị cuốn trôi bởi sóng thần cao 8m quanh bờ biển Kii Peninsula.

Năm 1945, thành phố Mikawa hứng chịu trận động đất 7,1 độ Richter, làm gần hai nghìn người chết; hơn 17 nghìn ngôi nhà bị phá hủy hoặc hư hại nặng.

Năm 1946, thành phố Nankaido hứng chịu động đất mạnh 8,1 độ Richter; hơn 1.360 người chết, hơn 2.600 người bị thương; khoảng 36 nghìn ngôi nhà bị phá hủy.

Năm 1948, hơn 3.700 người chết trong trận động đất 7,3 độ Richter ở thành phố Fukui; khoảng 67 nghìn ngôi nhà bị phá hủy.

Năm 1964, một trận động đất 7,5 độ Richter xảy ra tại Niigata nhưng không gây thiệt hại về người và vật chất.

Động đất gây thiệt hại nặng gần đây là trận động đất mạnh 7,2 độ Richter, xảy ra ngày 17-1-1995, tại thành phố Kobe, còn gọi là trận động đất Hanshin-Awaji. Đây cũng được coi là một trong những vụ động đất tàn phá nghiêm trọng nhất trong lịch sử Nhật Bản, với khoảng 6.430 người chết, hơn 40 nghìn người bị thương và gần 400 nghìn ngôi nhà bị sập hoặc hư hại. Các vụ động đất lớn ở Nhật Bản thường xảy ra trên các bề mặt tiếp giáp các địa tầng nhưng riêng vụ động đất này là do chuyển động của một vết đứt gãy đang hoạt động, chạy dưới thành phố Kobe. Đây là trận động đất đầu tiên có số người chết và thương vong lớn kể từ vụ động đất Fukui năm 1948

Cũng trong thập niên 90, một số vụ động đất lớn đã xảy ra ở khu vực Hokkaido và Tohoku. Trong đó, mạnh nhất là vụ động đất ngoài khơi phía tây nam Hokkaido vào tháng 12-1993, có cường độ 7,9 độ Richter. Khi tràn tới hòn đảo nhỏ Okushiru, con sóng thần cao tới 30 m và di chuyển với vận tốc vào khoảng 500 km/h, đã gây ra thiệt hại trên diện rộng, làm 230 người thiệt mạng và phá hủy 601 ngôi nhà.

Những năm gần đây một số trận động đất xảy ra tập trung tại vùng đông bắc và phía bắc Nhật Bản quanh các hòn đảo Honshu và Hokkaido.

Ngày 25-9-2003, trận động đất 8,3 độ Richter xảy ra ngoài khơi Hokkaido khiến 30 người chết và khoảng một nghìn người bị thương. Đây là một số ít các trận động đất các trận động đất có cường độ cao hơn 8,0 độ Richter trong thập niên vừa qua.

Ngày 23-10-2004, xảy ra trận động đất mạnh 6,6 độ Richter tại khu vực Niigata, cách Tokyo 195 km, làm ít nhất 65 người chết và hơn ba nghìn người bị thương.

Ngày 16-8-2005, trận động đất lớn với cường độ 7,2 độ Richter làm rung chuyển mạnh khu vực phía bắc, tâm chấn cách Sendai 105 km về hướng đông và cách Tokyo khoảng 300km. Trận động đất làm bị thương 80 người.

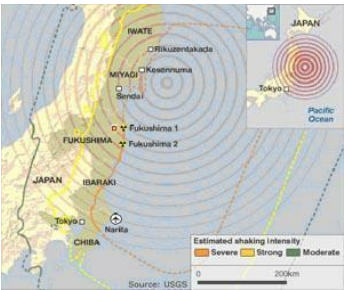
Gần đây nhất, trận động đất khủng khiếp mạnh gần 9 độ Richter xảy ra ngày 11-3-2011, ở ngoài khơi đông bắc Nhật Bản gây ra cơn sóng thần cao 10 mét vào sâu đất liền, xóa sổ nhiều thành phố duyên hải ba tỉnh Iwate, Miyagi và Fukushima, khiến hơn hai chục nghìn người chết và mất tích. Tâm chấn của trận động đất nằm ở giao điểm của 3 địa tầng : địa tầng Âu-Á, địa tầng Thái Bình Dương và địa tầng Philippin. Trận động đất cùng với sóng thần gây hư hại nhà máy điện nguyên tử Fukushima Daiichi gây ra rò rỉ phóng xạ cường độ lớn.

Sau đây là một số thông tin về trận động đất: Động đất và sóng thần Tohoku 2011 (Nhật: 東北地方太平洋沖地震, Tohoku Chiho Taiheiyo-oki Jishin, nghĩa là "Động đất ngoài khơi Thái Bình Dương vùng Đông Bắc") là một trận động đất mạnh 9,0 độ MW ngoài khơi Nhật Bản xảy ra lúc 05:46 UTC (14:46 giờ địa phương) vào ngày 11 tháng 3 năm 2011. Những báo cáo ban đầu cho biết trận động đất mạnh từ 8,9 - 9,1 MW. Trận động đất có vị trí tâm chấn nằm cách ngoài khơi bờ biển phía đông bán đảo Oshika, Tohoku gần Sendai 130 kilômét (81 mi) tại độ sâu 24,4 km (15,2 mi). Cơ quan Khí tượng Nhật Bản ghi nhận cường độ mạnh nhất của thảm họa ở mức 7 tại miền bắc tỉnh Miyagi, mức 6 tại các tỉnh khác và mức 5 tại Tokyo.

Trận động đất đã gây ra sóng thần lan dọc bờ biển Thái Bình Dương của Nhật Bản và ít nhất 20 quốc gia, bao gồm cả bờ biển phía Tây của Bắc và Nam Mỹ. Cơn sóng cao đến 10 m (33 ft) này đã tấn công vào Nhật Bản và nhiều nước khác. Tại Nhật, đợt sóng được ghi nhận đã lan sâu đến 10 km (6 mi) vào nội địa.

Theo các nguồn tin mới nhất, đã có 11.362 người thiệt mạng, 2.872 người bị thương và 16.290 người mất tích tại 18 tỉnh của Nhật Bản. Trận động đất đã gây ra nhiều thiệt hại nghiêm trọng tại quốc gia này, bao gồm những hư hỏng nặng nề về đường bộ và đường sắt cũng như gây cháy nổ và sụp lở tại nhiều khu vực.

Theo các ghi chép về cường độ tại Sendai, đây là trận động đất mạnh nhất Nhật Bản và là một trong năm trận động đất mạnh nhất thế giới từ khi các thiết bị ghi nhận được sử dụng. Đây được cho là sự va đập kiến tạo lớn nhất giữa Bắc Mỹ và Thái Bình Dương trong 1.200 năm

Bản đồ vùng ảnh hưởng của trận động đất lịch sử ngày 11-3-2011. Nguồn: USGS. Dịch từ các nguồn: <http://earthquake.usgs.gov/>. http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page.

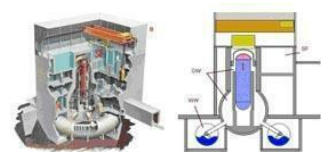
II. Fukushima 1 không phải là Chernobyl thứ hai

Để bạn đọc hiểu thêm về nguyên tắc hoạt động của nhà máy điện nguyên tử và tai nạn ở nhà máy Fukushima, chúng tôi xin đăng bài viết rất khoa học về sự cố nhà máy điện sau thảm hoạ động đất vừa qua.

Nguyễn Đình Đăng *Wako city, 17/3/2011*

Khi tôi viết những dòng này, trận động đất 9 độ Richter và sóng thần cao 10m tại tỉnh vùng Iwate – Miagi – Fukushima, Nhật Bản đã cướp đi sinh mạng của 5692 người, làm 9506 người mất tích [1], đồng thời gây ra tai hoạ tại nhà máy điện nguyên tử (NMĐNT) Fukushima 1. Tin động đất hiện tràn ngập các phương tiện truyền thông thế giới trong đó có Việt Nam. Các thông tin được đưa ra dồn dập, với những cách viết cường điệu đầy cảm tính, thậm chí theo xu hướng nhằm gây thất thiệt, đã khiến nhiều độc giả ở ngoài Nhật Bản, đặc biệt là tại Việt Nam, có một tâm trạng lo sợ gần như hoảng loạn. Trong bài này chúng ta hãy bình tĩnh phân tích tai hoạ tại Fukushima 1 để hiểu rõ mức độ thiệt hại như thế nào và tại sao đây không phải là một Chernobyl thứ hai như một số nhà “tiên tri” từng cảnh báo.

NMĐNT Fukushima 1 đi vào sử dụng từ năm 1971, tọa lạc tại tỉnh Fukushima cách Tokyo 241 km về phía đông bắc. Nhà máy có 6 lò phản ứng dùng nước sôi (BWR = boiling water reactor). Ngoài ra 2 lò phản ứng mới đang được xây dựng. Tất cả 6 lò này đều được hãng General Electric của Hoa Kỳ thiết kế. Các lò 1, 2, và 6 do hãng General Electric sản xuất, trong khi lò số 3 do hãng Toshiba và lò số 4 do hãng Hitachi sản xuất. Trận động đất ngày 11/3/2011 đã gây nổ tại các toà nhà của lò phản ứng số 1 – 3, và cháy tại lò số 4. Đây là các lò loại BWR Mark I (Xem hình 1).

Hình 1: Tiết diện lò PRW Mark I

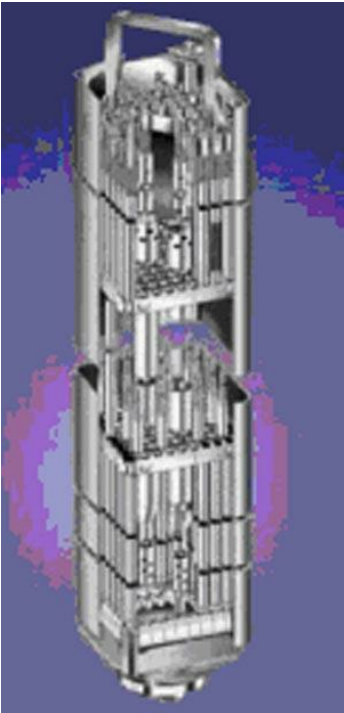
Lò BWR hoạt động theo nguyên tắc như sau. Phản ứng phân hạch toả ra nhiệt, đun sôi nước, tạo ra hơi nước sôi làm quay các turbine chạy máy phát ra điện. Hơi nước sau đó được nước dẫn từ ngoài vào làm lạnh, ngưng tụ lại thành nước. Nước này lại được bơm ngược trở lại lò phản ứng để được nhiệt đun sôi làm bốc hơi.

Nhiên liệu hạt nhân, chủ yếu là gồm uranium dioxide UO_2 (UOX) hay oxide hỗn hợp gồm 7% plutonium và 93% uranium (Mixed oxide hay MOX). MOX được dùng trong lò số 3 của NĐNT Fukushima 1. Uranium dioxide có nhiệt độ nóng chảy khoảng 3000 độ C. Nhiên liệu hạt nhân được sản xuất dưới dạng các viên nhỏ hình trụ đường kính khoảng 10 mm, trông như viên thuốc (Hình 2).

Hình 2: Viên nhiên liệu

Các viên nhiên liệu này được nhét vào những ống dài khoảng 4 m, gắn kín làm bằng hợp kim zirconium, thiếc, kền và sắt (Zircalloy), có nhiệt độ nóng chảy khoảng 2200 độ C, gọi là các thanh nhiên liệu (fuel rod). Những thanh nhiên liệu được ghép thành từng bó (assembly), dài khoảng 4.5 m (Hình 3) tạo thành lõi của lò phản ứng (reactor core) (1 trong Hình 1), chứa vài trăm thanh nhiên liệu. Như vậy Zircalloy tạo thành lớp vỏ thứ nhất ngăn cách chất phóng xạ và bên ngoài. Lõi lò được đặt trong buồng áp suất (pressure vessel), tạo thành lớp vỏ thứ hai, đảm bảo giữ cho lõi lò hoạt động an toàn ở nhiệt độ tới vài trăm độ C.

Hình 3: Bó thanh nhiên liệu

Điều tối quan trọng của NMĐNT là toàn bộ hệ thống phải đảm bảo cân bằng năng lượng, có nghĩa là nhiệt năng do lõi lò sản xuất ra phải bằng nhiệt năng được tiêu thụ (cho việc chạy các turbines). Để đảm bảo an toàn trong trường hợp mất cân bằng năng lượng, khiến áp suất trong lò tăng cao, người ta thiết kế một hệ thống làm giảm áp suất mang tên Mark I, Mark II, và Mark III. Trong tất cả các thiết kế này buồng áp suất cùng các ống dẫn, hệ thống máy bơm, hệ thống dự trữ nước làm lạnh, được gắn kín trong một cái hầm làm bằng bê-tông cốt thép, rất dày để có thể chứa vô thời hạn nếu lò tan chảy. Hầm chứa này gồm 3 phần: giếng khô (Hình 1: DW = drywell), giếng ướt (Hình 1: WW = wetwell) có bể giảm áp (supression pool hay torus) chứa nước và hệ thống ống thoát.

Toàn bộ hệ thống này được đặt trong một toà nhà, che chắn cho lò và bể chứa các thanh nhiên liệu đã qua sử dụng (Hình 1: B). Đây là những toà nhà đã bị cháy hay nổ tung tại các lò số 1, 2, 3 và 4 của NMĐNT Fukushima 1.

Phản ứng phân hạch xảy ra như thế nào?

Khi hạt nhân uranium 235 hấp thụ một neutron nhiệt (thermal neutron), hoặc phân hạch (fission) tự phát (spontaneous fission), hạt nhân uranium sẽ tách ra làm hai mảnh, đồng thời phóng ra các hạt neutrons mới. Những hạt neutrons mới này có thể bắn vỡ các hạt nhân uranium 235 bên cạnh, tạo ra nhiều neutrons hơn, gây nên phản ứng dây chuyền (chain reaction) [2]. Mỗi phân hạch như vậy giải phóng khoảng 200 triệu electron-Volts, lớn gấp hàng chục tới trăm triệu lần năng lượng được tạo bởi đốt than trong nhà máy nhiệt điện. Để

điều khiển phản ứng hạt nhân dây chuyền trong lò phản ứng, người ta dùng các thanh điều khiển (control rod). Các thanh điều khiển được làm từ hợp kim của các nguyên tố kim loại có khả năng hấp thụ neutron mà bản thân không bị phân hạch, ví dụ hợp kim bạc-indium-cadmium. Khi các thanh điều khiển cắm sâu vào giữa các bó thanh nhiên liệu, chúng hấp thụ neutrons, khiến neutrons không còn bắn phá được các hạt nhân uranium 235 nữa, nên phản ứng dây chuyền dừng lại.

Tuy nhiên, sau khi phản ứng dây chuyền đã dừng lại rồi, uranium 235 không phân hạch nữa, nhưng một lô các nguyên tố phóng xạ trung gian, sinh ra trong quá trình phân hạch, như iodine và cesium tiếp tục phân rã và sản ra nhiệt. Vì không phải là phân rã dây chuyền nên số lượng của các nguyên tố này giảm dần. Kết quả là lò phản ứng nguội dần cho đến khi nào các nguyên tố trung gian đó phân rã hết. Quá trình nguội lò này thông thường kéo dài vài ngày. Nhiệt được tạo ra do các nguyên tố trung gian phân rã được gọi là nhiệt dư (residual heat).

Như vậy các nguyên tố phóng xạ ở đây là uranium trong các thanh nhiên liệu, tạo ra nhiệt chạy turbines phát điện, và các nguyên tố phóng xạ trung gian, iodine và cesium, tạo ra nhiệt dư.

Còn một loại nguyên tố phóng xạ khác, được tạo ra bên ngoài các bó thanh nhiên liệu. Loại nguyên tố phóng xạ này sinh ra khi một số hạt neutrons, thay vì va chạm với các hạt nhân uranium trong các thanh nhiên liệu, lại thoát ra khỏi bó thanh nhiên liệu, hút vào các phân tử nước, hay khí quyển trong nước. Khi đó nguyên tố phi phóng xạ trong nước hay khí quyển hấp thụ hạt neutron, trở thành phóng xạ, như nitrogen 16, các khí trơ như argon, v.v. Nhưng những chất phóng xạ này có thời gian bán hủy (half-life) rất ngắn, chỉ độ vài giây, sau đó chúng bị phân hủy ngay thành các nguyên tố phi phóng xạ vô hại.

Sự cố tại NĐNT Fukushima 1 đã xảy ra như thế nào?

NĐNT Fukushima 1 được thiết kế chịu được động đất mạnh 7.9 độ Richter. Trận động đất hôm 13/1/2011 mạnh 9 độ Richter tại tâm địa chấn ngoài biển cách đất liền 126 km, tương đương sức công phá của 474 triệu tấn thuốc nổ TNT, gấp gần 50 lần sức chịu đựng của nhà máy. Khi vào tới bờ, sức mạnh của động đất đã giảm xuống dưới 7.9 độ Richter, tức nằm trong giới hạn chịu đựng của nhà máy. Rủi thay trong thiết kế của nhà máy không lường trước khả năng tàn phá của sóng thần (tsunami) cao tới 10 m, mà không ai tưởng tượng nổi.

Ngay sau khi động đất nện vào lúc 14:46, hệ thống tắt tự động đã cắm các thanh điều khiển vào lõi lò, làm ngừng phản ứng phân hạch trong tất cả 5 lò vào lúc 14:48 (Lò số 4 đang ở trong tình trạng bảo dưỡng nên đã ngừng hoạt động 4 tháng trước đó). Như vậy chỉ còn lại nhiệt dư,

chiếm khoảng 7 % toàn bộ nhiệt năng sinh ra trong lò, là thứ cần phải dùng nước lạnh để làm nguội [3].

Hệ thống làm lạnh cần điện để chạy máy bơm, nhưng toàn bộ các lò phản ứng đã ngừng hoạt động, không sản ra điện nữa, ngoài ra toàn bộ các trạm phát điện khác xung quanh đã bị động đất làm tê liệt. Người ta phải dùng máy phát điện chạy bằng động cơ Diesel. Nhưng sóng thần cao 10m ập đến, làm tê liệt hoàn toàn các động cơ Diesel dùng để chạy máy phát điện. Người ta buộc phải dùng tới battery dự trữ để chạy máy phát điện, nhưng chỉ được 8 giờ đồng hồ là hết pin. Trong thời gian 8 giờ đó người ta vận chuyển động cơ Diesel lưu động đến, nhưng không nổi được. Kết quả là sau khi hết nguồn điện dự trữ, nhiệt dư không thể làm nguội đi được nữa, đặt NĐNT Fukushima 1 trước nguy cơ lõi lò bị tan chảy. Thế nào là lõi lò bị tan chảy? Do không đủ nước ngập các bó thanh nhiên liệu (các ống Zircalloy) bị lộ ra khỏi mặt nước (tiếng Anh gọi là bị exposed), tiếp tục nóng lên. Khoảng 45 phút sau, nhiệt độ vượt ngưỡng tới hạn 2200 độ C làm chảy vỏ gồm Zircalloy bao bọc các viên uranium oxide.

Sau khi đã dùng mọi phương án làm nguội lò nhưng bất thành, người ta buộc phải hạ áp suất trong lò bằng cách xả hơi nước tích tụ trong buồng áp suất ra ngoài qua các van. Nhiệt độ lúc này khoảng 500 – 600 độ C. Nhằm tránh xả hơi thẳng vào môi trường bên ngoài, người ta đã xả hơi vào phần không gian trong toà nhà bao bọc lò phản ứng. Như trên đã đề cập, toà nhà này có tác dụng chủ yếu là che chắn mưa nắng, làm lớp ngăn cách giữa phần bên trong NĐNT với môi trường bên ngoài. Toà nhà này bị hư hại không có nghĩa là lò phản ứng bị hư hại. Nếu bó nhiên liệu không bị tan chảy, hơi được xả ra mang theo nhiều nguyên tố phóng xạ trung gian đã đề cập ở trên, như nitrogen hay argon, không gây nguy hiểm cho con người. Tại nhiệt độ rất cao như vậy hơi nước bị phân tách thành hợp chất của khí hydrogen và oxygen, gây phản ứng nổ. Bên cạnh đó, nếu bị phơi (exposed) vỏ gồm Zircalloy gặp hơi nước tại nhiệt độ cao sẽ tạo ra phản ứng oxy hoá zirconium, làm hydrogen thoát ra, kết hợp với oxygen gây phản ứng nổ. Đó là vì sao các toà nhà lò phản ứng 1 – 3 bị nổ và lò 4 bốc cháy.

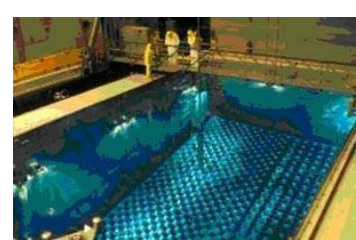
Như vậy vấn đề áp suất xem như đã được giải quyết. Tuy nhiên, nếu lò không được làm nguội, nước bốc hơi làm mực nước cạn, lộ các bó thanh nhiên liệu ra, khiến các thanh nhiên liệu bị tan chảy, như đã đề cập ở trên. Khi tan chảy như vậy, các nguyên tố sản phẩm phụ như iodine và cesium sinh ra trong quá trình phân rã uranium thoát ra hoà vào hơi nước xả ra ngoài. Khác với các nguyên tố phóng xạ trung gian sinh ra bên ngoài các thanh nhiên liệu, có thời gian sống (chính xác là thời gian bán rã) chỉ vài giây, cesium 134 có thời gian bán rã 2 năm còn cesium 137 – tới 30 năm. Iodine gây nguy hiểm cho tuyến giáp, vì tuyến giáp hấp thụ iodine trong máu. May thay iodine có thể bị cản không cho xâm nhập tuyến giáp bằng cách uống

potassium iodide (người lớn uống 130 mg/1 ngày, trẻ em dưới 18 tuổi: 65 mg/ngày, trẻ từ 1 tháng – 3 tuổi: 32 mg/ngày, trẻ sơ sinh tới 1 tháng tuổi: 16 mg/ngày). Còn cesium, tuy không tích tụ lâu trong người do thoát ra theo đường bài tiết qua mồ hôi và nước tiểu, nhưng đọng lại trong đất, nước, thực vật. Động vật trong đó có người bị nhiễm liên tục qua đường tiêu hoá sẽ bị ung thư và vô sinh. Việc độ phóng xạ đo được rất cao bên ngoài nhà máy ngay sau khi các toà nhà nổ tung, nhưng giảm đi nhanh chóng, cho thấy phần lớn đó là các nguyên tố phóng xạ trung gian sinh ra bên ngoài các thanh nhiên liệu. Trong khi đó việc đo được iodine và cesium trong phóng xạ thoát ra là dấu hiệu cho thấy một phần của lõi lò đã bị tan chảy.

Để tránh bị kích hoạt trở thành chất phóng xạ, nước dùng làm nguội lò phải là nước sạch khỏi các khoáng chất. Nếu nước chứa muối hay các tạp chất khác, những chất này sẽ hấp thụ neutron, trở nên chất phóng xạ. Đối với việc làm nguội lõi lò thì việc dùng nước gì không thành vấn đề. Nhưng xử lý nước nhiễm phóng xạ sẽ gây nhiều khó khăn. Nhưng nước sạch không đủ, và người ta đã buộc phải bơm nước biển hoà boric acide vào để làm nguội lò. Boron trong boric acid hấp thụ các neutrons còn sót lại, đóng vai trò chất xúc tác đẩy nhanh quá trình làm nguội lò.

Trong trường hợp tồi tệ nhất, nếu không làm nguội được lò, người ta vẫn phải tiếp tục xả hơi để làm giảm áp suất trong buồng lò. Sau đó người sẽ buộc phải hàn kín hầm bê tông cốt thép chứa giếng khô, giếng ướt cùng bể giảm áp, để cho lõi lò tan chảy trong đó mà không xả chất phóng xạ ra ngoài. Rồi người ta lại phải đợi một thời gian để các nguyên tố phóng xạ trung gian phân rã. Trong thời gian đó hệ thống làm lạnh phải được phục hồi để làm nguội toàn bộ hầm bê tông chứa lõi đã bị tan chảy. Tiếp đến là công việc nặng nhọc nạo vét hầm lò xử lý các chất thải của lõi lò đã bị chảy. Việc thu dọn chiến trường này kéo dài vài năm. Các lò bị đánh đắm bằng nước biển là những lò hỏng vĩnh viễn, không thể nào chữa đi để tái sử dụng được nữa [4].

Vấn đề cấp bách phát sinh hiện nay: Làm nguội các bó thanh nhiên liệu đã sử dụng

Hình 4: Bể chứa các thanh nhiên liệu đã qua sử dụng

Sau khi đã qua sử dụng, các thanh nhiên liệu được rút ra khỏi lõi lò, ngâm trong nước trong

một bể chứa (spent fuel pool) nằm ngoài buồng áp suất (Hình 1: SF). Bể này (Hình 4) chứa 2000 tấn nước, hờ phía trên để người ta dễ vận chuyển các thanh nhiên liệu đã dùng và đã được làm lạnh, đem đi xử lý. Phần che chắn duy nhất của bể chứa là toà nhà bao bọc lò phản ứng. Bể cần 50 tấn nước chảy qua mỗi ngày để làm nguội các thanh nhiên liệu. Nếu nước không đủ, hoặc bể chứa bị vụ nổ khí hydrogen thoát ra từ lò trước đó làm hư hại khiến nước thoát ra ngoài, mực nước sẽ thấp xuống, làm một phần các thanh nhiên liệu bị lộ ra khỏi mặt nước, tiếp xúc trực tiếp với khí quyển. Do không đủ nước làm nguội, nhiệt độ tiếp tục tăng lên, và các thanh nhiên liệu bị tan chảy sau khi nhiệt độ vượt ngưỡng tới hạn 2200 độ C, khí hydrogen gây hoả hoạn khiến các nguyên tố phóng xạ nguy hiểm cho sức khoẻ còn người như iodine và cesium đã đề cập ở trên thoát vào môi trường với số lượng lớn. Nhiều hay ít phụ thuộc vào số thanh nhiên liệu nằm trong bể chứa, mà thông thường không vượt quá số thanh nhiên liệu đang sử dụng trong lò. Đó là những gì thực sự đang xảy ra tại các lò số 1 – 3 trong ngày 15 và 16/3. Vì không đủ máy phát điện để bơm nước vào bể chứa, người ta đã thử dùng máy bay trực thăng và vòi phun nước của cảnh sát để đưa nước vào bể qua lỗ thủng trên mái toà nhà sau khi các toà nhà bị nổ hoặc cháy. Những biện pháp này cần người điều khiển, vì thế không thể tiếp cận được toà nhà sau khi độ phóng xạ quanh đó tăng cao đe dọa sức khoẻ của những người làm nhiệm vụ cứu hộ. Đó là vì sao, trong ngày 16/3, máy bay trực thăng của quân đội phải rút lui sau khi độ phóng xạ lên tới trên 50 milisieverts/giờ (mSv/giờ) ngay bên ngoài nhà máy. Ngày hôm nay, 17/3, khi độ phóng xạ ở độ cao 90 m cách mặt đất tăng tới 87700 μ SV/giờ, hai trực thăng của quân đội đã tiếp tục tưới nước. Sau khi vòi phun trên xe cảnh sát phun không trúng mục tiêu, 5 xe đặc chủng của quân đội đã phun 30 tấn nước vào bể chứa các thanh nhiên liệu đã qua sử dụng. Công ty điện lực TEPCO vừa thông báo họ đã hoàn tất đường dẫn điện mới để cung cấp điện cho các máy bơm nhưng không nói rõ khi nào đường điện đó sẽ có thể hoạt động. Hãng General Electric, nơi đã sản xuất lò số 1, 2 và 6 của NĐNT Fukushima 1, đã bắt đầu vận chuyển máy phát điện từ Mỹ sang Nhật. Một khi nguồn điện được khôi phục, người ta hy vọng hệ thống bơm trong bể chứa và lò sẽ hoạt động lại và sẽ hoàn thành việc làm nguội toàn bộ các thanh nhiên liệu.

Vì sao Fukushima 1 không phải là Chernobyl thứ hai?

Vấn đề tối quan trọng hiện nay là bơm đủ nước để làm ngập các thanh nhiên liệu đã qua sử dụng đựng trong bể chứa, tránh cho chúng bị phơi ra không khí, làm nguội chúng, để chúng khỏi tan chảy. Nếu không, một lượng lớn các chất phóng xạ sẽ thoát vào khí quyển. Các chất phóng xạ phát ra các tia α (alpha), β (beta), γ (gamma). Hạt α nặng và chậm, nên khả năng đâm xuyên yếu, không qua nổi một tờ giấy. Hạt β nhẹ và nhanh, có khả năng đâm xuyên trung bình,

dễ dàng bị chặn lại bằng một tấm nhôm hay nhựa. Vì thế các hạt α và β không thoát nổi ra ngoài buồng áp suất của lò phản ứng. Các tia γ có khả năng đâm xuyên lớn, nên người ta phải dùng những tấm chì dày, hay tường bê tông để cản chúng. Một loại bức xạ nguy hiểm nữa là bức xạ neutron, được tạo bởi các hạt neutrons tự do thoát ra từ phân hạch tự phát hay phân hạch trong phản ứng dây chuyền của các hạt nhân uranium xảy ra bên trong lõi lò. Neutron có khả năng đâm xuyên sâu, phá hủy các phân tử và nguyên tử tạo nên vật chất, làm các chất không phóng xạ trở thành chất phóng xạ (kích hoạt neutron), gây phản ứng tạo ra bức xạ proton. Đối với neutron tấm che chắn bằng kim loại nặng (như chì) trở nên không có hiệu lực. Người ta phải dùng các chất liệu giàu hydrogen để cản các hạt neutrons (tường bê tông dày, các khối paraffin, nước). Sau khi neutrons đã bị các chất liệu trên làm chậm lại, người ta dùng các đồng vị như lithium 6 để hấp thụ neutrons. Trong thảm họa Chernobyl (xảy ra vào ngày 26/4/1986 tại NMĐNT Chernobyl, Ukraine thuộc Liên Xô cũ), do thiết kế sai và điều hành kém, hydrogen nổ ngay trong buồng áp suất bên trong lò phản ứng trước khi các thanh điều khiển kịp ngừng phản ứng dây chuyền, khiến toàn bộ lò nổ tung, văng tất cả nhiên liệu phóng xạ và các nguyên tố phóng xạ độc hại sinh ra trong phản ứng dây chuyền ra ngoài môi trường trong một vùng bán kính hơn 9 km.

Một vụ nổ như tại Chernobyl hầu như không có khả năng xảy ra trong sự cố NMĐNT Fukushima 1 bởi, từ lúc 14:48 ngày 13/3, ngay sau khi xảy ra động đất, hệ thống tắt tự động đã dừng ngay các phản ứng dây chuyền trong tất cả các lò. Khả năng các lò này phát nổ như một “quả bom bẩn” (dirty bomb) Chernobyl đã được loại trừ. Các vụ nổ khí hydrogen tại NMĐNT Fukushima 1 đều xảy ra bên ngoài lò phản ứng, không làm hư hại hầm lò.

Việc khắc phục hậu quả của phóng xạ đã nhiễm vào khí quyển, đất, nước, thực vật là một vấn đề nghiêm trọng khác đối với Nhật Bản và sẽ kéo dài trong nhiều năm tới.

Chú giải

[1] Tới 30/3/2011 số người chết lên tới 11,232 vượt xa số người chết trong trận động đất tại Kobe năm 1995 (6,434), số người mất tích: 16,361, khiến trận động đất ngày 11/3/2011 trở thành thảm họa thiên nhiên gây nhiều tử vong nhất tại Nhật Bản kể từ sau Đệ Nhị Thế Chiến.

[2] Neutrons thoát ra trong phản ứng phân hạch có năng lượng khoảng 2 MeV (2 triệu electron-Volts), tức chuyển động với vận tốc khoảng 7% vận tốc ánh sáng. Dù uranium 235 là nguyên tố fissile, tức có thể phân hạch bởi cả neutron nhanh (năng lượng khoảng từ 100 eV trở

lên) lẫn neutron chậm (năng lượng vào khoảng từ 1 eV trở xuống), song tiết diện hấp thụ neutrons chậm của uranium 235 (~ 100 barns) lớn hơn khoảng 100 lần so với tiết diện hấp thụ neutron nhanh (~ 1 barn), và tiết diện phân hạch tăng theo hàm mũ khi năng lượng (vận tốc) của neutron giảm xuống. Vì thế trong các lò phản ứng NMĐNT các chất điều tiết (moderator) được dùng để giảm vận tốc neutrons, chuyển các neutrons nhanh thành neutrons nhiệt (thermal neutron, có năng lượng ~ 0.025 eV, tức chuyển động với vận tốc ~ 2 km/giây, khoảng 6 lần vận tốc âm thanh). Neutrons nhiệt tạo ra phản ứng phân hạch dây chuyền khi bị uranium 235 hấp thụ. Khoảng 75% số NMĐNT trên thế giới, trong đó có các lò tại NMĐNT Fukushima, dùng nước làm chất điều tiết; 20% dùng chì than (graphite), ví dụ như lò RBMK (Реактор Большой Мощности Канальный) đã bị nổ tại Chernobyl năm 1986; và khoảng 5% còn lại dùng nước nặng để giảm vận tốc neutrons.

[3] Đối với những lò đã chạy liên tục hơn 100 giờ, ngay sau khi lò được tắt, nhiệt dư chiếm khoảng 7 % toàn bộ nhiệt năng trong lò, 10 giây sau: giảm xuống còn khoảng 4 – 5 %, 1 phút sau: còn khoảng 3 – 4 %, 1 giờ sau: còn khoảng 1.5%, 1 tuần sau: chỉ còn khoảng 0.2% (Xem đồ thị, và một số kết quả tính toán).

[4] Ngày 30/3/2011 Cty Điện lực Tokyo (TEPCO) đã tuyên bố sẽ tháo bỏ vĩnh viễn các lò 1 – 4 của Fukushima 1.

(Blog Nguyễn Đình Đăng)

III. Cẩm nang xử trí trong thảm họa động đất, sóng thần

Kinh nghiệm của chúng tôi được đúc rút trong những điều ghi nhớ sau:

- Trước hết phải tìm cách bảo vệ đầu. Tránh xa những vật dụng, đồ dùng có khả năng rơi vỡ cao như gương, kính, đồ to và nặng... có thể gây thương tích.
- Tắt ngay bếp ga nếu đang dùng, hoặc khóa gas lại. Vì theo kinh nghiệm của Nhật Bản, chết nhiều do hỏa hoạn và nhiễm độc khí ga.
- Nếu kịp mở toang bất kỳ cửa ra vào, cửa sổ nào gần nhất có thể.
- Tìm những chỗ an toàn, gầm bàn, gầm giường chui vào, đợi khi cơn động đất mạnh đi qua thì thoát ngay ra khỏi nhà. Đứng ở khu đất trống.
- Nếu trận động đất nhỏ, có thể di chuyển ra khỏi nhà luôn và đứng ở khu đất trống.

– Khi di chuyển từ nhà ra khỏi nhà phải hết sức bình tĩnh.

– Nếu đang lái xe phải dừng xe, tắt máy, ra khỏi xe.

Hãy ghi nhớ 10 điều sau để giúp bạn bình tĩnh trong khi động đất xảy ra:

Nguyên tắc 1: Bảo vệ bản thân và gia đình mình!

Những sự rung lắc mạnh đầu tiên của trận động đất chỉ diễn ra trong một vài phút. Hãy nấp dưới những cái bàn vững chắc như bàn ăn, bàn làm việc... để chống đỡ và bảo vệ đầu mình khỏi những đồ vật rơi xuống.

Nguyên tắc 2: Ngắt các nguồn ga, lò sưởi dầu... ngay khi bạn cảm thấy động đất, nếu lửa bùng ra, cần dập tắt nhanh chóng!

Hành động nhanh của bạn khi dập lửa sẽ ngăn ngừa những thảm họa lớn. Hãy tạo thành thói quen tắt nguồn ga thậm chí cả trong những trận động đất nhỏ.

Nguyên tắc 3: Tránh việc vội vã đi ra khỏi nhà của mình!

Thật nguy hiểm khi vội vã ra khỏi nhà. Kiểm tra cẩn thận tình hình xảy ra xung quanh mình và cố gắng hành động một cách bình tĩnh.

Nguyên tắc 4: Mở cửa để đảm bảo lối thoát!

Đặc biệt trong những căn hộ bê tông cốt sắt, cửa có thể bị biến dạng do động đất mạnh và không thể mở ra, bạn có thể bị nhốt trong phòng. Để tránh tình trạng trên, phải mở cửa ngay lập tức để đảm bảo đường thoát ra ngoài.

Nguyên tắc 5: Khi ở ngoài trời, bảo vệ đầu và tránh xa khỏi những vật gây nguy hiểm.

Nếu bạn gặp phải động đất khi đang ở ngoài trời, bạn nên bảo vệ mình khỏi những khối tường bê tông đổ xuống và các đồ vật rơi xuống như các bộ phận của cửa sổ, các biển tên cửa hàng, biển quảng cáo. Trú ẩn tại tòa nhà an toàn hoặc nơi có không gian ngoài trời rộng.

Nguyên tắc 6: Nếu bạn ở cửa hàng lớn, siêu thị, rạp hát hoặc các địa điểm tương tự, theo sự chỉ dẫn của nhân viên.

Ở những nơi đông người, một vài người có thể hoảng sợ. Tránh để bị hốt hoảng theo và cần bình tĩnh.

Nguyên tắc 7: Đỗ xe vào sát lề đường, việc lái xe có thể bị cấm tại một số khu vực.

Lái xe vì những việc cá nhân, ích kỷ làm cho sự hỗn loạn trở nên tồi tệ hơn. Lắng nghe đài để có hành động phù hợp.

Nguyên tắc 8: Cẩn thận đá rơi, lở đất và sóng thần.

Tại những nơi có nguy hiểm vì đá rơi, lở đất và sóng thần, tìm nơi trú ẩn ở vị trí an toàn ngay.

Nguyên tắc 9: Di chuyển đến nơi trú ẩn bằng cách đi bộ hơn là đi xe ô tô, và chỉ mang theo những vật cần thiết.

Lái xe ô tô có thể gây ra tắc đường và gây trở ngại cho xe cứu hỏa và các hoạt động cứu viện cho người bị nạn. Vì vậy di chuyển đến nơi trú ẩn bằng cách đi bộ thay vì đi ô tô. Khi di chuyển, chỉ mang theo những vật bạn cần.

Nguyên tắc 10: Tránh việc hiểu nhầm vấn đề vì tin đồn sai, cố gắng thu thập và hành động theo những thông tin đúng.

Trong thảm họa con người thường có khuynh hướng hiểu nhầm vấn đề vì tin đồn sai và những thông tin không chính xác. Cố gắng có được thông tin chính xác được cung cấp bởi các phương tiện thông tin đại chúng, chính quyền sở tại, trạm cứu hỏa và cảnh sát.

Trình tự việc làm ngay sau khi bắt đầu động đất

0-2 phút: Tự bảo vệ mình

- Chui dưới bàn ăn hoặc bàn làm việc.
- Tránh xa các đồ đạc trong nhà khác như là Tủ có ngăn kéo hoặc giá trưng bày hay tủ quần áo.
- Mở cửa ra vào.

2-5 phút: Xử lý đám cháy

- Bạn có 3 cơ hội để dập tắt đám cháy

1. Khi bạn cảm thấy có cơn động đất nhẹ.

2. Khi Cơn động đất mạnh giảm bớt.

3. Ngay sau khi đám cháy bắt đầu.

- Bình tĩnh: Trước khi ra khỏi nhà, tắt đường cung cấp ga chính và ngắt cầu dao điện.

5-10 phút: Đảm bảo gia đình bạn được an toàn

- Đảm bảo gia đình bạn được an toàn.

- Đi giày vào chân.

- Xác định những đồ vật phục vụ cho việc cứu nạn khẩn cấp.

- Ngay lập tức rời khỏi khu vực có thể bị tấn công bởi sóng thủy triều lên hoặc lở đất. 10 phút đến nửa ngày:

- Kiểm tra xem hàng xóm hoặc những người xung quanh khu vực có nguy hiểm gì không và giúp đỡ lẫn nhau.

- Đảm bảo sự an toàn cho người già và người tàn tật.

- Làm việc cùng mọi người để dập tắt các đám cháy.

- Phối hợp với mọi người để cứu nguy những người cần giải cứu.

- Thận trọng với các dư chấn.

Nửa ngày đầu tiên đến ngày thứ 3:

Tự săn sóc mình và làm việc với người khác để chăm sóc khu vực mình sinh sống.

- Thu thập thông tin và các thông báo về thảm họa. Đừng để lúng túng vì thiếu thông tin.

- Không vào các ngôi nhà đã sập.

- Sẵn sàng giúp đỡ và hợp tác với người khác.

- Quan sát luật lệ tại các khu ở tạm được dùng khi khẩn cấp.

- Giúp đỡ chăm sóc người già và người tàn tật.

Từ ngày thứ 3 trở đi:

Giúp xây dựng lại cộng đồng

– Cư dân, công ty và Chính phủ làm việc cùng nhau để xây dựng lại cộng đồng.

Khi động đất tấn công, bạn làm gì khi bạn ở trong các tòa nhà

1. Tại nhà

- Nấp dưới bàn làm việc hoặc bàn ăn. Nếu không được thì bảo vệ đầu bằng gối hoặc đệm.
- Mở cửa ra vào chính để đảm bảo lối thoát trước khi nó bị cong hoặc bị kẹt không mở được.
- Ngay lập tức tắt bếp lò, lò sưởi và các thiết bị tương tự. Trước khi ra khỏi nhà, tắt đường cung cấp ga chính và cầu giao điện.
- Nếu bạn đang ở tầng 2, đừng cố gắng đi xuống tầng. Tầng 2 thực chất là an toàn hơn.
- Đi giày thể thao hoặc giày chạy để tránh bị thương bởi mảnh kính vụn và gạch vụn.
- Chăm sóc trẻ em, người bị ốm hoặc người già.
- Rời khỏi nhà theo trật tự trước sau. Không chen lấn xô đẩy. Cẩn thận các vật rơi xuống như mái ngói và mảnh kính.

2. Tại các trung tâm thương mại dưới lòng đất

- Ẩn nấp gần bức tường hoặc các cột trụ lớn và chờ hướng dẫn.
- Không hoảng sợ. Nếu mất điện thì đèn sử dụng khi khẩn cấp sẽ sáng lên ngay.
- Không vội chạy đến cửa thoát hiểm. Làm theo chỉ dẫn. Nói chung ở dưới lòng đất sẽ an toàn hơn trên mặt đất.
- Trong tình huống hoả hoạn, che mũi và miệng với khăn tay hoặc khăn lau, cúi thấp người khi di chuyển hoặc bò, trườn đi. Di chuyển dọc theo các bức tường đến chỗ thoát hiểm gần nhất (đi theo hướng di chuyển của khói)

Khi ở ngoài trời

1. Tại các khu vực dân cư

- Tránh các bức tường gạch, đá và cột điện cao thế.

– Tránh bị thương từ mảnh kính vỡ và các vật rơi từ mái nhà bằng cách đứng tránh xa các toà nhà. Thoát ra chỗ rộng rãi ngoài trời gần nhất.

2. Trong các khu vực

mua sắm hoặc văn phòng

– Bảo vệ bằng túi xách hoặc cặp đựng tài liệu để tránh mảnh kính, biển hiệu, gạch ngói hoặc các vật nguy hiểm khác rơi xuống.

– Trú ẩn tại toà nhà an toàn hoặc khu vực ngoài trời gần nhất.

– Không đứng cạnh các công trình kiến trúc bằng gỗ với mặt tiền rộng, các máy bán hàng tự động hoặc các bức tường gạch, thậm chí khi trông có vẻ không có vật nguy hiểm rơi xuống.

– Tránh xa các dây điện bị rơi.

3. Gần biển hoặc vách đá nhô ra biển

– Ngay lập tức di chuyển đến khu vực an toàn cách xa sườn dốc, sườn núi, đường dốc để tránh lở đất đá.

– Ngay lập tức di chuyển đến vị trí đất cao và nghe cảnh báo sóng thần. Không đi cạnh bờ biển cho đến khi cảnh báo đã được dỡ bỏ.

Trong khi đi xe ô tô, tàu hoả, tàu điện ngầm

1. Trong đoàn tàu

– Đoàn tàu có thể dừng đột ngột. Bám chắc vào các dây đai hoặc các tay vịn, lan can.

– Khi đoàn tàu dừng lại, không cố gắng để thoát ra qua cửa sổ, hoặc điều khiển tay nắm cửa thoát hiểm khẩn cấp.

– Làm theo sự chỉ dẫn trong sự bình tĩnh và có thứ tự.

Nói chung, dưới lòng đất thì an toàn hơn trên mặt đất.

2. Khi lái xe

– Nếu bạn cảm thấy có động đất, lái chậm lại từ từ vào lề đường và tắt máy.

– Không rời xe cho đến khi động đất ngớt dần. Nghe đài để biết thêm tin tức.

- Làm theo chỉ dẫn của công an giao thông.
- Khi rời khỏi xe, đóng cửa sổ, để lại chìa khoá và cửa xe không khoá.
- Không dùng xe để di chuyển đến chỗ an toàn.

Tổng hợp từ bài của Nguyễn Tuấn

Trần Thị Thúy Nga (*Vnexpress.net*)

VI. Nên Ở Đâu Trong Trận Động Đất?

Đoạn trích từ bài báo của Doug Copp "Tam giác của sự sống"

Tôi tên là Doug Copp. Tôi là Đội trưởng đội cứu nạn (Rescue Chief and Disaster Manager) thuộc tổ chức American Rescue Team International (ARTI), đội cấp cứu giàu kinh nghiệm nhất thế giới. Thông tin trong bài báo này sẽ cứu nhiều sinh mệnh trong một trận động đất.

Tôi đã trườn bò trong 875 toà nhà đã bị đổ sập, làm việc với các đội cấp cứu từ 60 nước, thành lập các đội cấp cứu tại một số nước, và tôi là thành viên của nhiều đội cấp cứu của nhiều nước.

Tôi đã là một chuyên gia Liên Hợp Quốc về khắc phục thảm họa (Disaster Mitigation) trong 2 năm. Tôi đã làm việc tại tất cả các thảm họa trên thế giới từ năm 1985, trừ những thảm họa xảy ra đồng thời.

Tòa nhà đầu tiên tôi đã từng trườn bò trong đó là nơi đã là một trường học ở Thủ đô Mexico trong trận động đất năm 1985. Mỗi đứa trẻ đều đang ở dưới bàn của nó. Mỗi đứa trẻ đã bị nghiền nát tận xương.

Lũ trẻ có thể đã sống sót bằng cách nằm dài bên cạnh bàn học của chúng trên các lối đi. Điều đó thật là bất thỉu, vô lương và tôi đã bắn khoăn tại sao lũ trẻ đã không ở trên các lối đi. Lúc đó tôi đã không biết là lũ trẻ được nói cần ẩn náu dưới cái gì đó.

Đơn giản mà nói, khi các tòa nhà sụp đổ, sức nặng của trần rơi trên các đồ đạc bên trong nghiền nát các vật này, để lại một khoảng trống ngay cạnh chúng.

Khoảng trống này là cái mà tôi gọi là "tam giác của sự sống".

Lý thuyết "tam giác của sự sống" của Doug Copp: Ông cho rằng người ta sẽ sống sót nếu nằm ở bên cạnh các vật như bàn, tràng kỷ khi có động đất, thay vì chui vào đó, bởi trần nhà sập xuống sẽ tạo ra khoảng trống hình tam giác ở ngay bên cạnh những đồ vật này.

Vật càng lớn, nó sẽ kết khối càng rắn chắc và nhỏ. Vật kết khối càng nhỏ thì khoảng trống càng lớn, khả năng càng lớn là người sử dụng khoảng trống để an toàn sẽ không bị thương.

Lần tới khi bạn xem một tòa nhà sụp đổ, trên tivi, hãy đếm "các tam giác" được hình thành mà bạn thấy. Chúng có ở mọi nơi. Nó có hình dạng chung nhất, bạn sẽ thấy trong các tòa nhà bị đổ sập.

Các lời khuyên để an toàn khi xảy ra động đất

1) Hầu hết những người chỉ đơn giản "cúi đầu xuống và ẩn náu" KHI CÁC TÒA NHÀ SỤP ĐỔ bị nghiền nát đến chết. Những người chui xuống các vật như bàn làm việc hay ô tô, bị nghiền nát.

2) Mèo, chó và trẻ nhỏ thường cuộn tròn một cách tự nhiên trong tư thế bào thai.

Bạn cũng nên như vậy trong một trận động đất. Nó là một bản năng sống sót an toàn tự nhiên.

Bạn có thể sống sót trong một khoảng trống nhỏ hơn.

Hãy đến cạnh một vật, cạnh một cái tràng kỷ, cạnh một vật to lớn đồ sộ mà sẽ bị bẹp nhẹ nhưng để lại một khoảng trống cạnh nó.

3) Các tòa nhà gỗ là những loại nhà an toàn nhất để ẩn náu trong một trận động đất. Gỗ linh hoạt và di động theo các sức mạnh của trận động đất. Nếu tòa nhà gỗ sụp đổ, các khoảng trống an toàn lớn sẽ được tạo ra.

Cũng vậy, các toà nhà gỗ có sức nặng tập trung, phá hủy ít hơn. Các tòa nhà gạch sẽ đổ đến từng viên gạch. Các viên gạch sẽ gây ra nhiều vết thương nhưng cơ thể bị đè nén ít hơn là các tấm bê tông.

4) Nếu bạn đang nằm trên giường trong đêm và một trận động đất xảy ra, đơn giản là lăn khỏi giường.

Một khoảng trống an toàn sẽ tồn tại gần giường. Các khách sạn có thể có được tỷ lệ sống sót cao hơn trong động đất, đơn giản bằng việc dán một dấu hiệu phía sau cửa của mỗi phòng báo cho những người thuê phòng nằm xuống sàn, ngay cạnh giường trong một trận động đất.

5) Nếu một trận động đất xảy ra và bạn không thể trốn thoát dễ dàng bằng cách qua cửa lớn hoặc cửa sổ, hãy nằm xuống và cuộn tròn trong tư thế bào thai ngay cạnh một ghế tràng kỷ hay một ghế lớn.

6) Hầu hết những người đứng dưới ô cửa khi các toà nhà sụp đổ sẽ bị chết. Như thế nào? Nếu bạn đứng dưới ô cửa và rầm cửa rơi xuống phía trước hay phía sau bạn sẽ bị nghiền nát bởi trần nhà phía trên. Nếu rầm cửa rơi xuống bên cạnh, bạn sẽ bị cắt làm đôi bởi ô cửa. Trong cả hai trường hợp, bạn sẽ bị chết!

7) Không bao giờ được đi vào cầu thang.

Các cầu thang có một "mô men tần số" khác nhau (chúng dao động riêng rẽ với các phần chính của toà nhà. Các cầu thang và phần còn lại của toà nhà tiếp tục va đập vào nhau cho đến khi cấu trúc cầu thang gãy.

Những người đi vào cầu thang trước khi chúng gãy bị băm nhỏ bởi các mặt cầu thang – kinh khủng gấp bội. Thậm chí nếu toà nhà không sụp đổ, hãy tránh xa cầu thang.

Các cầu thang là phần của toà nhà có thể bị hư hại nhiều nhất. Thậm chí nếu các cầu thang không bị sụp đổ bởi động đất, chúng có thể sụp đổ sau đó khi bị quá tải bởi những người bỏ chạy. Luôn luôn nên kiểm tra cầu thang xem có an toàn không, thậm chí khi phần còn lại của toà nhà không bị thiệt hại.

8) Hãy ra gần tường ngoài của toà nhà hay là bên ngoài toà nhà nếu có thể - Tốt hơn nhiều là ở gần bên cạnh của tòa nhà hơn là ở bên trong. Bạn càng ở xa bên trong tòa nhà thì thường thoát chạy của bạn sẽ bị chặn lại càng có khả năng xảy ra.

9) Những người ở bên trong các phương tiện giao thông của họ cũng bị nghiền nát khi con đường ở bên trên rơi xuống trong một trận động đất và nghiền nát xe cộ của họ; đó chính xác là điều đã xảy ra với các tấm bê tông giữa các tấm sàn của xa lộ Nimitz.

Các nạn nhân của trận động đất San Francisco đều ở bên trong xe cộ của họ. Tất cả họ đều bị chết. Họ có thể đã sống sót dễ dàng bằng việc thoát ra và ngồi gần (nhưng không chạm vào) xe cộ của họ.

Mỗi người bị chết có thể đã sống nếu họ có thể thoát ra khỏi xe và ngồi hoặc nằm gần xe. Tất cả các xe bị nghiền nát đều có khoảng trống cao 1m ngay cạnh chúng, trừ các ô tô có các cột rơi trực tiếp vắt chéo ngay cạnh.

10) Tôi đã phát giác ra, trong khi trườn bò bên trong các toà báo và các cơ quan có nhiều giấy tờ khác bị sập, rằng giấy tờ không bị bẹp. Những khoảng trống lớn được thiết lập quanh những đồng giấy.

Hãy loan truyền những thông tin này để có thể cứu sống ai đó... Toàn bộ thế giới đang trải qua những thảm họa tự nhiên vì vậy hãy chuẩn bị đương đầu!

Năm 1996 chúng tôi làm một bộ phim, chứng minh phương pháp luận sống sót của tôi là đúng đắn.

Chính phủ liên bang Thổ Nhĩ Kỳ, Thủ đô Istanbul, Đại học Istanbul Case Productions và ARTI đã hợp tác để làm cuốn phim thử nghiệm thực tế, khoa học này. Chúng tôi đã làm sập một trường học và một ngôi nhà với 20 người nộm bên trong.

Mười người nộm đã "cúi đầu và ẩn náu", và mười người nộm tôi đã sử dụng trong phương pháp sống sót "tam giác của sự sống" của tôi.

Sau trận động đất tự tạo tòa nhà đổ sập, chúng tôi trườn bò qua gạch vụn và vào toà nhà để quay phim và dẫn chứng kết quả.

Cuốn phim, trong đó tôi thực hành kỹ thuật sống sót của tôi trong các điều kiện dễ thấy trực tiếp, khoa học, liên quan tới việc sập tòa nhà, đã chỉ ra sẽ không có cơ hội sống sót cho những người làm theo "cúi xuống và ẩn náu."

Có thể có 100 phần trăm khả năng sống sót cho những người sử dụng phương pháp "tam giác của sự sống" của tôi.

Cuốn phim này đã được hàng triệu người xem trên tivi ở Thổ Nhĩ Kỳ và phần còn lại của Châu Âu, và nó đã được trình chiếu ở Mỹ, Canada và châu Mỹ Latin trên chương trình truyền hình Real TV.

Chia sẻ ebook : <http://downloadsachmienphi.com/>

Tham gia cộng đồng chia sẻ sách :

Fanpage : <https://www.facebook.com/downloadsachfree>

Cộng đồng Google : <http://bit.ly/downloadsach>